ORTODOKSİA

Her ay neşr olunan

AHLAKÎ VE DİNİ RESALE

Müdir Mes'ul : **Meletios Lukakis**

-Mahal idare : Fener Rum Patrikhanesi

Ἔτος Ε΄ 30 Σεπτεμβρίου 1930 Τεῦχος 75ον

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΟΧΙ ΜΟΝΟΝ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΑΓΙΩι ΟΡΕΙ ΣΥΝΕΔΘΟΥΣΗΣ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗΣ ΔΙΟΡΘΟΔΣΞΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Μὴ τονίσωμεν πολὺ τὸ προπαρασκευαστικὸν τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει συνελθούσης Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς, διότι αὕτη δὲν εἶχε μόνον χαρακτῆρα μεθοδολογίας, ἀλλ' ἦτο καὶ μία ἔκφρασις τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ γεγονὸς τῆς συγκεντρώσεως Ἀντιπροσωπειῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔχει αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μεγίστην σημασίαν. Δὲν εἶπεν ὁ Χριστὸς ὅτι ὅπου εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἐκεῖ εἶναι οὗτος ἐν μέσῳ αὐτῶν ; Ὅπου δὲ εἶναι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι προπαρασκευὴ εἰς ζωήν, ἀλλ' αὐτὴ ἡ ζωή.

Ἡ Διορθόδοξος Ἐπιτροπὴ προπαρεσκεύασε μὲν τὴν Προσύνοδον, ἀλλ' ἔχει καὶ τὴν ἰδικήν της αὐτοτέλειαν καὶ ἀξίαν. Ὅταν ἀπὸ μίαν ἐργασίαν, ἀπὸ μίαν κίνησιν, συστηματικῶς λείπῃ πάντοτε ὁ ζωντανὸς ἰδικός της σκοπός, αὐτοτέλειά της καὶ σφραγὶς ζωῆς, καὶ τείνῃ μόνον εἰς μεθοδολογίαν καὶ προπαρασκευὴν ἐκείνου τὸ ὁποῖον θὰ ζήσωμεν, καὶ οὐχὶ ρύθμισιν, ἀνανέωσιν καὶ ἐνίσχυσιν ἐκείνου τὸ ὁποῖον ζῶμεν, τότε πρόκειται οὐχὶ περὶ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, θελήσαντος «ἵνα ζωὴν ἔχωμεν», ἀλλὰ περὶ ἀκαδημαϊκῶν προσπαθειῶν, δυναμένων μὲν νὰ ἔχωσι γονιμότητά τινα, μηδόλως ὅμως στοχαζομένων αὐτῆς ἀμέσως. Ἐκεῖ ὅπου εὑρίσκεται ἡ βίωσις τῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐκεῖ ὑπάρχει ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ καὶ ὄχι προπαρασκευὴ πρὸς ζωήν, διότι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ζῶν ὀργανισμός, ζωὴ καὶ οὐχὶ μεθοδολογία πρὸς ζωήν.

✠

Καὶ διὰ τοῦτο ἡ σοφία τῶν Πατέρων μας καὶ ἡ διαίσθησις ἐγνώρισε Συνόδους, ἑκάστη τῶν ὁποίων εἶχεν ὡρισμένον τὸ ἔργον αὐτῆς καὶ ἡ μία συνεπλήρου τὴν ἄλλην καὶ προπαρεσκεύαζε τὴν ἑπομένην.

Οὕτω εἰς τὴν αἰσίως συνελθοῦσαν Προκαταρκτικὴν Ἐπιτροπὴν συνετελέσθη θετικόν τι ἔργον μὲ ὡρισμένην κατεύθυνσιν, καὶ ἡ Προσύνοδος θὰ τελειώσῃ ἓν ἔργον ἰδικόν της, καὶ ἡ ἄλλη Σύνοδος, ἡ ὁποία θὰ ἀκολουθήσῃ, θὰ ἀποκρυσταλλώσῃ ὡρισμένον ἔργον ἐκκλησιαστικόν, τὸ ὁποῖον θὰ ρυθμίζῃ τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ θὰ τὴν ἀναγεννᾷ. Μὲ τὴν Προκαταρκτικὴν Ἐπιτροπήν, ἐπαναλαμβάνω, δὲν παρεσκευάσαμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐζήσαμεν διορθοδόξως καὶ ἐτελέσαμεν κάτι ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ ἀπὸ τὸν ροῦν της. Αἱ ἐκφάνσεις μας δὲν προσηλοῦνται, οὔτε πρέπει νὰ προσηλῶνται, καθ' ὑπερβολὴν πρὸς τὴν μεθοδολογίαν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν ζωήν.

✠

Ποῖον τὸ θετικὸν ἔργον τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς; Ἐνηρ-

μόνισε πρὸς ἄλληλα διάφορα ρεύματα εἰς τὰ μεγάλα Ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ ἔβαλεν αὐτὰ εἰς τὴν προσήκουσαν αὐτῶν κοίτην. Ἡ συγκρότησις αὐτῆς, ἐπ' ἀγαθαῖς ταῖς ὥραις, εὑροῦσα λαμπρὰν ἀπήχησιν ἀνὰ σύμπαντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, ἀπετέλεσε μέγαν ἱστορικὸν σταθμὸν διὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἀνταποκρινομένη εἰς ἀνάγκην μεγάλην καὶ πόθον ἐνδόμυχον πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἔβαλε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν πληγῶν αὐτῶν, ἐβίωσε τὸ πνεῦμα τῆς Οἰκουμενικῆς Ὀρθοδοξίας, ἐκ τοῦ ὁποίου ἤντλησαν οἱ Ἀντιπρόσωποι αὐτῶν διὰ τὰς ἑαυτῶν Ἐκκλησίας, καὶ ἔθεσε τὸν θεμέλιον λίθον Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ἡ Διορθόδοξος Ἐπιτροπὴ εἶναι τὸ προκεχωρημένον φυλάκιον τῆς πορείας μας εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον. Ἡ εἰσαγωγὴ μιᾶς μεγάλης Ἐκκλησιαστικῆς Συμφωνίας. Ὁ προάγγελος μιᾶς νέας Ἀνοίξεως. Ἡ ἠὼς Διορθοδόξου Ἀναγεννήσεως. Ἀλλ' ἡ ἠὼς εἶναι τμῆμα τῆς ἡμέρας καὶ οὐχὶ προπαρασκευὴ αὐτῆς. Καὶ ἴσως τὸ ὡραιότερον τμῆμα.

Ἡ Διορθόδοξος Ἐπιτροπὴ διεισέδυσε κατὰ τρόπον ψηλαφητὸν εἰς τὴν ψυχὴν τῆς Ὀρθοδοξίας, ᾐσθάνθη τὰς ἀνάγκας της, κατενόησε τοὺς πόθους της καὶ ὡραματίσθη τὰς ἐλπίδας της.

Ἡ Διορθόδοξος Ἐπιτροπὴ ἐπὶ πᾶσιν ὑπῆρξεν ἡ ὁρατὴ ἔκφρασις τῆς ἑνότητος τῶν ἐπὶ μέρους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἐδόθη ἡ εὐκαιρία ἵνα αἱ ἐπὶ μέρους Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι γνωρίσωσι καὶ κατανοήσωσιν ἀλλήλας, οὕτως ὥστε νὰ σφυρηλατηθῇ τὸ πνεῦμα τῆς ἑνότητος αὐτῶν καὶ τῆς βαθείας συναισθήσεως τῆς σοβαρότητος τῶν ζητημάτων αὐτῶν.

✠

Ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου σημείου πόσον ὡραῖα ὁμιλεῖ ὁ ἐκ τῶν Ἀντιπροσώπων τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας Σεβασμιώτατος Ἐπίσκοπος Ρώμαν κ. Λουκιανός! «Ἐνεφανίσθημεν, λέγει, «ἐν ἀσθενείᾳ καὶ φόβῳ». Καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ μέγεθος τῆς εὐθύνης ἡμῶν ἐν τῇ Ἀποστολῇ ταύτῃ.

Διότι, ἂν ἐν τῇ συνειδήσει ζῶσιν ὡς πραγματικότητες ἰσχυραὶ ἡ μαρτυρία ἐνδόξου παρελθόντος, τὸ παρὸν ἐν τῇ περιπλοκῇ τῶν ἑαυτοῦ προβλημάτων καὶ πρωτίστως ἡ ἀδυσώπητος εὐθύνη τῆς κρίσεως τοῦ μέλλοντος, δὲν εἶναι εὔκολος ἡ ἀνάληψις παρομοίας ἀποστολῆς καὶ ἡ εἴσοδος εἰς ἔργον καθηγιασμένον ἐκ τῶν πόνων καὶ τοῦ μαρτυρίου τόσων Ἀποστόλων, Ἁγίων Πατέρων καὶ Μεγάλων Διδασκάλων τῆς Οἰκουμένης ἐν τῇ διακονίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου» [Συνεδρία ιε΄ τελευταία].

Καὶ περαιτέρω προσθέτει ὁ ἴδιος : «Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατῆλθε καὶ ἐδίδαξεν ἡμᾶς τὴν γλῶσσαν τῆς ἀγάπης εἰς τὰς διαλέκτους αὐτῆς, τῆς ὑπομονῆς, τῆς καλωσύνης καὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀνοχῆς» (Αὐτόθι). Ἔτι δὲ περαιτερω ὁ ἴδιος : «Συνεζητήσαμεν μεθ' ὑπομονῆς, εἰδικότητος, γαλήνης, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ ζωηρότητος κατὰ τὴν ἰδίαν ἑκάστου ἡλικίαν καὶ χαρακτῆρα, ἀλλὰ πάντοτε μετ' εἰλικρινείας καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης» (Αὐτόθι).

✠

Πρὸς τὴν γηλήνην ταύτην καὶ τὴν ἠρεμίαν, τὸ μέγιστον ἐπὶ τῆς Γῆς ἀγαθόν, προτρέπει ἀπὸ τῆς Α΄ Συνεδρίας ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἡρακλείας κ. Φιλάρετος δι' ὅσων λέγει περὶ τῆς ὑποβλητικῶς γαληνιαίας καὶ ἠρέμου ἀτμοσφαίρας τοῦ τόπου τῆς Συνελεύσεως (Α΄ Συνεδρία).

Ὁ δὲ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κ. Χρύσανθος ὡς γνώμονα ἀσάλευτον τῶν σκέψεων τῶν ἐν τῇ Ἐπιτροπῇ Ἀντιπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν εἰσηγεῖται τὴν τῆς Ἐκκλησίας ἑνότητα, ἐν ᾗ καὶ ἔγκειται ἡ δύναμις ἡμῶν (Γ΄ Συνεδρία). Εἰς τὴν εἰσήγησιν ταύτην, ἀκουσθεῖαν μετ' ἰδιαιτέρας προσοχῆς, ἀνεφέροντο ἐν ταῖς περαιτέρω συζητήσεσιν οἱ Ἀντιπρόσωποι εἰς στιγμὰς στενοχώρους.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Πολωνίας κ. Διονύσιος, ἀποχαιρετῶν τὴν Συνέλευσιν, λέγει : «Ἀναγεννηθέντες ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐπιστρέφομεν οἴκαδε μετὰ νέων δυνάμεων, ἵνα συνεχίσωμεν τὸ ἔργον ἡμῶν πρὸς οἰκο-

δομὴν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας ἐν συμφωνίᾳ καὶ ἑνότητι μεθ' ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ πρὸς εὐτυχίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν Πολωνίᾳ» (Η΄ Συνεδρία).

Ἐν τῷ Ἀνακοινωθέντι τῆς Ἐπιτροπῆς σὺν ἄλλοις λέγεται: «Αἱ ἐργασίαι τῆς Προκαταρκτικῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς διεξήχθησαν ἐν πνεύματι ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ὁμοφωνίας, τοῦθ' ὅπερ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς εὐοίωνος ἀπαρχὴ στενωτέρας συνεργασίας τῶν κατὰ τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἐνισχύσεως τῶν ὑπαρχόντων ἤδη δεσμῶν τῆς πρὸς ἀλλήλας ἑνότητος».

Οὕτω λοιπὸν ἐχαλυβδώθη τὸ πνεῦμα τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἐμπιστοσύνης. Αἱ ἐξηγήσεις καὶ ἡ ἀπὸ κοινοῦ μελέτη ἔχυσαν πλεῖον φῶς. Τὸ φῶς τοῦ νοῦ φέρει τὴν εὐδίαν εἰς τὴν καρδίαν. Οἱ τεταραγμένοι καὶ οἱ δύσπιστοι εὗρον τὴν γαλήνην. Καὶ ἦτο αὐτὸ μεγάλη ἐργασία μὲ αὐτοτελῆ τὴν ἀξίαν. Ἆρα δὲν ἦτο μόνον μεθοδολογία.

✠

Ὅταν τις ἐργάζεται, ἔχει τὴν ὡραιοτέραν ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς. Ἡ ἐργασία εἶναι χρησιμοποίησις τῆς σοβαρωτέρας ἐν ἡμῖν ἐνυπαρχούσης δυνάμεως. Ἡ ἐργασία ἔχει τὴν ἀξίαν της καὶ ἀσχέτως πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προπαρασκευάζει. Εἶναι ἡ ἔκφρασις τῆς θελήσεώς μας νὰ ζήσωμεν καὶ νὰ ὑπάρξωμεν. Εἶναι τὸ ἐχέγγυον τῆς ἀνεξαρτησίας μας, ἡ ὁποία δίδει εἰς τὴν ὑπόστασίν μας τὴν ὑπάτην ἀξίαν. Μὲ τὴν ἐργασίαν συγκομίζομεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ μᾶς δώσῃ ἡ ζωὴ καὶ ὁ χρόνος. Πόσον ἐλέχθη ὡραῖα ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι τὸ δρέπανον τοῦ χρόνου! Ἡ ἐργασία ἀνταποκρίνεται εἰς κἄτι πολὺ ἐσωτερικόν μας, πολὺ ἰδικόν μας, εἰς μίαν βαθεῖαν ἀνάγκην νὰ δαπανήσωμεν δυνάμεις, νὰ ἀφοσιωθῶμεν εἰς κἄτι. Καὶ ὁ Θεὸς ἐργάζεται: «Ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται», λέγει ὁ Χριστός. Καὶ περαιτέρω ὁ ἴδιος: «Ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι ἕως ἡμέρα ἐστίν».

✠

Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος ἄρθρου νὰ ἀναλύσωμεν ἓν πρὸς ἓν ὅλα τὰ θετικὰ σημεῖα τοῦ Ἔργου τῆς Ἐπιτροπῆς. Ὁπόσον φῶς ἐχύθη ἐπὶ τοῦ Ρωσσικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος καὶ τίνες κατευθύνσεις δὲν ἐδόθησαν εἰς ἄλλα! Πόσοι φόβοι δὲν διελύθησαν καὶ πόσαι δυσχέρειαι δὲν παρεκάμφθησαν! Ὅσοι δὲν ἐπίστευον εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Ἔργου καὶ εἶχον ἐνδοιασμοὺς πιστεύουσι πλέον εἰς αὐτὸ καὶ εἶναι αἰσιοδοξώτεροι διὰ τὸ μέλλον.

Ἡ Ὀρθοδοξία ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὴν βίωσιν τῆς Συνελεύσεως περισσότερον πλουσία εἰς συγκινήσεις καὶ ἀναμνήσεις, εἰς ἐπίγνωσιν τῆς καταστάσεώς της καὶ συντονισμὸν τῶν ὑπὲρ ἑαυτῆς ἀγνῶν προσπαθειῶν της, εἰς ἐνθουσιασμοὺς καὶ ἐμπνεύσεις. Εἰς τὰς ἐμπνεύσεις δὲ δύναταί τις νὰ ἀναζητήσῃ καὶ παραδειγματισμὸν καὶ ἠθικὸν μάθημα καὶ σωτηριώδη ἐντύπωσιν. Πόσον εἶναι ὡραῖος ὁ ὡς ἄνω ἐνθουσιασμὸς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Πολωνίας ὅτι φεύγει ἐκ τῆς Συνελεύσεως ταύτης ἀναγεγεννημένος, ἀποκομίζων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του τὸ πνεῦμα τῆς Ὀρθοδοξίας!

✠

Ἡ Ὀρθοδοξία εἶναι ζωή, δύναμις ἀκατάλυτος, διότι εἶναι δύναμις ἠθική, θεία, ἔχουσα τὸν καθαγιασμὸν τῶν αἰώνων. Ἡ ἀξία της εἶναι ἀνυπολόγιστος. Ὡς ζωὴ εἶναι ὀργανισμός, ὡς ὀργανισμὸς δὲ ἔχει κεφαλήν, ἀρχήν: τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τοῦ ὁποίου ἡ αὐθεντία εἶναι κολοσσιαία. Αὐτὸ σκεφθὲν πολὺ διὰ τὴν Ὀρθοδοξίαν, μελετῆσαν πολλὰ δι' αὐτήν, μοχθῆσαν ὅσον οὐδεμία ἄλλη Ἐκκλησία ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ ὡς ἐκ τούτου, ὑποστὰν καθαρμοὺς μεγάλους, καθηγίασεν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἣν κατέλαβε περίοπτον θέσιν.

Παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ ὑψίστου τούτου Βωμοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοῦ ἱστορικοῦ καὶ μεγαλειώδους τούτου Θεσμοῦ τῆς Χριστιανωσύνης, τοῦ ὁποίου ἑκάστη περιπέτεια εἶναι καὶ εἷς τίτλος τιμῆς, ἤντλησεν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐπιτροπὴ κῦρος βαθύτατον, ὑπέροχον τόνον.

Τὸ ὅλον ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς μὲ τὴν τοιαύτην αὐθεντικότητά του ἦτο ζωντανὸς παλμὸς τῆς Ὀρθοδοξίας, βαθυτέρα πνοή της, σπινθὴρ ἀπὸ τὴν ζωήν της. Ἦτο πρῶτον ζωή, καὶ ἔπειτα μεθοδολογία.

Φανάριον, 12 Σεπτεμβρίου 1930.

† Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΝ ΔΙΔΑΓΜΑ

«Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι»;

[Ματθ. κεφ. στ' 25—30]

ΤΟ ΕΝ ΛΑΜΠΕΘ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ
ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ
ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΕΓΓΡΑΦΑ

Λάμπεθ Πάλας Σ. Ε., τῇ 14 Αὐγούστου 1930.

Σεβαστὲ καὶ πιστὲ ἀδελφέ,

Ἔληξεν ἤδη τὸ Λαμπεθιανὸν Συνέδριον καὶ μετὰ τὴν ἐπίπονον αὐτὴν ἐργασίαν σχεδὸν ἀμέσως καταλείπω τὸ Λάμπεθ πρὸς ἀνάπαυλαν ὀλίγων ἑβδομάδων. Οὐχ ἧττον δὲν ἠθέλησα νὰ ἀναχωρήσω πρὶν ἐπιστείλω πρὸς Ὑμᾶς τὸ βραχὺ τοῦτο Γράμμα πρὸς ἔκφρασιν τῆς ἐγκαρδίου εὐγνωμοσύνης μου πρὸς τὸν Θεὸν τὸν κατευοδώσαντα τὰς μεταξὺ τῶν Ἀντιπροσώπων τῆς Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῶν προσφάτως εἰς Λονδῖνον ἐλθόντων, καὶ τῶν Ἀντιπροσώπων τῆς ἡμετέρας Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, διεξαχθείσας συνδιαλέξεις. Περιττὸν νὰ τονίσω πόσον εἶμαι εὐγνώμων πρὸς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα διὰ τὴν συμμετοχὴν Αὐτῆς ἐν τῇ ἀνταλλαγῇ ἐνδιαφερουσῶν ἀπόψεων. Γράφω μόνον διὰ νὰ γνωρίσω Ὑμῖν ὅτι παρεκάλεσα τὸν Κανὸν Δούγκλας νὰ ἀποστείλῃ πρὸς Ὑμᾶς διὰ καταλλήλου μέσου Ἔγγραφά τινα, τὰ ὁποῖα, νομίζω, καλὸν θὰ εἶνε νὰ ἔχῃ ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης.

Μεταξὺ τῶν σημείων, ἐφ' ὧν συνεφώνησαν οἱ Ὀρθόδοξοι καὶ οἱ Ἀγγλικανοὶ Ἀντιπρόσωποι εἶνε καὶ ὁ ἔγκαιρος καταρτισμὸς Θεολογικῶν Ἐπιτροπῶν, διοριζομένων ὑπ' ἐμοῦ καὶ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν καὶ τῶν Προέδρων τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Μετὰ τὴν ἐπάνοδόν μου κατὰ Ὀκτώβριον θὰ γράψω καὶ πάλιν διὰ βραχέων πρὸς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου θέματος. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ περιορίζομαι νὰ ἐκφράσω καὶ πάλιν αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης καὶ ἱκανοποιήσεως, τὰ ὁποῖα ταπεινῶς πιστεύω ὅτι καὶ ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης συμμερίζεται.

Τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος
πιστὸς ἀδελφὸς καὶ θεράπων ἐν Χριστῷ
Καντουαρίας ***Κόσμο.***

***

Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Καντουαρίας καὶ Πρωθιεράρχα πάσης Ἀγγλίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφέ, κύριε Κόσμο, χάρις εἴη τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀριθμ. Πρωτ. 1702.

Λίαν ἀσμένως ἐκομισάμεθα τὰ τίμια ἀδελφικὰ καὶ φιλικὰ Γράμματα ὑπὸ ἡμερομηνίαν 14ης λήγοντος μηνὸς τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος καὶ εὐχαριστοῦμεν ἀπὸ μέσης καρδίας Αὐτῇ διὰ τὰ φιλόφρονα αἰσθήματα, ὧν εἰσι πλήρη ταῦτα.

Μεγάλως ἐχάρημεν διὰ τὴν βεβαιουμένην ἐντύπωσιν περὶ τοῦ αἰσίου τέρματος τῶν ἐργασιῶν τοῦ Λαμπεθιανοῦ Συνεδρίου καὶ περὶ τοῦ πλουσίου καρποῦ, ὃν τοῦτο ἔσχεν ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἱερὸν ἔργον τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἁγίων Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, ὡς περὶ τούτου ἐγκαίρως ἐπληροφόρησεν ἡμᾶς καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀποκρισάριος Ἱερώτατος Μητροπολίτης Θυατείρων κ. Γερμανός. Τὰ αἰσθήματα τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος, ὁ ἅγιος ἐνθουσιασμὸς καὶ οἱ πόνοι καὶ οἱ ἀγῶνες Αὐτῆς βαθύτατα συγκινοῦσιν ἡμᾶς καὶ ὁλόκληρον τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἡμῶν. Ἐσμὲν πεπεισμένοι ὅτι οἱ πόνοι καὶ οἱ ἱδρῶτες οὗτοι, ἐφ' ὅσον οὕτως ἁγίως, ζηλωτῶς καὶ σοφῶς τὰ πράγματα κατευθύνονται, οὐκ ἔστι δυνατὸν ἵνα μὴ ἀπενέγκωσι δαψιλῆ καὶ εὔχυμον τὸν καρπὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἔργῳ τῆς ἐπιδιώξεως τῆς ἀδελφικῆς πάντων ἐν τῷ Χριστῷ Ἑνώσεως.

Ἀναμένομεν τὰ περὶ ὧν γράφει ἡμῖν σχετικὰ Ἔγγραφα καὶ μετὰ πόθου ἐπιφυλασσόμεθα ἵνα ἐπικοινωνήσωμεν καὶ πάλιν μετ' Αὐτῆς μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς ἐν τῇ ἐξοχῇ διαμονῆς, ἣν εὐχόμεθα ἐγκαρδίως Αὐτῇ ρωστικὴν ψυχῆς καὶ σώματος, πρὸς συνέχισιν τῶν μεγάλων Αὐτῆς προσπαθειῶν τῶν τοσοῦτον ἐξυπηρετικῶν τῶν ἁγίων συμφερόντων οὐ μόνον τῆς φίλης Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὅλου Χριστιανισμοῦ.

Ἐπὶ τούτοις ἀσπαζόμενοι Αὐτὴν ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης

͵αϡλ', Αὐγούστου κη'.

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Σεβασμιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως **Φώτιος.**

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΕΝ ΛΑΜΠΕΘ ΑΓΓΛΟ-ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΔΙΑΣΚΕΨΕΩΣ

Πρώτη Συνεδρία.

Συνδιάσκεψις γενομένη ἐν τῷ Παλατίῳ τοῦ Λάμπεθ τὴν Τρίτην 15ην Ἰουλίου 1930 μεταξὺ ἰδιαιτέρας Ἐπιτροπῆς ἐξ Ἐπισκόπων Μελῶν τοῦ Συνεδρίου τοῦ Λάμπεθ καὶ τῆς Ἀποστολῆς τῶν Ὀρθοδόξων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν.

Παρόντες ἦσαν οἱ ἀκόλουθοι:

Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.
Ὁ Μητροπολίτης Θυατείρων.
Ὁ Μητροπολίτης Ἐπιφανείας.
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἰορδάνου.
Ὁ Ἐπίσκοπος Νόβι-Σάδ.
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βουκοβίνης.
Ὁ ἐψηφισμένος Μητροπολίτης Πάφου.
Ὁ Μητροπολίτης Κερκύρας.
Ὁ Μ. Ἀρχιμανδρίτης Μιχαὴλ Κωνσταντινίδης.
Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Σάββας Σοβιέτωφ.

Ὁ Ἀντιπρόσωπος τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπος Ζνεπόλης.

Ὁ Ἐπίσκοπος Gloucester.
Ὁ Ἐπίσκοπος Atlanta.
Ὁ Ἐπίσκοπος Chichester.
Ὁ Ἐπίσκοπος Graig Steward (Chicago).
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Dublin.
Ὁ Ἐπίσκοπος Αἰγύπτου καὶ Σουδάν.
Ὁ Ἐπίσκοπος Fulham.
Ὁ Ἐπίσκοπος Giblartar.
Ὁ Ἐπίσκοπος Guildford.
Ὁ Ἐπίσκοπος Montreal.
Ὁ Ἐπίσκοπος Nassau.
Ὁ Ἐπίσκοπος N. Indiana.
Ὁ Ἐπίσκοπος Rhode Island.
Ὁ Ἐπίσκοπος W. Michingan.

Μετὰ προσευχὴν ὁ 'Επίσκοπος Cloucester ἐχαιρέτησεν ὡς Πρόεδρος τὴν 'Αποστολὴν καὶ ὁ Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας ἀπήντησεν ἐξ ὀνόματος αὐτῆς.

Ὁ 'Επίσκοπος Clouceester ἐξεδήλωσε τὸν πόθον ὅπως ἡ Συνδιάσκεψις διεξαχθῇ οὕτως ὥστε νὰ ἐπιφέρῃ στενωτέρας σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο 'Εκκλησιῶν ἐπὶ σκοπῷ μυστηριακῆς ἐπικοινωνίας καὶ ἐν τέλει Ἑνώσεως. Προσέθηκεν ὅτι θὰ ἀπῃτεῖτο περισσότερος χρόνος τοῦ δυναμένου νὰ διατεθῇ νῦν, ἐὰν ἠθέλομεν νὰ ἐξαντλήσωμεν τὰ πολλὰ δύσκολα ἐρωτήματα, εἰς τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ δοθῇ ἀπάντησις. Τούτου ἕνεκα προὔτεινεν ὅπως δοθῇ ἀπάντησις κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ ἕκτον τῶν ἐρωτημάτων, τὰ ὁποῖα ἐτέθησαν πρὸ τῆς 'Ορθοδόξου 'Αποστολῆς, δηλ.

Ἂν ἡ 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία θὰ συγκατετίθετο εἰς τὸν διορισμὸν κοινῆς 'Επιτροπῆς, ἥτις μέλλει νὰ ἐξετάσῃ δογματικὰ ζητήματα. Ὁ 'Επίσκοπος ἐπεθύμει νὰ γνωρίζῃ ἂν ἡ 'Αποστολὴ θὰ ηὐνόει τὴν σύστασιν τοιαύτης κοινῆς 'Επιτροπῆς, ἂν ἤθελε προτείνῃ αὐτὴν τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ.

Ὁ Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας ἐξ ὀνόματος τῆς 'Αποστολῆς ἀπήντησεν ὅτι δέχεται τὴν πρότασιν ταύτην.

Πρῶτον ἐρώτημα.

Ὁ 'Επίσκοπος Cloucester προέβη τότε εἰς συζήτησιν τῶν ἐρωτημάτων, τὰ ὁποῖα ἐτέθησαν ὑπὸ τῆς 'Ορθοδόξου 'Αποστολῆς.

> Οἱ ὅροι μυστηριακῆς ἐπικοινωνίας οἱ συνταχθέντες καὶ δημοσιευθέντες προνοίᾳ τῆς ὑπὸ τὸν 'Αρχιεπίσκοπον 'Επιτροπείας ἐπὶ τῶν 'Ανατολικῶν 'Εκκλησιῶν θεωροῦνται ὑπὸ τῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου τοῦ Λάμπεθ ὡς ἐκφράζοντες τὸ φρόνημα τῆς 'Αγγλικανικῆς 'Εκκλησίας καὶ ἂν μή, ποῦ καὶ ἐν τίνι διαφέρουσι τοῦ φρονήματος αὐτῆς;

Οἱ 'Επίσκοποι Fulhan, Giblartar, W. Michingan, N. Indiana καὶ Nassau, πάντες ἐδήλωσαν ὅτι οἱ ὅροι, καίπερ μὴ ἀνακοινωθέντες ἐπισήμως πρὸς τὰς διαφόρους ἐπαρχίας τῆς 'Αγγλικανικῆς Ὁμολογίας, κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῶν, ἀντιπροσωπεύουσι τὸ πνεῦμα καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς 'Αγγλικανικῆς 'Εκκλησίας.

Ὁ Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας ἐδήλωσεν ὅτι οἱ ῥηθέντες ὅροι δὲν ἐξητάσθησαν ἔτι οὐδὲ ἐκυκλοφόρησαν εἰς τὰς Αὐτοκεφάλους 'Ορθοδόξους 'Εκκλησίας ἕνεκα τῆς δυσχεροῦς θέσεως, ἐν ᾗ εὑρίσκεται τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, καθ' ἣν ἐποχὴν οὗτοι ἐστάλησαν, ἀλλ' ὅτι ἡ 'Αποστολὴ θεωρεῖ αὐτοὺς ὡς βάσιν συζητήσεως, ἂν ἠδύναντο νὰ βελτιωθῶσί πως ἰδίᾳ

ἐν τῇ 11ῃ παραγράφῳ [περὶ Θ. Εὐχαριστίας] καὶ τῇ 12ῃ [περὶ τῶν Χειροτονιῶν τῆς Ἐκκλησίας]. Ὁ Πατριάρχης ὡσαύτως ἐδήλωσεν ὅτι τὰ σημεῖα, ἐφ' ὧν ζητοῦσι περαιτέρω πληροφορίας, περιέχονται ἐν τοῖς ἐρωτήμασι 4ῳ καὶ 5ῳ τοῦ Ὀρθοδόξου ἐρωτηματολογίου.

IV. Δέχεται ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία τὴν Χειροτονίαν ὡς Μυστήριον καὶ τὸν κατ' ἀδιάκοπον διαδοχὴν σύνδεσμον αὐτῆς μετὰ τῶν Ἀποστόλων;

V. Δέχεται, ὅτι ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος γίνονται Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ καὶ ὅτι ἡ προσφορὰ τῆς Θ. Εὐχαριστίας εἶναι θυσία πνευματικὴ ἱλαστήριος ὑπὲρ ζώντων τε καὶ τεθνεώτων;

Ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Cloucester τότε προὔτεινεν ὅπως οἱ προταθέντες ὅροι παραπεμφθῶσιν εἰς τὴν μέλλουσαν κοινὴν Ἐπιτροπήν, ἥτις θὰ ὑποβάλῃ Ἔκθεσιν πρὸς ἑκατέραν τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Πατριάρχης ἐδέχθη τὴν πρότασιν ταύτην.

Δεύτερον ἐρώτημα.

Ὁ Ἐπίσκοπος Cloucester ἀνέφερε τὸ δεύτερον ἐρώτημα τῆς Ὀρθοδόξου Ἀποστολῆς, ἔχον ὡς ἑξῆς:

Ποῖον εἶναι ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ αὐθεντικὸν Σῶμα τὸ ἐγκύρως ἀποφασίζον ἐπὶ διαφορῶν πίστεως;

Ὁ Ἐπίσκοπος Cloucester ἐδήλωσεν ὅτι ἡ τελικὴ αὐθεντικὴ ἀπόφανσις ἐν ζητήμασι διδασκαλίας ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ θὰ ἀνῆκεν εἰς τοὺς Ἐπισκόπους συνερχομένους εἰς Σύνοδον, καὶ ὅτι ἡ ἀπόφασις αὐτῶν καθίσταται ὁριστικῶς ἔγκυρος, ἂν γίνῃ ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῶν Συνόδων ὅλων τῶν Ἐπαρχιῶν καὶ Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ὁμολογίας.

Ἐπηκολούθησεν εἶτα γενικὴ συζήτησις, εἰς ἣν μετέσχον ὁ Πατριάρχης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δουβλίνου, ὁ Ἐπίσκοπος Rhode Island, ὁ Ἐπίσκοπος Chichester, ὁ Ἐπίσκοπος Nassau, ὁ Μητροπολίτης Θυατείρων, ὁ Ἐπίσκοπος Atlanta, ὁ Μητροπολίτης Βουκοβίνης καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Νόβι-Σάδ. Ἐκτεθείσης τῆς καταστάσεως ἐν ταῖς διαφόροις Ἐπαρχίαις τῆς Ἀγγλικανικῆς Ὁμολογίας, κατεδείχθη ὅτι ἡ Γεν. Συνέλευσις ἢ ἡ Γεν. Σύνοδος ἔν τισιν Ἐπαρχίαις περιλαμβάνει καὶ λαϊκοὺς ἐπὶ συμβουλευτικῷ σκοπῷ, ἀλλὰ κεχωρισμένως ἀπὸ τοῦ σώματος τῶν Ἐπισκόπων, εἰς οὓς ἀπόκειται ἡ τελικὴ καὶ κρατοῦσα ἀπόφασις, ὡς καὶ ἡ ὁριστικὴ ἔκθεσις ἐν προκειμένῳ.

Ὁ Ἐπίσκοπος Cloucester δηλοῖ ὅτι ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία ἀποδίδει μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν συνεργασίαν τῶν λαϊκῶν.

'Εν τέλει ὁ Πατριάρχης ἐδήλωσεν ὅτι ἡ 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία ἀναμένει παρὰ τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Αγγλίας δήλωσιν, ἐν ᾗ θὰ ἐλέγετο ὅτι ἐν ζητήμασι πίστεως αὐθεντικὴ ἀπόφασις θὰ ἀνῆκεν εἰς τὸ ὅλον Σῶμα τῶν 'Επισκόπων χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἀποκλεισθῇ ἡ συνεργασία καὶ ἡ συμβολὴ κλήρου καὶ λαοῦ κατὰ τὰς συζητήσεις.

'Ο 'Επίσκοπος Cloucester, συνεχίζων, ἐδήλωσεν ὅτι οἱ 'Αγγλικανοὶ 'Επίσκοποι εἶναι ἕτοιμοι ν' ἀποδεχθῶσι τὴν δήλωσιν αὐτὴν ὡς ὀρθὴν ἔκφρασιν τῆς 'Αγγλικανικῆς θέσεως.

'Ο Πατριάρχης ἐφάνη ἱκανοποιημένος ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης.

Τρίτον ἐρώτημα.

'Ο 'Επίσκοπος Cloucester ἀνέφερε τὸ τρίτον ἐρώτημα, ἔχον ὡς ἑξῆς :

> 'Εὰν μέλος τι τῆς 'Αγγλικανικῆς 'Εκκλησίας κηρυχθῇ ἐναντίον τῆς πίστεως τῆς 'Εκκλησίας, ὁποία καὶ πῶς καθορίζεται ἡ θέσις αὐτοῦ ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ ;

'Απαντῶν εἰς τὸν 'Επίσκοπον Cloucester ὁ Πατριάρχης ἐδήλωσεν ὅτι «μέλος» σημαίνει πρῶτον τοὺς 'Επισκόπους, εἶτα τοὺς ἄλλους κληρικούς, τρίτον τοὺς διδασκάλους τῶν θεολογικῶν σχολῶν καὶ τέταρτον τὸ καθόλου σῶμα τῶν πιστῶν.

'Ο 'Επίσκοπος Cloucester ἐδήλωσεν ὅτι ἡ 'Εκκλησία τῆς 'Αγγλίας δὲν εὐνοεῖ τὰς ἐπὶ αἱρέσει καταδίκας καὶ προθυμεῖται ὅπως παρέχῃ ἐλευθερίαν τινά, καὶ ἡ συνήθης μέθοδος, ἣν ἀκολουθεῖ, εἶναι δημοσία συζήτησις καὶ κατ' ἰδίαν παραστάσεις ἀντὶ δικαστικῶν μεθόδων. Ἡ τελικὴ ἀπόφανσις ἐν τούτοις ἀνήκει εἰς τὰ 'Εκκλησιαστικὰ Δικαστήρια. 'Ανέφερε τὸ παράδειγμα τοῦ 'Εδουάρδου Κίγκ, 'Επισκόπου Λίκολν, ὅστις ἐδικάσθη ὑπὸ τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Καντερβουρίας μετὰ 5 'Επισκόπων ὡς παρέδρων τῷ 1889, καὶ ὁ 'Επίσκοπος ῎Ατλαντα ἐμνημόνευσε τὴν περίπτωσιν τοῦ 'Επισκόπου Βρόουν, ὅστις τελευταίως ὅλως ἐδικάσθη ὑπὸ τῶν 'Επισκόπων ἐπὶ αἱρέσει ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις.

'Ο 'Επίσκοπος Cloucester περαιτέρω ἐδήλωσεν ὅτι ἐν 'Αγγλίᾳ ἱερεὺς ἢ διάκονος θὰ ἐδικάζετο ὑπὸ τοῦ 'Επισκοπικοῦ Δικαστηρίου καὶ δευτεροβαθμίως ὑπὸ τοῦ 'Επαρχιακοῦ Δικαστηρίου. 'Εξήγησεν ὅτι ἕνεκα τοῦ συνδέσμου 'Εκκλησίας καὶ Πολιτείας τὸ Κράτος κέκτηται δικαίωμα ἀναθεωρήσεως τῶν ἀποφάσεων 'Εκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου πρὶν ἢ παράσχῃ τὴν ἄδειαν τῆς Πολιτείας πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῶν.

Ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Rhode Island ἐδήλωσεν ὅτι ἐν Ἀμερικῇ ἱερεὺς δικάζεται ὑπὸ Δικαστηρίου ἐκ κληρικῶν, τῆς ἀποφάσεως ἀπαγγελλομένης ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου, ἡ δὲ ἔκκλησις γίνεται εἰς Ἐπαρχιακὸν δικαστήριον, τοῦ σώματος τῶν Ἐπισκόπων ἀποτελοῦντος τὸ ἀνώτατον δικαστήριον.

Ὁ Πατριάρχης καὶ ἐνταῦθα ἐξέφρασε τὴν ἱκανοποίησιν αὐτοῦ. Προσέθηκε δὲ ὅτι ἡ διεξαγωγὴ τῆς δίκης εἶναι ὁμοία ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, τουτέστι προηγεῖται νουθεσία, εἶτα δίκη καὶ ἀπόφασις. Ἐν περιπτώσει Ἐπισκόπου ἡ ἀπόφασις λαμβάνεται ὑπὸ δώδεκα Ἐπισκόπων, ἐν περιπτώσει δὲ ἱερέως ὑπὸ τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τῆς ἐπαρχίας. Ἐὰν τὸ ἁμάρτημα εἶναι ἀνεπανόρθωτον, ἐπακολουθεῖ καθαίρεσις τοῦ Ἐπισκόπου ἢ τοῦ ἱερέως, ἀποκοπὴ ἀπὸ τοῦ σώματος [ἀφορισμὸς] τοῦ λαϊκοῦ.

Ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Cloucester ἐδήλωσεν ὅτι ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ Ἐπίσκοπος κέκτηται τὴν ἐξουσίαν νὰ ἀφορίσῃ λαϊκὸν κατόπιν σχετικῆς ἐκθέσεως ὑπὸ τοῦ ἱερέως, καίτοι συνήθως οἱ λαϊκοὶ ἀφορίζουσιν αὐτοὶ ἑαυτούς.

Ὁ Πατριάρχης ἐδήλωσεν ὅτι ἡ Ἀγγλικανικὴ πειθαρχία εἶναι ἐξαίρετος καὶ μᾶλλον αὐστηρὰ ἢ ἡ Ὀρθόδοξος. Ἐδήλωσεν ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι κέκτηνται Κανόνας Οἰκουμενικῶν Συνόδων, οἵτινες καθορίζουσι τὴν ποινὴν καὶ τὸ καθῆκον τοῦ Ἐπισκόπου νὰ τιμωρῇ παραβάτας δι' εἰδικὰ παραπτώματα. Προσέθηκεν ὅτι ἐπιείκειά τις εἶναι ἀναγκαία ἐν δίκαις ἔν τισι τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῶν εὑρισκομένων ἐν μὴ Χριστιανικαῖς χώραις ἐκ φόβου μήπως βαρυτέρα πως τιμωρία ὠθήσῃ τοὺς πταίστας νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν θρησκείαν αὐτῶν.

Ὁ Πατριάρχης ἔδωκε τὴν εὐλογίαν καὶ ἡ Συνεδρία ἔληξε τῇ 1 μ. μ.

A. C. Cloucester

Μελέτιος.

Δευτέρα Συνεδρία.

Μετὰ προσευχὴν ἀνεγνώσθησαν Ἀγγλιστὶ καὶ Ἑλληνιστὶ τὰ Πρακτικὰ τῆς προηγουμένης Συνεδρίας.

Διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ὁ Ἐπίσκοπος Cloucester ἠρώτησεν ἂν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ εὕρῃ τις τὴν ἐπίσημον διδασκαλίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας περὶ τοῦ δόγματος τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῶν Μυστηρίων.

Ὁ Πατριάρχης ἀπήντησεν ὅτι ὑπάρχουσιν Ὁμολογίαι τινὲς ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τὴν 14ην καὶ 17ην ἑκατονταετηρίδα, αἵτινες θεωροῦνται ὡς σπουδαῖαι Ἐκθέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἰδίᾳ· 1] Ἡ Κατήχησις Πέτρου τοῦ Μογίλα καὶ ἡ Ὁμολογία τοῦ Δοσιθέου, καὶ ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ· 2] Ἡ Ὁμολογία Μητροφάνους τοῦ Κριτοπούλου καὶ αἱ ἀπαντήσεις Ἱερεμίου Β' πρὸς τοὺς ἐν Τυβίγγῃ Λουθηρανοὺς Θεολόγους. Εἶπεν ὅτι ἰδιαιτέρα σπουδαιότης ἐν τούτοις ἀποδίδοται ὑπὸ τῶν Ὀρθοδόξων εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ὅτι αἱ Ὁμολογίαι δὲν ἔχουσι τὸ αὐτὸ κῦρος, καθόσον δὲν ἐγένοντο ἀποδεκταὶ ὑπὸ Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Ἀπαντῶν δὲ εἰς ἐρώτησιν τοῦ Ἐπισκόπου Cloucester, προσέθηκε περαιτέρω ὅτι ἐν περιπτώσει διαφορᾶς γνωμῶν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καθοδηγεῖται ὑπὸ τοῦ φρονήματος τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐκτίθεται τοῦτο ἐν ταῖς Λειτουργίαις τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου.

Ἡ μέθοδος αὕτη, εἶπεν ὁ Ἐπίσκοπος Cloucester, συμφωνεῖ πρὸς τὴν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Ἐπίσκοπος Cloucester ἠρώτησε : Ποῖον κῦρος κέκτηται «ἡ Μεγάλη Κατήχησις τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας» τοῦ Μητροπολίτου Φιλαρέτου [1837] ;

Ὁ Πατριάρχης ἀπήντησεν ὅτι αὕτη εἶνε ἔργον ἑνὸς ὅστις εἰδικῶς ἐπέκρινε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης καὶ ἐξ ἀντιθέσεως ἐπηρεάσθη ὑπὸ τοῦ Προτεσταντισμοῦ. Ἡ Κατήχησις αὕτη ἐν τούτοις δὲν ἀπεδοκιμάσθη ἐπισήμως καὶ ἑπομένως πᾶς ὁ ποιούμενος χρῆσιν τῆς διδασκαλίας αὐτῆς δὲν σφάλλει.

Τέταρτον ἐρώτημα.

Ἡ συνομιλία μετὰ ταῦτα προὐχώρησεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ τετάρτου ἐρωτήματος:

Δέχεται ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία ὅτι ἡ Χειροτονία εἶνε Μυστήριον καὶ ὅτι διὰ τῆς ἀδιασπάστου αὐτῆς διαδοχῆς ἀποτελεῖ σύνδεσμον μετὰ τῶν Ἀποστόλων ;

Ὁ Ἐπίσκοπος Cloucester ἐδήλωσεν ὅτι εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ λέξις *Sacrament* [Μυστήριον] χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν εἰδικῇ ἐννοίᾳ ἐπὶ τῶν Μεγάλων Μυστηρίων : τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἂν ὅμως ὑπὸ Μυστήριον ἐννοῆται τὸ ἐξωτερικὸν ὁρατὸν σημεῖον παρεχομένης πνευματικῆς δωρεᾶς, ἡ Χειροτονία δύναται νὰ θεωρηθῇ Μυστήριον ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ. Ἡ πρόθεσις καὶ τὸ φρόνημα τῆς Ἀγγλικα-

νικῆς 'Εκκλησίας δεικνύεται, εἶπεν, ἐκ τῆς λέξεως τῆς χρησιμοποιουμένης κατὰ τὴν Χειροτονίαν τῶν ἱερέων καὶ τῶν 'Επισκόπων.

1] **'Ιερεύς :** «*Λάβε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα διὰ τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ ἔργον ἱερέως ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, τὸ νῦν ἀνατιθέμενόν σοι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἡμῶν. Ἄν τινων ἀφῇς τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, καὶ ἄν τινων κρατῇς, κεκράτηνται, καὶ ἴσθι πιστὸς οἰκονόμος τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν 'Αγίων αὐτοῦ Μυστηρίων. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ 'Αγίου Πνεύματος. 'Αμήν*».

2] **'Επίσκοπος :** «*Λάβε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα διὰ τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ ἔργον 'Επισκόπου ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, τὸ νῦν ἀνατιθέμενόν σοι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἡμῶν. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ 'Αγίου Πνεύματος. 'Αμήν. Καὶ μέμνησο ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὅπερ σοι ἐδόθη διὰ τῆς ἐπιθέσεως ταύτης τῶν χειρῶν ἡμῶν. Οὐ γὰρ ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἡμῖν πνεῦμα φόβου, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ συνέσεως*».

'Ο Πατριάρχης ἐδήλωσεν ὅτι αἱ εὐχαὶ καὶ οἱ τύποι τῆς Χειροτονίας ἐν τῷ Βιβλίῳ κοινῶν προσευχῶν ἱκανοποιοῦσι τοὺς 'Ορθοδόξους. Παρετήρησεν ἐν τούτοις ὅτι ἐν τοῖς 39 Ἄρθροις ὑπάρχουσι φράσεις τινὲς περὶ Χειροτονίας, αἵτινες ὁμοιάζουσι πρὸς Καλβινικὴν διδασκαλίαν καὶ ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει ὑπάρχει ἔλλειψις σαφηνείας. Πρὸς ἀποφυγὴν πάσης συγκρούσεως μεταξὺ τῶν Ἄρθρων καὶ τοῦ Εὐχολογίου θὰ ἐπεθύμει ὁριστικὴν δήλωσιν ὅτι ἡ Χειροτονία δὲν εἶνε ἁπλῶς ὁ διορισμός τινος εἰς ἰδιαιτέραν τινὰ θέσιν, ἀλλ' ἐνέργεια διὰ τῆς ὁποίας παρέχεται εἰδικὸν χάρισμα εἰς τὸ χειροτονούμενον πρόσωπον, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ εἰς ὃν χειροτονεῖται, 'Επίσκοπος, ἱερεὺς ἢ διάκονος.

'Ο 'Επίσκοπος Cloucester ἐδήλωσεν ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸν ὅτι, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀμφιβολία τις ἐν τοῖς 39 Ἄρθροις, ταῦτα δέον πάντοτε νὰ ἑρμηνεύωνται κυρίως ὑπὸ τῶν λεγομένων τοῦ Εὐχολογίου.

'Ο Πατριάρχης ἐδήλωσεν ὅτι ἡ ἐν τοιαύτῃ ἐννοίᾳ δήλωσις εἶναι ἱκανοποιητικὴ εἰς τοὺς 'Ορθοδόξους.

'Αποστολικὴ Διαδοχή.

'Ο 'Επίσκοπος Cloucester πραγματευόμενος τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ τετάρτου ἐρωτήματος εἶπεν ὅτι τὸ φρόνημα τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Αγγλίας ἐκτίθεται ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ Χειροτονητικοῦ, ἰδιαιτέρως ἀναφέροντος :

«Εἰς πάντας τοὺς μετ' ἐπιμελείας ἀναγινώσκοντας τὴν 'Αγίαν Γραφὴν

καὶ τοὺς ἀρχαίους Συγγραφεῖς εἶναι φανερὸν ὅτι ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων ὑφίσταντο οἱ βαθμοὶ οὗτοι λειτουργῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, τ. ἔ. Ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι... δι' ὃ καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως οἱ βαθμοὶ οὗτοι συνεχίζωνται, εὐλαβῶς διατελῶσιν ἐν χρήσει καὶ τιμῶνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγγλίας, οὐδεὶς δύναται νὰ θεωρηθῇ ἢ ἐκληφθῇ ὅτι εἶναι νόμιμος Ἐπίσκοπος, πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγγλίας, ἢ νὰ γίνῃ ἀνεκτὸς ὅπως ἐκτελῇ τι ἐκ τῶν ῥηθέντων καθηκόντων, ἐὰν μὴ κληθῇ, δοκιμασθῇ, ἐξετασθῇ καὶ γένηται δεκτὸς εἰς αὐτό, συνῳδὰ τῷ ἑπομένῳ ὧδε τύπῳ, πλὴν ἐκείνων, οἵτινες ἐδέξαντο πρότερον Ἐπισκοπικὴν Χειροτονίαν».

Ἐξήγησεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας ἀκολουθεῖ πάντοτε τὸν Κανόνα καθ' ὃν ἕκαστος Ἐπίσκοπος ὀφείλει νὰ χειροτονηθῇ ὑπὸ τριῶν Ἐπισκόπων καὶ ἕκαστος πρεσβύτερος διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν Ἐπισκόπου. Διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας ἐπιμελῶς πάντοτε διετήρησε τὴν Ἀποστολικὴν διαδοχὴν καὶ θεωρεῖται ὅτι οὕτως ἀναμφιβόλως ὑφίσταται σύνδεσμος μετὰ τῶν Ἀποστόλων.

Ὁ Πατριάρχης εἶπεν ὅτι δὲν εὑρίσκονται μακρὰν τοῦ τύπου, ὅστις θὰ ἱκανοποίει ὄχι μόνον τοὺς Θεολόγους, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅλον σῶμα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Εἶπεν ὅτι οἱ Θεολόγοι ἱκανοποιοῦνται ἐκ τοῦ προλόγου τοῦ Χειροτονητικοῦ καὶ τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ Θεολόγοι τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας πάντοτε ὑποστηρίζουσι τὸ κῦρος τῆς Χειροτονίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Πάρκερ. Ἀνεκίνησεν ἐν τούτοις τὸ ζήτημα τῆς στάσεως τῶν Ἀγγλικανῶν Ἐπισκόπων πρὸς τοὺς μὴ Ἐπισκοπικοὺς λειτουργοὺς παραπέμπων εἰς τὴν Ἔκκλησιν τοῦ Λάμπεθ καὶ εἰς ὅ,τι λέγεται ἐν ταῖς ἀποφάσεσι τοῦ Συνεδρίου τοῦ Λάμπεθ [1920] περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σουηδίας.

Ὁ Ἐπίσκοπος Cloucester εἶπεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας δὲν ἀμφιβάλλει οὔτε περὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς Ἀποστολικῆς διαδοχῆς ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἱεραρχίᾳ οὔτε περὶ τοῦ ὅτι ἡ ἀποκατάστασις ἐγκύρων Χειροτονιῶν δέον ν' ἀποτελέσῃ ὅρον ὁμαδικῆς ἑνώσεως. Ἡ Ἐκκλησία ἐν τούτοις οὐδέποτε ἐθεώρησε καθῆκον αὐτῆς ν' ἀρνηθῇ τὴν πνευματικὴν ἀξίαν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων εὑρισκομένων ἐκτὸς τῆς ἰδίας αὐτῆς Ὁμολογίας καὶ ἐμνημόνευσε τὰς λέξεις τῆς Ἐκκλήσεως πρὸς πάντας τοὺς Χριστιανικοὺς Λαοὺς [1920].

«Οὐδαμῶς οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀμφισβητοῦμεν τὴν πνευματικὴν ὑπόστασιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων τῶν Ὁμολογιῶν ἐκείνων αἵτινες δὲν ἔχουσι τὸν Ἐπισκοπικὸν βαθμόν. Τοὐναντίον εὐγνωμόνως ἀναγνωρίζομεν ὅτι

τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα αὐτῶν προδήλως ἔχουσιν εὐλογηθῇ καὶ υἱοθετηθῇ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὡς ἀποτελεσματικὰ μέσα χάριτος».

Ὁ Πατριάρχης εἶπεν ὅτι ἐν τῇ Ἐκκλήσει διαβλέπει προσπάθειαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας ὅπως πείσῃ ὁμάδας μὴ κεκτημένας τὸν Ἐπισκοπικὸν βαθμόν, ὅπως ἀποδεχθῶσιν αὐτόν. Ἐσημείωσεν ὅτι τὸ ἔθος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας εἶνε ὅπως χειροτονῇ τοὺς Λειτουργοὺς τοὺς μὴ κεκτημένους ἐπισκοπικὴν Χειροτονίαν, οἵτινες θὰ ἐζήτουν ὅπως γίνωσιν ἀποδεκτοὶ εἰς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἱεραρχίαν καὶ ἠρώτησεν ἂν θὰ ἐζητεῖτο ἀναχειροτονία ὅλων τῶν Ἀσυμμορφώτων λειτουργῶν, ἂν προὔκειτο νὰ εἰσέλθωσιν αὔριον ὅλοι εἰς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν.

Ὁ Ἐπίσκοπος Cloucester ἐδήλωσεν ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ, ὁμαδικὴ ἕνωσις μετὰ Ἀσυμμορφώτων ὁμάδων δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἐπὶ τῇ βάσει ἀναχειροτονίας, ἀλλ' ὅτι ἡ ἡνωμένη Ἐκκλησία θὰ οἰκοδομηθῇ ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς Ἱεραρχίας ἐξασφαλίζουσα ἐπισκοπικὴν Χειροτονίαν διὰ τὸ μέλλον καὶ ἐπιτρέπουσα πιθανῶς διευθετήσεις τινὰς κατ' οἰκονομίαν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δουβλίνου ἐδήλωσεν ὅτι ἂν τοιοῦτος διακανονισμὸς ἐπιτραπῇ ἐν τῷ μέλλοντι, ἡ ὅλη ἐκκλησιαστικὴ λειτουργία τῶν μὴ ἐπισκοπικῶς κεχειροτονημένων λειτουργῶν, κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ, θὰ περιωρίζετο εἰς τὰς μὴ ἐπισκοπικὰς κοινότητας καὶ ὅτι μέχρις οὗ ἐπιτευχθῇ ἓν τοιοῦτον σχέδιον ὡς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὑπηνίχθη ὁ Πατριάρχης, ἡ παροῦσα πρᾶξις τῆς ἀναχειροτονίας θὰ ἐξακολουθήσῃ ἀδιάσπαστος.

Ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει εἶπεν ὁ Ἐπίσκοπος Cloucester θὰ ἐπιτραπῇ, ὅπως χειροτονήσῃ Γενικὸς Ἐπόπτης [General Superintendent].

Ὁ Πατριάρχης εἶπεν ὅτι ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐνεργείᾳ διαβλέπει τὴν πρᾶξιν τῶν Ὀρθοδόξων, ἥτις εἶνε γνωστὴ ὡς οἰκονομία.

Οἰκονομία.

Ὁ Ἐπίσκοπος Cloucester παρεκάλεσε τὸν Πατριάρχην νὰ εἴπῃ τί περιλαμβάνει ἡ Ἀρχὴ τῆς Οἰκονομίας.

Ὁ Πατριάρχης ἀπήντησεν ὅτι ὑπάρχουσι δύο ἀρχαὶ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.

1. ***Ὁ αὐστηρὸς κανών.***
2. ***Οἰκονομία.***

Τὸ πρῶτον εἶναι αὐστηρὰ ἐφαρμογὴ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου. Τὸ δεύτερον εἶνε παρέκκλισις ἀπὸ τοῦ αὐστηροῦ κανόνος ἔν τισι περιστάσεσιν, ἀλλὰ

πάντοτε ὑποκειμένη εἰς τὸ γενικὸν πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας. Εἶπε πράγματι ὅτι ἡ ἀπόκλισις ἐκ τοῦ αὐστηροῦ γράμματος τοῦ Νόμου γίνεται πάντοτε ἐπὶ σκοπῷ ὅπως τὸ πνεῦμα τοῦ Νόμου τηρηθῇ κάλλιον. Ἀνέφερε παραδείγματα ἐκ τοῦ Βαπτίσματος καὶ ἐκ τοῦ περὶ Γάμου Νόμου σχετικὰ πρὸς τὸν Γάμον μεταξὺ ἐξαδέλφων.

Ὁ Ἐπίσκοπος Cloucester ἀνέφερε πραγματείας «περὶ μυστηρίων» τοῦ Καθηγητοῦ Δουβουνιώτου [1913] τὰ ἑξῆς:

«Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ὡς ταμιοῦχος τῆς Θείας Χάριτος, δύναται νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν Ἱερωσύνην καὶ τὰ Μυστήρια καθόλου σχισματικῶν ἢ αἱρετικῶν, παρ᾽ οἷς ταῦτα δὲν τελοῦνται κανονικῶς ἢ διεκόπη ἡ Ἀποστολικὴ Διαδοχή».

Ὁ Πατριάρχης ἀπήντησεν ὅτι, καίτοι εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἀπορρίψῃ τὴν Ἱερωσύνην αἱρετικῶν ἢ σχισματικῶν, δὲν ἔχει ἐξουσίαν ν᾽ ἀναγνωρίζῃ Χειροτονίας ἐν Ἐκκλησίαις, ἐν αἷς διεκόπη ἡ Ἀποστολικὴ Διαδοχή. Εἶπεν ὅτι ἐν τῇ ὅλῃ Ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχει παράδειγμα τοιαύτης τινὸς οἰκονομίας. Ὅπου ἀνεγνωρίσθη ἡ ἱερωσύνη αἱρετικῶν ἀξιούντων ὅτι ἔχουσι χειροτονηθῇ μετ᾽ Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς, τοῦτο ἐγένετο μετὰ λεπτομερῆ ἔρευναν, ἥτις ἐν ἄλλαις περιστάσεσιν ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀπαίτησιν ἀναχειροτονίας.

Ὁ Ἐπίσκοπος Cloucester ἠρώτησεν ἄν, ἐμφανιζομένων νέων περιστάσεων, ἡ ἀρχὴ τῆς Οἰκονομίας θὰ ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ κατὰ νέον τρόπον καὶ ἰδίᾳ προκειμένου περὶ ἑνότητος καὶ ἀγάπης.

Ὁ Πατριάρχης ἀπήντησεν ὅτι εἰς πολλὰς περιπτώσεις τῆς Οἰκονομίας ἐγένετο χρῆσις ἐν εὐρυτέραις περιστάσεσιν, ἀλλ᾽ οὐδέποτε θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ χρῆσις αὐτῆς ὅπου αὕτη προσκρούει πρὸς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς πίστεως.

Ἡ Συνεδρία διελύθη ὥραν 4.30′ μ. μ.

Γεώργιος Chichester.
Κερκύρας **Ἀθηναγόρας**.
Ἐψηφισμένος Πάφου **Λεόντιος**.

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΡΔΕΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΙΔΕΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΦΑΝΑΡΙΟΦΕΡΣΑΛΩΝ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος)

Γ') ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΦΕΡΣΑΛΩΝ

Οὕτως εἶχον τὰ κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἀρχιεπισκοπάς: **Φερσάλων** καὶ **Φαναρίου**, διοικονομουμένας μέχρι τινὸς ἄρισια. Ἀπὸ ὡρισμένου ὅμως χρόνου «ἡ μὲν τῶν Φερσάλων ἀρχιεπισκοπὴ διατηρήσασα τὴν καλῶς ἔχουσαν κατάστασιν μᾶλλον ἐπὶ τὸ κρεῖττον προῆλθεν ἀρχιερατεύοντος ἐν αὐτῇ κατ' εὐκληρίαν τοῦ... κὺρ **Δαμασκηνοῦ**, ἀνδρὸς ἤθεσιν ἀρχιεροπρεπέσι κεκοσμημένου καὶ ἀξιότητι πεπλουτισμένου, ἡ δὲ τοῦ Φαναρίου ἀρχιεπισκοπὴ ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐξετράπη χρέεσιν ἰδίοις καταβαρυνθεῖσα, ὥστε καὶ ὁ ἐν αὐτῇ ἤδη ἀρχιερατεύων κὺρ **Σεραφεὶμ** ὁλοκλήρους χρόνους ἀγωνισθεὶς ἀδύνατος ἐφάνη περὶ τῶν χρεῶν τούτων τὴν οἰκονομίαν καὶ οὐ μόνον τούτων ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτῶν τῶν αὐλικῶν διαφόρων αὐτῆς καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλικοῦ ζητομηρίου καὶ χαρατσίου, ὥστε καὶ ἠναγκάσθη δοῦναι τὴν εὐχάριστον καὶ οἰκειοθελῆ αὐτοῦ παραίτησιν ἀπ' αὐτῆς». Τὴν κατάστασιν ταύτην λαβὼν ὑπ' ὄψιν Γρηγόριος ὁ Ε' [τὸ γ' 1818—21] καὶ συνοδικῶς διασκεψάμενος κατὰ Μάρτιον 1821 περὶ τῆς καταλληλοτέρας θεραπείας αὐτῆς, εὗρεν ὡς τοιαύτην τὴν ἕνωσιν ἀμφοτέρων τῶν ὡς ἄνω ἀρχιεπισκοπῶν εἰς μίαν ἐκκλ/κὴν περιφέρειαν. Διὸ καὶ γενομένης προηγουμένως ἀποδεκτῆς τῆς παραιτήσεως τοῦ ἀρχ/που Φ. καὶ Ν. Σεραφεὶμ ἡνώθησαν αἱ ἀρχιεπισκοπαὶ **Φερσάλων** καὶ **Φαναρίου** εἰς μίαν ἐπαρχίαν, τιμηθεῖσαν εἰς ***μητρόπολιν***, καὶ τεθεῖσαν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν διακυβέρνησιν καὶ προστασίαν τοῦ ἀρχ/που Φερσάλων Δαμασκηνοῦ, λαβόντος τὸν τίτλον «***μητροπολίτου Φαναρίου καὶ Φερσάλων, ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Φθίας***», καθὰ περὶ τούτων ἁπάντων διαλαμβάνει ὁ ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθεὶς —καὶ κατωτέρω δημοσιευόμενος—σχετικὸς Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος (92).

(92) Κώδ. Πατρ. Ἀρχειοφ. Θ' 429.— Ἡ λεπτομερὴς παρ' ἡμῶν ἐξέτασις τοῦ ζητήματος περὶ τῶν ἐκκλ/κῶν περιφερειῶν Φερσάλων καὶ Φαναρίου—Νεοχωρίου

Ἡ ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐξάρτησις τῆς μητροπόλεως ταύτης διήρκεσε μέχρι τοῦ Μαΐου 1882. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔχουσα ὑπ' ὄψει τὸ ἐκ τῆς Βερολινείου συνθήκης [13 Ἰουνίου—13 Ἰουλίου 1878] προελθόν, καθ' ὃ «τινὲς τῶν ἐν Ἠπείρῳ καὶ Θεσσαλίᾳ χωρῶν ὑπαγόμεναι πρότερον ὑπὸ τῇ προστασίᾳ καὶ διοικήσει τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Τουρκίας, τῇ γενομένῃ πρὸ πολλοῦ συμβάσει τῶν δύο κρατῶν τῆς τε Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας... παρεχωρήθησαν... καὶ ἡνώθησαν μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου....», διὰ γράμματος αὐτῆς πρὸν τὸν Ἰωακεὶμ τὸν Γ' [ἀπὸ κη' Ἀπριλίου 1882] ἐξῃτήσατο ὅπως αἱ ὡς ἄνω χῶραι χειραφετούμεναι ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἑνωθῶσι μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τιθέμεναι ὑπὸ τὴν ἄμεσον πνευματικὴν διοίκησιν τῆς ἱ. συνόδου αὐτῆς. Γενομένης συνοδικῆς διασκέψεως ἀπεφασίσθη ὄντως ἡ ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀπόσπασις καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ὑπαγωγὴ τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ μητροπόλεων : 1] Λαρίσσης μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὴν τελουσῶν ἐπισκοπῶν Τρίκκης, Σταγῶν, Θαυμακοῦ καὶ Γαρδικίου, 2] Ἄρτης, 3] Δημητριάδος καὶ 4] ***Φαναριοφερσάλων***, ὡς καὶ τῆς ὑποκειμένης τῇ μητροπόλει Θεσσαλονίκης ἐπισκοπῆς Πλαταμῶνος ἔτι δὲ καὶ 23 χωρίων τῆς ἐπαρχίας Ἰωαννίνων, ἐκδοθείσης καὶ σχετικῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως [κατὰ Μάϊον ἰδ. ἔτους]. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον Μητροπολίτης Φ.Φ. ἦτο ὁ ***Ἱλαρίων*** διατελέσας τοιοῦτος καὶ μετὰ τὴν ἐπελθοῦσαν ὡς ἄνω ἐκκλ/κὴν μεταβολὴν μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ [† 1889], ὅτε καὶ πάλιν παρέμεινε τὸ ὑπάρχον καθεστὼς μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι τὰ τῆς ἐπαρχίας Φ.Φ. ἀνέλαβε τριμελὴς ἐξ ἱερέων Ἐπισκοπικὴ Ἐπιτροπή, κατὰ τὸν ἰσχύοντα τότε σχετικὸν νόμον. Τῷ 1899 γενομένης διὰ νόμου νέας διαιρέσεως τῆς Ἑλλάδος κατὰ νομούς, ὑπεβιβάσθησαν ἀπὸ 40 εἰς 32 αἱ ἐπαρχίαι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὀνομασθεῖσαι ἅπασαι «Ἐπισκοπαί», πλὴν τῆς τῶν Ἀθηνῶν λαβούσης μητροπολιτικὴν ἀξίαν καὶ ὀνο-

---

διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ ἡ τὸ πρῶτον κατὰ Μάρτιον 1821 [καὶ ὄχι 1820, ὡς σημειοῦται ἐν : ***Ἐκκλ. Ἀληθ.*** Β' 316, «*Ἅγιος Σπυρίδων*», περιοδικῷ Κερκύρας Β' [1929] σ. 144—5 καὶ ***Θεολογία*** Ζ' 249. Η' 88. 89], γενομένη ἕνωσις τῶν δύο ἐπαρχιῶν καὶ προαγωγὴ αὐτῶν εἰς μίαν ἡνωμένην ***μητρόπολιν*** ἀποδεικνύει τὸ ἀβάσιμον τῆς γνώμης ὅτι «***ἀπὸ τοῦ 1767 ἀναφαίνεται ἡ μητρόπολις Φαναριοφερσάλων ὑπαγομένη ὑπὸ τὴν αὐτοκέφαλον Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀχριδῶν***, ὑπαχθεῖσαν καὶ ταύτην ὑπὸ τὸν Οἰκουμ. Θρόνον ἐπὶ Π/χου Σαμουὴλ ἐν ἔτει 1767». Ἀναφερόμενοι καὶ εἰς ὅσα ἱστορικῶς ὀρθὰ διετύπωσε σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα ὁ Σεβ. Παραμυθίας σημειοῦμεν καὶ ἡμεῖς γενικῶς ἐντᾶῦθα ὅτι ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Ἀχριδῶν καὶ πρότερον ἀλλ' ἰδίως κατὰ τὸν χρόνον [1767] τῆς συνενώσεως αὐτῆς μετὰ τοῦ Οἰκουμ. Θρόνου δὲν περιελάμβανε μεταξὺ τῶν ἀρχιερατικῶν αὐτῆς περιφερειῶν

μασίαν. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον, ἀποδεκτὸν γενόμενον ὑπὸ τῆς ἱ Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος [Ἐγκύκλιος 15 Δ/βρίου 1899 καὶ 28 Ἰανουαρίου 1900] ὁ νομὸς Λαρίσσης, περιέλαβεν ἐπισκοπὴν ἔχουσαν ἕδραν μὲν τὴν Λάρισσαν, τίτλον δὲ : Λαρίσσης, ***Φερσάλων*** καὶ Πλαταμῶνος· ὁ δὲ νομὸς Καρδίτσης περιέλαβεν ἐπισκοπὴν ἔχουσαν ἕδραν τὴν Καρδίτσαν καὶ τίτλον : ***Φαναρίου*** καὶ Θεσσαλιώτιδος. Ἐπῆλθεν ἑπομένως καὶ αὖθις ἀπόσπασις τῶν ἤδη ἀπὸ τοῦ 1821 ἑνωθεισῶν δύο ἐκκλ/κῶν περιφερειῶν ***Φερσάλων*** καὶ ***Φαναρίου*** καὶ ὑπαγωγὴ ἑκατέρας αὐτῶν εἰς ἰδιαιτέραν ἐπαρχίαν, μέχρι τοῦ 1910 ὅτε καὶ αὖθις [Μάρτιος ἰδ. ἔτους] καταργηθέντων τῶν νομῶν ἡ ἐπαρχία ***Φερσάλων*** συνηνώθη μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς ***Φαναρίου*** καὶ Θεσσαλιώτιδος, ἀνυψωθείσης τῷ 1921 καὶ εἰς ***μητρόπολιν*** [ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων ἐν Ἑλλάδι ἐπισκοπῶν ὑπὸ « ἀρχιεπίσκοπον» τὸν Ἀθηνῶν], ὑπὸ τίτλον δὲ : « ***Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων*** ». Ἔκτοτε δὲ μέχρι τῆς σήμερον ἐξακολουθεῖ ὑφιστάμενον τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐκκλ/κὸν καθεστώς, ὑπὸ πνευματικὸν ποιμένα καὶ προστάτην τὸν σεβ. μητροπολίτην Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Ἰεζεκιὴλ (93).

* * *

Οἱ κατὰ τὴν νέαν ταύτην ἐκκλ/κὴν περίοδον διατελέσαντες μητροπολῖται κατ' ἀρχάς : Φαναρίου καὶ Φερσάλων [1821—1889], εἶτα : Φαναρίου καὶ Θεσσαλιώτιδος [ἀπὸ τοῦ 1889] καὶ τελευταῖον : Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων, εἶνε 11 τὸν ἀριθμόν, [διὰ τῆς διαγραφῆς δύο : ***Κυρίλλου*** καὶ ***Ἀνθίμου***, — Θεολογία Ζ' 249. Η' 86. 174 — ὡς ἀποκλειομέ-

---

καὶ «μητρόπολιν Φ.Φερσάλων». Ἡ ἀναφορὰ τῆς τελευταίας ταύτης ἐν τῷ Συνταγματίῳ τοῦ 1855 μεταξὺ τῶν—ὑπὸ σκανδαλίζουσαν ἐπιγραφὴν—«***ἀπὸ Ἀχρίδος προστεθειμένων μητροπολιτῶν***» οὐδὲν σημαίνει καὶ ἄλλως καὶ διότι ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὴν σειρὰν αὐτοῦ ὁ Μ/της ΦΦερσάλων ἐρχομένην 76ην ἐν μέσῳ σειρᾶς ὁλοκλήρου Ἱεραρχῶν ὑπαγομένων ποτὲ τῷ Ἀχριδῶν, ὅπως πάλιν καὶ ἄλλοι Ἱεράρχαι, ποτὲ τῷ αὐτῷ Ἀχριδῶν ὑποκείμενοι, δὲν ἔρχονται κατὰ σειρὰν ὑπὸ τὴν ὡς ἄνω σκανδαλίζουσαν ἐπιγραφὴν ἀλλ' ἄλλοι ἀλλαχοῦ, ὡς ὁ Πελαγωνείας 15ος, ὁ Πρεσπῶν καὶ Λυχνιδῶν 37ος, ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης 44ος καὶ ὁ Γκόρας καὶ Δυρραχίου 60ός. [***Ἅγ. Σπυρίδων*** Β' σ. 15. 144—5. — ***Θεολογία*** Ζ' 249 Η' 88—90 174. —***Κ. Δελικάνη*** Πατριαρχ. ἔγγραφα Γ' 894—98. — ***Φ. Βαφείδου*** Μ/του Διδυμοτείχου Ἐκκλ. Ἱστορία Γ', βον Ἀλεξάνδρεια. 1928 σ. 244 σημ. 1. — Σύνταγμα ἱ. κανόνων ***Ράλλη*** καὶ ***Ποτλῆ*** Ε' 520).

(93) ***Ἐκκλ. Ἀλήθεια*** Β' [1882] σ. 489. 585—6. Κ' [1900] σ. 63. 64.—Συλλογὴ τῶν ἐγκυκλίων τῆς ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ ***Στ. Γιαννοπούλου***, ἀρχιμ. Ἀθῆναι. 1901. σ. 87. 92. 95. 110. 112. 113. 114.—***Λ. Κυριακοῦ*** Ἐκκλ. Ἱστορία τόμ. Γ' σ. 171. — ***Φ. Βαφείδου*** Ἐκκλησ. Ἱστορία, ὡς ἀνωτέρω Γ' β' σ. 517. 518.—***Ἅγ. Σπυρίδων*** ὡς ἀνωτ. Β' σ. 15.—***Θεολογία*** Ζ' 249—250.

νων καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς Πατρ. Κώδιξι σχετικῶν Ὑπομνημάτων]. Εἶνε δὲ οἱ ἑξῆς :

1] **Δαμασκηνός,** ἀρχ/πος Φερσάλων, ὀνομασθεὶς «μητροπολίτης Φαναρίου καὶ Φερσάλων, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Φθίας», κατὰ Μάρτιον 1821 (94).

2] **Δαμασκηνοῦ** γενομένου Μ/του Λαρίσσης, ἐξελέγη [Ν/βριος 1821] ὁ ἱερομ. **Γεράσιμος** (95).

3] **Γερασίμου** «ἐκ μέσου γενομένου», ἐξελέγη ['Ιούνιος 1822] ὁ πρωτοσύγκελλος **'Ιωακείμ** (96).

4] **'Ιωακεὶμ** γενομένου Μ. Σοφίας, ἐξελέγη [Μάρτιος 1824] ὁ ἐπίσκοπος Σταγῶν **Σαμουήλ** (97).

5] **Σαμουὴλ** θανόντος, ἐξελέγη ['Ιούνιος 1827] ὁ Μ. 'Αρχιδιάκονος **Διονύσιος** (98).

6] **Διονυσίου** παραιτηθέντος, ἐξελέγη ['Ιούλιος 1854] ὁ πρ. Μ. Πρωτοσύγκελλος **Νεόφυτος** (99).

7] **Νεοφύτου** γενομένου Μ. Σερρῶν, ἐξελέγη [8 Μαρτίου 1867] ὁ ἐπίσκοπος Γορτύνης **Μελέτιος** (100).

8] **Μελετίου** γενομένου Μ. Κῴου, ἐξελέγη [19 Φεβρ. 1876] ὁ ἐπίσκοπος Τρίκκης **Κωνστάντιος** (101).

9] **Κωνσταντίου** παραιτηθέντος, ἐξελέγη [30 'Απριλίου 1880] ὁ Μ. Καστορίας **Ἱλαρίων** (102).

---

(94) Κώδ. Πατρ. 'Αρχειοφ. Θ' 429.—**Θεολογία** Ζ' 249. Η' 86. 173.—Ὅρα καὶ σημ. 36.

(95) Κώδ. Π. 'Αρχ. ΙΔ' 16.—

(96) Κώδ. Π. 'Αρχ. ΙΔ' 19.—**'Εκκλ. 'Αλήθεια** Β' 316.—**Θεολογία** Ζ' 249. Η' 86.

(97) Κώδ. Π. 'Αρχ. ΙΔ' 50.

(98) Κώδ. Η. 'Αρχ. ΙΔ' 122.—**Θεολογία** Ζ' 249. Η' 86.

(99) Κώδ. Π. 'Αρχ. ΚΒ' 286. — Μετέσχε τῆς ἐκλογῆς Γρηγορίου τοῦ ΣΤ'. (τὸ β' κατὰ Φεβρ. 1867) λαβὼν μάλιστα καὶ 4 ψήφους.—**'Εκκλ. 'Αλήθεια** Β' 443.538. — **Θεολογία** Ζ' 44. 249 Η' 86.

(100) Κώδ. Π. 'Αρχ. ΞΖ' 5. — **'Εκκλ. 'Αλήθεια** Β' 550. — **Θεολογία** Ζ' 249. Η' 87.

(101) Κώδ. Π. 'Αρχ. ΞΖ' 181.— **'Εκκλ. 'Αλήθεια** Β' 637. 667. — **Θεολογία** Ζ' 249. Η' 87.

(102) Κώδ. Π. 'Αρχ. ΞΖ' 235.—**'Εκκλ. 'Αλήθ.** Β' 667. —

Σημ. Μετὰ τὴν ἐκκλ/κὴν προσάρτησιν τῆς μητροπόλεως Φ.Φ. εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος,

10] ***Ἱλαρίωνος*** θανόντος ἐν Καρδίτσῃ καὶ ταφέντος ἐν Φαναρίῳ [† 1889], ἐξελέγη [1902—1923] ὁ ***Εὐθύμιος***, κατ' ἀρχὰς ἐπίσκοπος καὶ εἶτα μητροπολίτης «Φαναρίου καὶ Θεσσαλιώτιδος» ([103]).

11] ***Εὐθυμίου*** θανόντος, ἐξελέγη ὁ ἀρχιμ. ***Ἰεζεκιήλ,*** ὁ νῦν ποιμαίνων τὴν μητρόπολιν «Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων».

*
* *

α'] Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος

(Κωδ. Π. 'Αρχειοφ Θ' σ. 429).

† ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἡ μὲν θεραπευτικὴ μέθοδος διὰ τῆς συνθέσεως τῶν ἁπλῶν πολλάκις τοῖς ἀσθενέσι παρέχεται ἴασιν καὶ εὔτονον καὶ κατὰ φύσιν ἀποτελεῖ τῶν πρώην ἐκλελυμένων καὶ παραπαιόντων σωμάτων τὴν κίνησιν· ἡ δὲ κατὰ πνευματικὴν ἐπιστήμην ἀκροτάτη διοίκησις διὰ τῆς ἑνώσεως πολλάκις δύο διῃρημένων παροικιῶν καὶ ὑφ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν προστάτην κανονικῆς ἐπισκέψεως τὴν σωτηριώδη κατάστασιν τῶν ὀρθοδόξων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας ποιεῖται, εὔρυθμόν τε καὶ κατὰ λόγον τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐπαρχιῶν ἀναδείκνυσι πρόσφορον καὶ κατάλληλον ἐπάγουσα τῇ περιστάσει τὴν θεραπείαν· πάντα γὰρ πρὸς οἰκοδομὴν καὶ καταρτισμὸν γίνεσθαι, καὶ ὁ ἀποστολικὸς ἀποφαινόμενος λόγος εἰς αὐτὸ τοῦτο προάγει καὶ διατίθησι τοὺς τὴν ἐκκλ/κὴν προστασίαν ἀνεζωσμένους καὶ θείᾳ νεύσει τοῦ χριστωνύμου πληρώματος ἀνειλημμένους τὴν ἐπιμέλειαν. Τοιαύτῃ τινὶ οἰκονομίᾳ ἔγνωμεν ἐν δέοντι χρήσασθαι καὶ περὶ τῶν ἐφεξῆς δύο ἐπαρχιῶν Φερσάλων καὶ Φαναρίου τῶν ὑποκειμένων τῷ καθ' ἡμᾶς Ἁγιωτάτῳ Πατριαρχικῷ Ἀποστολικῷ καὶ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ· ἀμφότεραι γὰρ ἀρχιεπισκοπαὶ οὖσαι ἴδιον εἶχεν ἑκατέρα ἀρχιερέα καὶ μέχρι μέν τινος ἀμφότεραι διῳκονομοῦντο ἄριστα· ἔκ τινων δὲ χρόνων ἡ μὲν τῶν Φερσάλων ἀρχιεπισκοπὴ διατηρήσασα τὴν καλῶς ἔχουσαν κατάστασιν μᾶλλον ἐπὶ τὸ κρεῖττον προῆλθεν ἀρχιερατεύσαντος ἐν αὐτῇ κατ' εὐκληρίαν τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν συναδελφοῦ κὺρ Δαμασκηνοῦ, ἀνδρὸς ἤθεσιν ἀρχιεροπρεπέσι κεκοσμημένου καὶ ἀξιότητι πεπλουτισμένου· ἡ δὲ τοῦ Φαναρίου ἀρχιεπισκοπὴ ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐξετράπη, χρέεσιν ἰδίοις καταβαρυνθεῖσα, ὥστε καὶ ὁ ἐν αὐτῇ ἤδη ἀρχιερατεύων κὺρ Σεραφεὶμ ὁλοκλήρους χρόνους ἀγωνισθεὶς ἀδύνατος ἐφάνη περὶ τῶν χρεῶν τούτων τὴν οἰκονομίαν, καὶ οὐ μόνον τούτων ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτῶν τῶν αὐλικῶν διαφόρων αὐτῆς καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλικοῦ ζητομηρίου

([103]) ***Θεολογία*** Ζ' 249. Η' 87.

καὶ χαρατσίου, ὥστε καὶ ἠναγκάσθη δοῦναι τὴν εὐχάριστον καὶ οἰκειοθελῆ αὐτοῦ παραίτησιν ἀπ' αὐτῆς· περὶ τούτων γοῦν συνοδικῶς ἡμῖν ἤδη συνδιασκεψαμένοις καὶ τὴν κατάλληλον θεραπείαν διανοουμένοις ἐπενεγκεῖν ἀναγκαιότατον ἔδοξεν εἰς μίαν αὐτὰς ἑνῶσαι καὶ ὑπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τάξαι προστασίαν τοῦ κανονικῶς θατέραν, ἤτοι τὴν ἁγιωτάτην ἀρχιεπισκοπὴν Φερσάλων ἰθύνοντος συναδέλφου ἡμῶν κὺρ Δαμασκηνοῦ, τὸ μὲν τῇ ἀδυνάτῳ καὶ ἐνδεῶς ἐχούσῃ δύναμίν τινα καὶ συναντίληψιν διὰ τῆς φεραλλήλου ταύτης ἑνώσεως πρυτανεύοντες, τὸ δὲ καὶ πεπεισμένοι ὄντες ὅτι διὰ τῆς ἐνούσης αὐτῷ φρονήσεως καὶ ἀξιότητος ἔχει διοικῆσαι κατὰ τὸ συμφερώτερον ἀξιοπρεπῶς καὶ ἀναδεῖξαι αὐτὴν ἐπαρχίαν λαμπροτέραν καὶ ἀρίζηλον ὡς πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος, ἐφ' ᾧ καὶ ἐτιμήσαμεν αὐτὴν εἰς μητρόπολιν ἐπὶ προνομίῳ τε εἶναι καὶ φημίζεσθαι, τήν τε αὐτοῦ ἱερότητα καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα διαδόχους αὐτοῦ ἱερωτάτους μητροπολίτας Φαναρίου καὶ Φερσάλων ὑπερτίμους καὶ ἐξάρχους πάσης Φθίας. Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα αἱ ῥηθεῖσαι δύο ἁγιώταται ἀρχιεπισκοπαὶ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς οὖσαι ἡνωμέναι εἰς μίαν ἀδιασπάστως καὶ ἀδιαιρέτως, ὑπάρχωσι καὶ λέγωνται μετὰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτῶν, κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, καὶ παρὰ πάντων γινώσκωνται μία καὶ μόνη μητρόπολις καὶ ἐπαρχία δεσποζομένη παρὰ τοῦ νῦν κυριάρχου αὐτῆς ἱερωτάτου μητροπολίτου Φαναρίου καὶ Φερσάλων ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Φθίας ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ κὺρ Δαμασκηνοῦ, ἰθυνομένη καὶ διεξαγομένη κανονικῶς ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος, ὅστις ἔχει ἐπ' ἀδείας, ποιμαίνειν τὸ ἐν αὐτῇ λογικὸν ποίμνιον καὶ ποδηγετεῖν σωτηριωδῶς εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος, εὐλογεῖν τε καὶ ἁγιάζειν αὐτοὺς καὶ πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐπιτελεῖν μετὰ καὶ τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως, καρπούμενος καὶ λαμβάνων ἀπαραμειώτως καὶ ἀνελλιπῶς καὶ πάντα τὰ ἀνήκοντα αὐτῷ δικαιώματα καὶ εἰσοδήματα, κύρια καὶ τυχηρά· ὀφείλουσι δὲ καὶ πάντες οἱ ἐν αὐτῇ τῇ ἐπαρχίᾳ Φαναρίου καὶ Φερσάλων χριστιανοί, ἱερωμένοι ἢ λαϊκοί, πειθαρχεῖν καὶ ὑποτάσσεσθαι αὐτῷ καὶ παρέχειν εὐπειθῶς καὶ προθύμως τὰ ἀνήκοντα δικαιώματα, μηδενὸς ἐναντιουμένου ἢ ἀντιλέγοντος τὸ παράπαν, ἐν βάρει ἀργίας ἀσυγγνώστου καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ τοῦ ἀπὸ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος. Ταῦτα ἀπεφάνθη καὶ κεκύρωται συνοδικῶς· ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν ἀπολυθεὶς καὶ ὁ παρὼν ἡμέτερος πατριαρχικὸς καὶ συνοδικὸς τόμος, καὶ τῷ ἱερῷ κώδικι τῶν ὑπομνημάτων καταστρωθείς, ἐπεδόθη τῷ διαληφθέντι ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ Φαναρίου καὶ Φερσάλων ὑπερτίμῳ καὶ ἐξάρχῳ πάσης Φθίας ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῷ ἡμῶν ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κὺρ Δαμασκηνῷ.

'Εν ἔτει ͵αωκα', μηνὶ Μαρτίῳ, 'Ινδικτιῶνος θ'.

β'] Παραίτησις τοῦ ἀρχ/που Φαναρίου Σεραφείμ.

(Κωδ. Π. Ἀρχειοφ. Θ' 428)

Διὰ τῆς παρούσης ἐνυπογράφου καὶ ἐνσφραγίστου οἰκειοθελοῦς παραιτήσεώς μου δηλοποιῶ ὅτι ἐπειδὴ ἡ δύναμίς μου δὲν ἐφάνη ἱκανὴ πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν χρηματικῶν τῆς ἐπαρχίας μου ἀναγκῶν καὶ ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἐλαττοῦται ἡ ἀναγκαία αὕτη ἐξοικονόμησις, διὰ τοῦτο παραιτοῦμαι τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς οὐ μὴν δὲ καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης μου, ἀνατιθέμενος ἐμαυτὸν εἰς τὴν πρόνοιαν τῆς κοινῆς μητρὸς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν δέδωκα καὶ τὴν παροῦσαν μου ἐνυπόγραφον καὶ ἐνσφράγιστον παραίτησιν.

͵αωκα' Μαρτίου 8η.

† Ὁ Φαναρίου ***Σεραφεὶμ*** βεβαιῶ.

(Τ. Σφ.)

γ') Παραίτησις τοῦ Μητροπολίτου Φαναρίου καὶ Φερσάλων Διονυσίου.

(Κωδ. Π. Ἀρχειοφ. ΚΒ' σ. 287)

Ἡ ταπεινότης ἡ ἐμὴ διὰ τῆς παρούσης ἐνυπογράφου καὶ ἐνσφραγίστου οἰκειοθελοῦς καὶ ἀπαραβιάστου αὐτῆς παραιτήσεως δηλοποιεῖ ὅτι διὰ τὸ γῆρας καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ σωματικὰς ἀσθενείας θεωροῦσα ἑαυτὴν οὐχ ἐξικνουμένην εἰς τὴν πνευματικὴν διοίκησιν τοῦ ἐμπεπιστευμένου αὐτῇ λογικοῦ ποιμνίου παραιτεῖται ἤδη ἑκουσίως ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς Φαναριοφερσάλων οὐ μὴν δὲ καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης καὶ δίδωσιν αὐτὴν εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἵνα ἀποκαταστήσῃ ἐν αὐτῇ ὃν ἂν ἐγκρίνῃ πρόσφορον καὶ ἱκανὸν εἰς ποιμαντορίαν τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ λαοῦ αὐτῆς. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν ἐγένετο καὶ ἡ παροῦσα ἐνυπόγραφος παρ' αὐτῆς καὶ ἐνσφράγιστος οἰκειοθελὴς καὶ ἀπαραβίαστος παραίτησις.

1854 Ἰουλίου 10.

† Ὁ πρώην Φαναρίου καὶ Φερσάλων ***Διονύσιος.***

(Τ. Σφ.)

ΠΙΝΑΞ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ

ΤΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ ΦΕΡΣΑΛΩΝ— ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ—ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΦΕΡΣΑΛΩΝ

Α') *'Επαρχία Φερσάλων* (104)

α') 'Επίσκοποι

1.	Στέφανος	879
2.	'Ανώνυμος	κατὰ τὸ 901-7

β') 'Αρχιεπίσκοποι

3.	Πέτρος	1192
4.	'Ανώνυμος	1222
5.	Φιλόθεος [πρ.]	μετὰ τὸ 1720(105)
6.	Μιχαὴλ	1721
7.	'Ιάκωβος	1727-44
8.	Δωρόθεος	1744-63
9.	Νικόδημος	1763-1785
10.	Νεόφυτος	1785-97
11.	Μακάριος	1797-1800
12.	Παρθένιος	1800-14
13.	Δαμασκηνὸς	1814-21

[καὶ εἶτα Μ/της Φ.Φερσάλων].

(104) Μόλις ἐσχάτως περιελθούσης εἰς ἡμᾶς τῆς ἐν ἰδίῳ τεύχει κατ' ἀνατύπωσιν μελέτης τοῦ σεβ. Μ/του Θεσσαλ. καὶ Φ.Φ. κ. 'Ιεζεκιὴλ «*ἡ ἱερὰ μητρόπολις Φαναριοφερσάλων καὶ πάσης Φθίας διὰ μέσου τῶν αἰώνων*» *'Αθῆναι 1929*, ἀνέγνωμεν μεταξὺ τῶν γενομένων ὑπὸ τῆς Α. Σεβασμιότητος «προσθηκῶν» καὶ τὰ ἑξῆς [σελ. 20] σχετικῶς πρὸς τὸν «*ἐπίσκοπον τῶν Θεσσαλίων Σαλτῶν Περρέβιον*» :

«Ὁ Σεβ. πρώην Λεοντοπόλεως κ. Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης, ὁ τόσας ἐξαιρέτους μελέτας δημοσιεύσας καὶ ἤδη περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑμνογραφίαν ἀσχολούμενος, εὐηρεστήθη νὰ μὲ πληροφορήσῃ ἐκ Γαλλίας ὅτι τὸ τακτικὸν τοῦ Παρισινοῦ Κώδικος, περὶ οὗ ἑτοιμάζει ὁ διαπρεπὴς συγγραφεὺς ἰδιαιτέραν μελέτην, ἀναγράφει 'Επισκοπὴν Φαρσάλων ἐννάτην κατὰ σειράν, ἀναφέρει δὲ καὶ τὰς ἐπισκοπὰς Γομφέας [Γόμφων] καὶ Μητροπόλεως, περὶ ὧν ὡμιλήσαμεν, προσέτι δὲ 'Επισκοπὰς Σαλτουμηόνης καὶ Σαλτουβόργης, εὐλόγως δὲ νομίζει ὅτι ὁ ὑπογραφόμενος «Περραίβιος τῶν Θεσσαλίων Σαλτῶν», περὶ ὧν Σαλτῶν οὐδεμίαν ἔχομεν ἄλλοθι πληροφορίαν, ἦτο 'Επίσκοπος τῶν Σαλτουμηόνης καὶ Σαλτουβόργης ἑνωθεισῶν εἰς 'Επισκοπὴν «Σαλτῶν» κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἁγίου Λεοντοπόλεως, τὸ τακτικὸν τοῦ Παρισινοῦ Κώδικος εἶνε τὸ ἀρχαιότερον πάντων τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν, δὲν ἀναφέρει δὲ 'Επισκοπὴν Καππούας ἢ Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου. Εἰς τὸν παλαιὸν ἡμῶν φίλον κ. Σωφρόνιον ἐκφράζομεν διαπύρους εὐχαριστίας».

Ταῦτα γράφει ἐν προσθήκῃ ὁ σεβ. Θεσσαλιώτιδος. Εὐχαριστίας θερμὰς ἐκφράζομεν καὶ ἡμεῖς πρὸς τὸν ἀγαπητὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν σεβ. κ. Σωφρόνιον, διότι δι' ὅσων γράφει περὶ Περρεβίου καὶ Σαλτῶν ἐπιβεβαιοῖ ἱστορικῶς ὅ,τι καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ [ὅρα σημ. 9] σχετικῶς διετυπώσαμεν.

(105) Ἱερεμίας ὁ Γ' [τὸ α' 1716—1726] ἐξέδωκε συνοδικῶς ἔγγραφον ὁρίζον ὅπως τὸ ἐν Βουκουρεστίῳ ἱ. μοναστήριον τῶν «Ἁγίων Πάντων», τὸ ἰδίοις ἀναλώ-

Β') Ἐπαρχία Φαναρίου.

α') Ἐπίσκοποι

1. Δαμιανὸς	1382
2. Ἰωάσαφ Α'	1426
3. Παῦλος	1454
4. Ἰγνάτιος	1530
5. Κρίμπαβος	1542
6. Μάρκος	;
7. Ἱερόθεος	1547
8. Μαρτύριος	1558
9. Γρηγόριος Α'	1565-71
10. Μητροφάνης	1572
11. Γρηγόριος Β'	1584
12. Λαυρέντιος	1587-8

β' Ἀρχιεπίσκοποι

13. Σεραφεὶμ Α'	1596-1601
14. Ἰωάσαφ Β'	1602 10
15. Σέργιος	1611
16. Κάλλιστος	1612
17. Ἰωάσαφ Γ'	1613-18
18. Εὐθύμιος Α'	1622-24
19. Θεοφάνης	1633
20. Εὐθύμιος Β'	1633-52
21. Ἀθανάσιος	1652-1666
22. Κωνσταντῖνος	1671
23. Δαβὶδ	1672
24. Ἰωσὴφ	1674
25. Ἀνανίας	1678-82
26. Κλήμης	1682-86
27. Ἀρσένιος	1705-12
28. Ἄνθιμος	;
29. Συμεὼν	1718-23
30. Νεκτάριος	1753-58
31. Μακάριος Α'	1758
32. Θεόκλητος	1764
33. Μακάριος Β'	1764-66
34. Νεόφυτος	1766-72
35. Γρηγόριος	1772-76
36. Μακάριος Γ'	1776-1809
37. Σεραφεὶμ Β'	1809 21

Γ') Μητρόπολις Φαναριοφερσάλων.

1. Δαμασκηνὸς	1821
2. Γεράσιμος	1821-22
3. Ἰωακεὶμ	1822-24
4. Σαμουὴλ	1824-27
5. Διονύσιος	1827-54
6. Νεόφυτος	1854-67
7. Μελέτιος	1867-76
8. Κωνστάντιος	1876-80
9. Ἱλαρίων	1880-89
10. Εὐθύμιος	1902-23
11. Ἰεζεκιὴλ	1923—

μασι τοῦ Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Ἀνθίμου οἰκοδομηθέν, διατελῇ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν καὶ διοίκησιν τοῦ νέου Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Μητροφάνους Τὸ ἔγγραφον τοῦτο φέρεται ἀχρονολόγητον. Δεδομένου ὅμως ὅτι ὁ Μητροφάνης διεδέχθη τὸν ἐν τοῖς ὕδασι τοῦ Δουνάβεως πνιγέντα Ἄνθιμον, φαίνεται ὅτι ἐξεδόθη μετὰ τὸ 1720. Ἐπειδὴ δὲ τὸν Μητροφάνην διεδέχθη ὁ ἐπίσκοπος Μπουζαίου Δανιήλ, εἰς τὴν σχετικὴν δὲ πρᾶξιν μετέσχε καὶ ὁ ἐν Οὐγγροβλαχίᾳ παρεπιδημῶν τότε ***πρώην Φερσάλων κὺρ Φιλόθεος***, ἕπεται ὅτι ἡ ἐκλογὴ τοῦ Δανιὴλ ἐγένετο μετὰ τὸ 1720, καὶ ἐπομένως καὶ ἡ σημειωθεῖσα ἀνωτέρω [ὅρα σημ. 26] χρονολογία 1702 διορθωτέα εἰς : μετὰ τὸ 1720. [***Κ. Δελικάνη*** Πατριαρχικὰ ἔγγραφα Γ', σ. 424. 426—431].

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

[Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 334]

Στίχ. 3-9. Οἱ δύο Ἀπόστολοι ἅμα τῷ σφόδρα, ὡς εἰκός, θορυβήσαντι αὐτοὺς ἀκούσματι, προηγουμένου τοῦ ὁρμητικωτέρου Πέτρου, ἅπτονται τῆς εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Ἰησοῦ ἀγούσης (στ. 3). Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν τρέχοντες ὁμοῦ χωροῦσιν ἐπὶ τὸ αὐτό, εἶτα δ' ὅμως ὁ Ἰωάννης, ἅτε νεώτερος τοῦ Πέτρου, προτρέχει αὐτοῦ, καὶ ἀφικνεῖται πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον (στ. 4). Ἀφικόμενος εἰς αὐτὸ παρακύπτει καὶ βλέπει τὰ ὀθόνια κείμενα μόνα, ἀλλ' ἐκ φυσικοῦ τινὸς φόβου δὲν εἰσέρχεται εἰς τὸ μνημεῖον (στ. 5.). Τοὐναντίον πράττει ὁ τολμηρὸς καὶ ἀποφασιστικὸς Πέτρος. Ἅμα ἀφικόμενος εἰσέρχεται εὐθὺ εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ μετὰ προσοχῆς, ὡς ἑπόμενον ἦτο, παρατηρῶν βλέπει τὰ ὀθόνια κείμενα καὶ ἐπὶ τούτοις ἐν ἄλλῳ τινὶ τοῦ μνημείου τόπῳ τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰησοῦ σουδάριον, ἐντετυλιγμένον καθ' ἑαυτό (στ. 6-7.). Τὸ παράδειγμα τοῦ Πέτρου ἐμβάλλει θάρρος τῷ Ἰωάννῃ, ὅπως εἰσέλθῃ καὶ αὐτός, ἐφ' ᾧ σημειοῦται ὁ ἱ. Εὐαγγ. περὶ αὐτοῦ τὰ ἀξιοσημείωτα ταῦτα **καὶ εἶδε καὶ ἐπίστευσε** (στ. 8). Τὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ὁ Ἰωάννης ἐπίστευσε δηλοῦται ἐκ τῆς ἐπακολουθούσης αἰτιολ. προτάσεως (στ. 9), παρεχούσης τὸν λόγον, δι' ὃν τότε μόνον, οὐχὶ δὲ πρότερον ἐπίστευσεν οὗτος. Ὁ λόγος δ' οὗτος εἶνε, ὅτι οὔπω εἶχον οἱ Ἀπόστολοι γνωρίσῃ τὴν Γραφήν, τὴν λέγουσαν, ὅτι κατὰ θείαν βουλὴν ἔπρεπε νὰ ἀναστῇ ἐκ νεκρῶν ὁ Ἰησοῦς· οὔπω δηλ. εἶχον ἐμβαθύνει οὗτοι εἰς τὸν νοῦν τῶν Γραφικῶν χωρίων (οἷα ἐπὶ παραδείγματι τὰ Ψαλμ. Β' ΙΕ'. Ἠσ. ΛΓ' κλπ.), ὡς καὶ εἰς τὴν σημασίαν τῶν σχετικῶν προρρήσεων αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ. Ὅτι δ' ὅμως εἶχον πάντα ταῦτα ἐν νῷ, δῆλον ἐκ τῆς πίστεως εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τῷ ψιλῷ γεγονότι τῆς ἐκ τοῦ τάφου ἀπουσίας Αὐτοῦ, ἐπαρκεσάσης, ὅπως διανοιχθῶσιν οἱ νοεροὶ αὐτῶν ὀφθαλμοὶ καὶ ἀντὶ παντὸς ἄλλου (τοιαύτης ἐπὶ παραδείγματι ἢ ἄλλης ἀπομακρύνσεως τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ ἐκ τοῦ τάφου) πιστεύσωσιν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀνέστη. Εἰς

τὴν τοιαύτην ἐξήγησιν τῆς ἀπουσίας τοῦ σώματος τοῦ 'Ιησοῦ ἐκ τοῦ τάφου δέον νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι συνετέλεσε καὶ ἡ λεπτομερῶς ὑπὸ τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ διαγραφομένη τοποθέτησις τῶν σαββάνων, ἅτινα εἶχον προδήλως ἀποτεθῇ ἠρέμα, ὅπερ δὲ ἄλλως θὰ παρέμενεν ἀνεξήγητον. Ὅτι ἐν τῷ **ἐπίστευσεν,** ὅπερ ἀποδίδει τὸ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ 'Ιωάννου συντελεσθὲν κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐξόχως ἀξιομνημόνευτον γεγονός, δὲν ἀποκλείεται καὶ ὁ Πέτρος εἰκάζεται μετὰ πάσης πιθανότητος ἐκ τοῦ ἐπακολουθοῦντος (στ. 9) αἰτιολ. λόγου, τοῦ εἰς ἀμφοτέρους (καὶ τοὺς 'Αποστόλους πάντας) ἀναφερομένου. Ἄλλαις λέξεσιν ἐκ τῆς ἀντιθέσεως τῆς καὶ ἐν ἀναφορᾷ εἰς τὸν Πέτρον ἰσχυούσης, ὅτι ὃν τρόπον ὁ 'Ιωάννης καὶ αὐτὸς οὔπω εἶχεν ἐννοήσῃ ἐκ τῆς Γραφῆς, ὅτι ἔδει ν' ἀναστῇ ἐκ νεκρῶν ὁ 'Ιησοῦς, δέον νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ὃν τρόπον ὁ κενὸς τάφος ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ 'Ιωάννου ὁμοίως ἐπέδρασε καὶ ἐπὶ τοῦ Πέτρου, καίτοι ἡ κατὰ τὸν Λουκᾶν (ΚΔ΄ 34) ἀναγκαία κριθεῖσα ὑπὸ τοῦ 'Ιησοῦ ἰδιαιτέρα ἐμφάνισις τῷ Πέτρῳ καὶ ὁ τρόπος, καθ' ὃν περὶ τῆς ἐπισκέψεως καὶ θέας τοῦ κενοῦ μνημείου ὑπ' αὐτοῦ λόγον ποιεῖται ὁ αὐτὸς ἱ. Εὐαγ. (ΚΔ΄ 12) **ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός,** δύνανται δικαίως νὰ προκαλέσωσιν ἀμφιβολίας ὡς πρὸς τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀποτελεσματικότητα τοῦ κενοῦ τάφου ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Πέτρου 'Εκθεὶς τὰ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν καὶ θέαν τοῦ κενοῦ τάφου τοῦ 'Ιησοῦ καὶ τὰ κατὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἐντύπωσιν ἐπὶ τὴν ψυχὴν τῶν δύο 'Αποστόλων ἄνευ περαιτέρου λόγου μνημονεύει ὁ ἱ. Εὐαγγ. συντόμως καὶ ἁπλῶς τὴν εἰς τὰ ἴδια ἐπάνοδον αὐτῶν.

Στίχ. 10. Ὁ ἱ. Χρυσ. ἑρμηνεύων τὸ παρὸν χωρίον σημειοῦται· «'Επεὶ οὖν ἦλθε (Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ) καὶ ταῦτα εἶπε, ἀκούσαντες ἐκεῖνοι (ὁ Πέτρος καὶ ὁ 'Ιωάννης) μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς ἐφίστανται τῷ μνημείῳ, καὶ θεωροῦσι τὰ ὀθόνια κείμενα μόνα· ὅπερ ἦν ἀναστάσεως σημεῖον. Οὔτε γὰρ εἰ μετέθηκάν τινες, τοῦτο ἂν ἐποίησαν τὸ σῶμα γυμνώσαντες· οὔτε εἰ ἔκλεψαν, τοῦτο ἂν ἐφρόντισαν, ὥστε ἆραι τὸ σουδάριον καὶ ἐντυλίξαι καὶ θεῖναι εἰς ἕνα τόπον. 'Αλλὰ πῶς ; Ὡς εἶχεν ἔλαβον ἂν τὸ σῶμα. 'Απὸ τούτου τῇ ἀναστάσει ἐπίστευσαν. Διὰ τοῦτο μετὰ ταῦτα αὐτοῖς φαίνεται ὁ Χριστός, ἀπὸ τῆς ὄψεως πιστωθεῖσι». Καθ' ὅμοιον τρόπον ἐξηγεῖται καὶ ὁ Ζιγ. γράφων· «**Καὶ εἶδε καὶ ἐπίστευσε**· θεασάμενος σημεῖα τῆς ἀναστάσεως ἀναμφίβολα». Και κατωτέρω· «Ὅτι οὔπω ἐνόουν τὴν Γραφήν, τὴν περὶ τῆς ἀναστάσεως Αὐτοῦ διδάσκουσαν». Διαφόρως δ' ὅμως ὁ Θεοφ. γράφων· «**Καὶ ἐπίστευσεν,** οὐχ ὅτι ἀνέστη ὁ Κύριος, ἀλλ' ὅτι ἐκλάπη. 'Επίστευσε γὰρ τῷ τῆς Μαρίας λόγῳ εἰπούσης, ὅτι **ἦραν τὸν Κύριον.** Διατί ἐπίστευσε τῇ Μαρίᾳ καὶ οὐκ ἐλογίσατο, ὅτι ἀνέστη ; Οὔπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν Γραφήν, ὅτι δεῖ Αὐτὸν ἐκ

ΤΟ ΚΑΧΡΙΕ-ΤΖΑΜΙ (Η ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ)

νεκρῶν ἀναστῆναι, καὶ διὰ τοῦτο ἐπίστευσαν τῇ Μαρίᾳ, κλοπὴν καὶ μετάθεσιν τοῦ σώματος ὑποπτευούσῃ». Ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων ἀρχαιότεροί τινες Ἐξηγηταί. **Προέδραμε τάχιον τοῦ Πέτρου.** Κατὰ τὴν γνώμην Ἐξηγητῶν τινων τὸ βῆμα τοῦ Ἰωάννου ἐπιταχύνει ὁ μείζων βαθμὸς τῆς ἀγάπης, καθ' ὃν χρόνον κατὰ τὴν γνώμην ἄλλων τὸ τοῦ Πέτρου ἐπιβραδύνει ἡ συναίσθησις τῆς ἐνοχῆς. **Παρακύψας.** Ἐκ τοῦ ρήματος δὲν δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἂν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἢ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἦτο τὸ ἐν λόγῳ μνημεῖον. Πρβλ. ΙΑ΄ 38. **Σουδάριον.** Τὸ σουδάριον δὲ ἦν φακιόλιόν τι μικρόν, οἵῳ καὶ ὁ τεθνηκὼς Λάζαρος περιεδέδετο». Ζιγ. Πρβλ. ΙΑ΄ 44.

Στίχ. 11-18. Ὅτι Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἐξεγείρασα τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην ὅπως σπεύσωσι πρὸς τὸ κενὸν μνημεῖον τοῦ Ἰησοῦ (στίχ. 2 κ. ἑξ.) ἠκολούθησεν αὐτοῖς δῆλον ἐκ τῆς παρατηρήσεως τοῦ ἱ. Εὐαγγ., ἣν οὗτος ἐπισυνάπτει τῇ βραχείᾳ περὶ τῶν δύο Ἀποστόλων δηλώσει **ἀπῆλθον πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς** (στίχ. 10) καὶ καθ' ἣν κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον **Μαρία εἱστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ κλαίουσα ἔξω** (στίχ. 11). Συνήντησαν ἢ οὐ ταύτῃ ἐξερχόμενοι τοῦ μνημείου οἱ δύο Ἀπόστολοι δὲν ὁρίζεται, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν κατέστησαν αὐτὴν κοινωνὸν τῆς ἐκ τῆς θέας τοῦ κενοῦ μνημείου καὶ τῶν κειμένων ὀθονίων γεννηθείσης ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν πίστεως. Ὅθεν καὶ ἡ Μαρία καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπομάκρυνσιν αὐτῶν ἐξακολουθεῖ πενθοῦσα καὶ κλαίουσα ἐπὶ τῇ ἀφαιρέσει τοῦ σώματος τοῦ προσφιλοῦς αὐτῇ Διδασκάλου (στ. 11). Οὕτως ἔχουσα κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἀπολεσάντων τι, αὖθις καὶ αὖθις ἐξερευνώντων τὸν τόπον τοῦ ἀπολεσθέντος ἀντικειμένου, μὴ τολμῶσα δὲ καὶ κρίνουσα περιττὸν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ μνημεῖον, παρακύπτει εἰς αὐτὸ καὶ μετὰ προσοχῆς προσατενίζουσα βλέπει κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἱ. Εὐαγγ. **δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἕνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ** (στ. 12). Ἀναλόγου θέας ἀγγέλου ἢ ἀγγέλων ἠξιώθησαν κατὰ τὴν τῶν Συνοπτικῶν διήγησιν (Ματθ. ΚΖ΄ 1 κ. ἑξ. Μρκ. ΙΣΤ 1 κ. ἑ. Λουκ. ΚΔ΄ 1 καὶ ἑξ) αἱ Μυροφόροι πᾶσαι, διάφορα αἰσθανθεῖσαι καὶ διάφορα παρὰ τῶν ἀγγέλων ἀκούσασαι Κατὰ τὴν ἐνταῦθα διήγησιν τοῦ ἱ. Εὐαγγ. οἱ δύο ἄγγελοι περιορίζονται, ὅπως ἀποτείνωσι τῇ Μαρίᾳ ἐρώτησιν ἐκδηλοῦσαν συμπάθειαν εἰς τὸ διὰ τῶν δακρύων ἐκδηλούμενον πένθος αὐτῆς **(γύναι τί κλαίεις;)** Αὕτη δὲ ἀπερροφημένη τελείως ὑπὸ τῆς κατεχούσης αὐτὴν σκέψεως οὐδεμίαν ἐκδηλοῖ ταραχὴν ἐπὶ τῷ ἐξαισίῳ θεάματι, ἀλλ' ἀποτείνει καὶ πρὸς τοὺς ἐν θείῳ φωτὶ ἀπαστράπτοντας οὐρανοπολίτας μετὰ μείζονος μόνον πάθους ταὐτὰ περίπου λόγια, ἅτινα καὶ πρὸς τοὺς δύο Ἀποστόλους κατὰ τὴν ἀναγγελίαν

αὐτοῖς τῆς ἀπουσίας τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ ἐκ τοῦ μνημείου. **Ἦραν τὸν Κύριόν μου καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν** (στ. 13). Μεθ' ὃ στρέφεται αἴφνης πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ βλέπει πρὸ αὐτῆς ἱστάμενον τὸν Ἰησοῦν αὐτόν, ἀλλ' οὐδαμῶς ἀναγνωρίζουσα Αὐτόν (στ. 14), τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ οὐδαμῶς προσεδόκα τὴν ἐμφάνισιν Αὐτοῦ. Τίνος λόγου ἕνεκα ὡσεὶ μὴ ἀναμένουσα τὴν ἀπάντησιν τῶν ἀγγέλων ἐστράφη πρὸς πρὸς τὰ ὀπίσω ἡ Μαρία, ὡς δ' ἅμα καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν δὲν ἀνεγνώρισεν αὕτη ἰδοῦσα τὸν Ἰησοῦν, δὲν σημειοῦται ὁ ἱ. Εὐαγγ. παρέχων οὕτω ἀφορμὴν εἰς ποικίλας εἰκασίας. Ὃν τρόπον οἱ ἄγγελοι, οὕτω καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποτείνεται πρὸς τὴν Μαρίαν διαπυνθανόμενος τὸ αἴτιον τῶν δακρύων αὐτῆς **(τί κλαίεις;)**, ἐπισυνάπτει δὲ καὶ ἐρώτησιν **(τίνα ζητεῖς)**, ἐμφαίνουσαν κατὰ τὸν ἱ. Χρυσ. «εἰδέναι Αὐτὸν ὃ βούλεται ἐρωτῆσαι». Ἡ Μαρία καὶ ἐνωτισαμένη τῆς φωνῆς τοῦ Ἰησοῦ ἐξακολουθεῖ μὴ ἀναγνωρίζουσα Αὐτόν, διὰ δὲ τὸν τόπον **(κῆπος)**, ἐν ᾧ εὑρίσκετο, καὶ διὰ τὴν ὥραν τῆς ἡμέρας **(πρωΐ)** εἰκάζει, ὅτι ἔχει ἐνώπιον αὐτῆς τὸν κηπουρόν, πρὸς ὃν καὶ ἀποτείνεται εὐσεβάστως **(Κύριε)** διερωτῶσα περὶ τοῦ Ἰησοῦ. Κατεχομένη ὁλόκληρος, τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχήν, ὑπὸ τῆς παραστάσεως τοῦ Ἰησοῦ ὑπολαμβάνει καὶ τὸν κηπουρὸν ἐνήμερον, ὅθεν καὶ διερωτᾷ αὐτὸν μὴ προσδιορίζουσα τὸ πρόσωπον **(ἐβ. αὐτόν)**, θεωρεῖ δ' ἅμα αὐτὸν ὡς τὸ πιθανώτερον πρόσωπον, τὸ ὁποῖον διά τινα λόγον μετεκόμισε ἄλλοσέ ποι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ἐκδηλοῖ δὲ καὶ τὴν πρόθεσιν μεθ' ἧς ἠρώτα, καὶ καθ' ἣν αὕτη ἦτο ἕτοιμος, ὅπως ἀπὸ τοῦ τόπου (ἀκαταλλήλου πάντως κατὰ τὴν γνώμην αὐτῆς), εἰς ὃν εἶχον μετακομίσῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, μετενέγκῃ αὐτὸ ἐκ νέου, ὅπου ἥρμοζεν αὐτῷ (στ. 15). Ἀποτείνασα τὴν ἐρώτησιν ἡ Μαρία διά τινα λόγον στρέφεται καὶ πάλιν πρὸς τὸ μνημεῖον, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ καλεῖ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς, οὐχὶ πλέον διὰ τοῦ κοινοῦ **γύναι**, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς Μαρία. Τὸ ὄνομα αὐτῆς, ὅπερ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γνωρίζῃ ὁ ἄγνωστος κηπουρός, ἀπαγγελθὲν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ προσφιλοῦς Διδασκάλου μετὰ τοῦ ἰδιαιτέρου ἐκείνου τόνου, τοῦ τόσον γνωστοῦ Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, διανοίγει τοὺς νοεροὺς αὐτῆς ὀφθαλμούς. Αὕτη στρέφεται αὐτοστιγμεί, καὶ μετ' ἐκπλήξεως, μεστῆς ὡς ἑπόμενον ἀγαλλιάσεως προσαγορεύει Αὐτὸν διὰ τοῦ συνήθους ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ὀπαδῶν Αὐτοῦ τίτλου **ραββί, διδάσκαλε** (στ. 16). Ἀλλὰ δὲν περιορίζεται ἐν τούτῳ. Ἐν τῇ ὁρμῇ τῆς καρδίας αὐτῆς φέρεται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, τείνουσα τὰς χεῖρας πρὸς Αὐτόν, ὅπως κρατήσῃ καὶ σφίγξῃ τὰς χεῖρας Αὐτοῦ ἤ τι τοιοῦτον. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἀπαγορεύει αὐτῇ τοῦτο διὰ τῶν λέξεων **μή μου ἅπτου**, ἃς καὶ αἰτιολογεῖ προστιθεὶς **οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου.** Τίνος λόγου ἕνεκα ἀπαγορεύει τῇ Μαρίᾳ τὴν ἐπα-

φὴν Αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς, ὃν τρόπον καὶ τὶ ἀκριβῶς ἐννοεῖ διὰ τῆς αἰτιολογίας τῆς ἀπαγορεύσεως Αὐτοῦ, δὲν εἶνε εὔκολον νὰ ἀκριβωθῇ. Πιθανώτερον φαίνεται, ὅτι ἡ χειρονομία τῆς Μαρίας ἐδήλου, ὅτι αὕτη ἐνόμιζεν, ὅτι ἐπανεύρισκε τὸν προσφιλῆ Διδάσκαλον, νικήσαντα τὸν θάνατον, ἀλλ' ἀπαράλλακτον καὶ ὑπὸ τὰς αὐτὰς κατ' οὐσίαν περιστάσεις, ὑφ' οἵας τέως ἐγνώριζεν Αὐτὸν καὶ ἀνεστρέφετο μετ' Αὐτοῦ. Ὅθεν καὶ διδάσκων αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι Αὐτός τε καὶ αἱ νέαι περιστάσεις ἦσαν ἀλλοῖαι, ἀπαγορεύει αὐτῇ χειρονομίαν, σχέσιν ἔχουσαν πρὸς τὴν τέως ἐπὶ γῆς ἀναστροφὴν Αὐτοῦ, αἰτιολογεῖ δὲ τὴν ἀπαγόρευσιν Αὐτοῦ ταύτην λέγων, ὅτι ἡ ἐπὶ γῆς ἐμφάνισις Αὐτοῦ δὲν πρέπει νὰ παρεξηγηθῇ. Οὔπω ἀνέβη πρὸς τὸν Πατέρα, ὅπως καθίσῃ ἐν δεξιοῖς Αὐτοῦ, καθ ἃ ἐπηγγείλατο τοῖς μαθηταῖς, διότι ἔχει τι νὰ ἐπιτελέσῃ ἔτι ἐπὶ γῆς, τὰς ἀναγκαίας τοῖς μαθηταῖς ἐμφανίσεις, ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι εἶνε ἔτι ἐπίγειος. Εἶνε ἤδη οὐράνιος, καὶ ἐκεῖσε ὅσον οὔπω ἀναβαίνει, ὡς ρητῶς καὶ ἀμέσως προστίθησι παραγγέλλων τῇ Μαρίᾳ, ὅπως πορευομένη πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Αὐτοῦ ἀγγείλῃ αὐτοῖς, ὅτι ἀναβαίνει πρὸς τὸν Πατέρα καὶ πατέρα αὐτῶν, πρὸς τὸν Θεὸν Αὐτοῦ καὶ αὐτῶν. Ὑπὸ τοιοῦτόν που πνεῦμα φαίνεται ἐννοῶν τὸ χωρίον καὶ ὁ ἱ. Χρυσ. γράφων· «Δοκεῖ μοι βούλεσθαι αὐτὴν ἔτι συνεῖναι Αὐτῷ, ὥσπερ τότε (πρὸ τοῦ θανάτου δηλ.) καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς μηδὲν ἐννοῆσαι μέγα, εἰ καὶ πολλῷ βελτίων ἐγεγόνει κατὰ σάρκα. Ταύτης γοῦν ἀπάγων αὐτὴν τῆς ἐννοίας καὶ τοῦ μετὰ πολλῆς τῆς ἀδείας Αὐτῷ διαλέγεσθαι, ἀνάγει αὐτῆς τὴν διάνοιαν, ὥστε αἰδεσιμώτερον Αὐτῷ προσέχειν. Τὸ μὲν οὖν εἰπεῖν μὴ πρόσιθί μοι, καθάπερ καὶ πρότερον, οὐ γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς τὰ πράγματα, οὐδὲ ὁμοίως μέλλω συνεῖναι λοιπὸν ὑμῖν, πρόσαντες ἦν καὶ κόμπον ἔχον· τὸ δὲ εἰπεῖν **οὔπω ἀναβέβηκα πρὸς τὸν Πατέρα,** εἰ καὶ ἀνεπαχθὲς τὸ αὐτὸ δηλοῦντος ἦν. Εἰπὼν γὰρ ὅτι **οὔπω ἀναβέβηκα** ἐμφαίνει, ὅτι ἐκεῖ σπεύδει καὶ ἐπείγεται». Πρβλ. Θεοφ. καὶ Ζιγ. Ἀξιοσημείωτον ἐπὶ τούτοις, ὅτι χαρακτηρίσας τέως τοὺς Ἀποστόλους ὡς δούλους, εἶτα δὲ ὡς φίλους, χωρεῖ ἤδη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν ὀνομασίαν αὐτῶν ὡς ἀδελφῶν, δηλῶν οὕτω (ὃν τρόπον καὶ μικρὸν πρὸ τοῦ πάθους ἔλεγεν) ὅτι ἡ εἰς οὐρανοὺς ἀνάβασις Αὐτοῦ πᾶν ἄλλο ἢ νὰ θλίβῃ αὐτοὺς δίκαιον ἦτο, ἅτε οὐ μόνον οὐ διασπῶσα τὸν ὑπάρχοντα μεταξὺ αὐτῶν δεσμόν, ἀλλὰ καὶ πολλῷ στενώτερον καθιστᾶσα αὐτόν, καὶ ἅμα προμνηστευομένη αὐτοῖς τὴν μετὰ τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς ζῶσαν καὶ ἄμεσον κοινωνίαν (ἀνάλογον πρὸς τὴν διὰ τῆς ἀναβάσεως τοῦ Ἰησοῦ), ὡς δῆλον ἐκ τοῦ χαρακτηρισμοῦ Αὐτοῦ οὐ μόνον ὡς ἰδίου Αὐτοῦ Πατρός, ἀλλὰ καὶ Πατρὸς ἐκείνων, Θεοῦ Αὐτοῦ καὶ Θεοῦ ἐκείνων (στ. 17. πρβλ. ΙΒ' 26 ΙΗ' 24). Τῇ ἐντολῇ τοῦ Κυρίου ἄνευ ἀντιλογίας ὑπείκουσα Μαρία ἡ

Μαγδαληνὴ ἐπανέρχεται εἰς τὴν πόλιν, ἀγγέλλουσα κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ ὅτι ἐγένετο αὐτόπτης μάρτυς τοῦ Ἰησοῦ, ζῶντος, καὶ διαβιβάζουσα τὰ παραγγελθέντα αὐτῇ. Ὁ ἱ. Χρυσ., ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἀγγέλων Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, οὐχὶ δὲ τοῖς Ἀποστόλοις Πέτρῳ καὶ Ἰωάννῃ, ὃν τρόπον καὶ τῶν νεωτέρων τινές, παρατηρεῖ· «Ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἦν ὑψηλὴ τῆς γυναικὸς ἡ διάνοια, ὡς ἀπὸ τῶν σουδαρίων ὑποδέξασθαι τὴν ἀνάστασιν, γίνεταί τι πλέον, καὶ ἀγγέλους θεωρεῖ καθημένους ἐν φαιδρῷ τῷ σχήματι, ὥστε αὐτῆς ἀναστῆσαι τέως τοὺς πόθους ἐντεῦθεν καὶ παραμυθήσασθαι· ἀλλ' οὐδὲν αὐτῇ περὶ ἀναστάσεως λέγουσιν· ἀλλ' ἠρέμα προβιβάζεται τῷ δόγματι τούτῳ. **Ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω** (στίχ. 14). Ὁ ἱ. Χρυσ. αὖθις παρατηρεῖ· «Ποία αὕτη ἀκολουθία πρὸς ἐκείνους (τοὺς ἀγγέλους) διαλεγομένην, καὶ μηδὲν μηδέπω ἀκούσασαν παρ' αὐτῶν στραφῆναι πρὸς τὰ ὀπίσω; Ἐμοὶ δοκεῖ ταῦτα λεγούσης αὐτῆς (Μαρ. τῆς Μαγδ.) ἄφνω φανεὶς ὁ Χριστὸς ὄπισθεν αὐτῆς, ἐκπλῆξαι τοὺς ἀγγέλους .... καὶ τοῦτο τὴν γυναῖκα εἰς τὰ ὀπίσω στραφῆναι ἐποίησε». Ὁμ. Θεοφ. καὶ Ζιγ, Κατ' ἄλλας νεωτέρων γνώμας ἡ Μαρία ἐστράφη διὰ τὴν πολλὴν ἀνησυχίαν, ὑφ' ἧς ἐν τῇ ἀναζητήσει τοῦ Ἰησοῦ κατείχετο, ἢ διότι ἤκουσεν ὄπισθεν αὐτῆς θόρυβον καὶ βήματα. Ὡς λόγον τῆς μὴ ἀναγνωρίσεως τοῦ Ἰησοῦ ὑπὸ τῆς Μαρίας, ὁ ἱ. Χρυσ., ὃν τρόπον καὶ τῶν νεωτέρων τινές, προβάλλεται τὴν πρὸς τοῦτο θέλησιν τοῦ Ἰησοῦ· «Ὥσπερ γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις ποτὲ μὲν ἐγνωρίζετο, ποτὲ δὲ ἄδηλος ἦν καὶ παρών· οὕτω καὶ φθεγγόμενος, ἡνίκα ἐβούλετο, τότε γνώριμον Ἑαυτὸν ἐποίει». Οὕτω καὶ Θεοφ. γράφων· «Οὐκ ἐπέγνω ἡ γυνή· οὐ γὰρ ἤθελεν ὁ Ἰησοῦς, ὅτε δὲ ἠθέλησε, τότε διὰ τῆς φωνῆς ἐπεγνώσθη». Ὁμ. καὶ Ζιγ. Κατ' ἄλλας νεωτέρων γνώμας ἡ Μαρία δὲν ἀνεγνώρισε τὸν Ἰησοῦν ὡς ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρύων ἔμπλεω, ἢ διὰ τὸ ἔνδυμα (κηπουροῦ), ἐν ᾧ παρέστη ὁ Ἰησοῦς (πρβλ. καὶ Ζιγ.), ἢ κατὰ τοὺς πλείονας διὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἀναστάσεως μεταβολὴν τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ. **Εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ.** Ὁ ἱ. Χρυσ. καὶ κατ' αὐτὸν ὁ Θεοφ. καὶ ὁ Ζιγ. ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ὑπέθετεν, ὅτι ἡ ἐκ τοῦ μνημείου ἄρσις ὑπὸ τοῦ κηπουροῦ τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ ἀφορμὴν εἶχε τὸν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων φόβον. «Εἰ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων ἤρατε Αὐτὸν ἐντεῦθεν, εἴπατέ μοι καὶ ἐγὼ λήψομαι Αὐτόν». Χρυσ. «Μεταθήσω εἰς ἕτερον τόπον, ἔνθα μεγαλοπρεπῶς ταφήσεται. Ἴσως γὰρ ἐφοβεῖτο μήπως οἱ Ἰουδαῖοι καὶ νεκρῷ τῷ σώματι ἐμπαροινήσωσι, καὶ διὰ τοῦτο ἐβούλετο εἰς ἕτερον τόπον, ἄγνωστον, μεταθεῖναι τοῦτο». Χρυσ. **Κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ.** Ἐξηγηταί τινες παρατηροῦσιν, ὅτι ἐν τῇ ὑπερβολῇ τῆς ἀγάπης ἡ Μαρία δὲν ἀνεμέτρει τὰς δυνάμεις αὐτῆς. Ἀλλ' ἐκ τῶν λόγων

αὐτῆς δὲν ἐξάγεται ἀναγκαίως, ὅτι δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψει νὰ ἐπικαλεσθῇ και τὴν συνδρομὴν ἄλλου. **Ραββουνί.** Ταυτόσημος τῷ **ραββί** τίτλος, ὅθεν μεταφραζόμενος ὑπὸ τοῦ ἱ. Εὐαγγ. διὰ τοῦ **διδάσκαλε,** ἀλλ' ἐκφράζων, φαίνεται, μείζονα βαθμὸν σεβασμοῦ. **Μή μου ἅπτου.** Οὐκ ὀλίγοι Ἐξηγηταὶ ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι ἡ κίνησις τῆς Μαρίας ἀπέβλεπεν εἰς περίπτυξιν τῶν ποδῶν τοῦ Ἰησοῦ, εἰς προσκύνησιν, πρὸς τοῦτο δὲ παραπέμπουσιν εἰς τὸ Μτθ. ΚΗ' 9. Ἄλλοι δέ τινες εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς πραγματικότητος Αὐτοῦ, πρὸς ὃ δ' ὅμως ἀντιφάσκει ἡ ὑπόθεσις τῆς Μαρίας, ὅτι ὁ πρὸ αὐτῆς ἱστάμενος ἦτο ὁ κηπουρός, ὃν δηλ. πραγματικὸν καὶ οὐχὶ φάντασμα ἢ σκιά. **Μή μου ἅπτου, οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου.** Ὁ ἱ. Χρυσ. πρὸς τῇ παρατεθείσῃ ἰδίᾳ αὐτοῦ γνώμῃ ἐν σχέσει πρὸς τὴν σημασίαν τοῦ παρόντος χωρίου μνημονεύει καὶ ἄλλης ἐκδοχῆς, γράφων· «Τίνος δ' ἕνεκεν εἶπε **μή μου ἅπτου;** Τινές φασιν, ὅτι χάριν αἰτεῖ πνευματικὴν ἀκούσασα μετὰ τῶν μαθητῶν λέγοντος· **Ἐὰν πορευθῶ πρὸς τὸν πατέρα ἐρωτήσω αὐτόν, καὶ δώσει ὑμῖν ἄλλον Παράκλητον»,** εἰς ὃ προστίθησι· «Καὶ πῶς ἡ μὴ παροῦσα μετὰ τῶν μαθητῶν ταῦτα ἤκουσε; Ἄλλως δὲ καὶ πόρρω τῆς διανοίας ταύτης ἡ τοιαύτη φαντασία. Πῶς δὲ αἰτεῖ οὐδέπω πρὸς τὸν Πατέρα ἀπελθόντος». Ὑπὸ τὸ πνεῦμα οὐχ ἧττον τῆς διὰ τοῦ Παρακλήτου ἐπανόδου τοῦ Ἰησοῦ ἐν μέσῳ τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῆς τοιούτῳ τρόπῳ πνευματικώτερον καὶ τελειότερον ἀνασυνδέσεως τῆς προτέρας μετ' αὐτῶν κοινωνίας καὶ ἀναστροφῆς ἑρμηνεύουσι τὸ παρὸν χωρίον καὶ τῶν νεωτέρων Ἐξηγηταί τινές. Κατ' αὐτοὺς ἀποτρέπων ὁ Ἰησοῦς τὴν Μαρίαν, ὅπως ἐπαπολαύσῃ Αὐτοῦ **(μή μου ἅπτου)** ὡς ἤδη τελείως ἀποδοθέντος τοῖς μαθηταῖς καὶ ὀπαδοῖς Αὐτοῦ, δικαιολογεῖται λέγων, ὅτι κατισχύσας τοῦ θανάτου οὔπω τετύχηκε τῆς παρὰ τῷ Οὐρανίῳ Πατρὶ καθέδρας καὶ δόξης, εἰς ἣν καὶ μεθ' ἣν ἀναφέρεται ἡ ἐπαγγελία Αὐτοῦ **ὄψεσθέ με, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα μου πορεύομαι.** ΙΣΤ' 16. **Πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν.** Ὁ Ἰησοῦς δὲν λέγει πρὸς τὸν Πατέρα ὑμῶν, ὡς οὐδὲ πρὸς τὸν Θεὸν ὑμῶν, ὑπάγων οὕτω Ἑαυτὸν ἀπαραλλάκτως ὑπὸ τὴν κατηγορίαν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἀντιδιαστέλλει καθιστὰς οὕτω δήλην τὴν διάκρισιν τῆς πρὸς τὸν Οὐράνιον Πατέρα καὶ Θεὸν σχέσεως Αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Οὕτω καὶ ὁ ἱ. Χρυσ. παρατηρεῖ· «Ἑτέρως οὖν Αὐτοῦ Πατὴρ καὶ ἑτέρως ἡμῶν. Πάνυ μὲν οὖν. Εἰ γὰρ τῶν δικαίων ἑτέρως Θεός, καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, πολλῷ μᾶλλον τοῦ Υἱοῦ καὶ ἡμῶν. Ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν **εἰπὲ τοῖς ἀδελφοῖς.** ἵνα μὴ ἀπὸ τούτου ἴσον τι φαντασθῶσιν, δείκνυσι τὸ ἐνηλλαγμένον. Αὐτὸς μὲν γὰρ ἔμελλε καθιεῖσθαι ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ πατρικοῦ, οὗτοι δὲ παρεστάναι.

Ὥστε εἰ κατὰ τὴν οὐσίαν τὴν ἐν σαρκὶ ἀδελφὸς ἡμῶν ἐγένετο, ἀλλὰ τῇ τιμῇ πολὺ διενήνοχε, καὶ οὐδέ ἔστιν εἰπεῖν ὅσον». Ἐπίσης δὲ καὶ ὁ Θεοφ. γράφων· «Ἀδελφοὺς δὲ εἰπὼν ἐπάγει **καὶ Πατέρα ὑμῶν.** Πατὴρ γὰρ ὁ Θεὸς καὶ ἡμῶν, ἀλλὰ χάριτι· τοῦ δὲ Κυρίου πατὴρ φύσει ὥσπερ οὖν καὶ Θεὸς τοὔμπαλιν ἡμῶν φύσει, τοῦ δὲ Κυρίου κατὰ τὸ ἀνθρώπινον». Πρβλ. καὶ Ζιγ.

[Ἕπεται συνέχεια]

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΖΙΚΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ

Η ΑΓΓΛΙΚΑΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Β′

[Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου]

ΕΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΑΝΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἐπὶ τῆς ἑνώσεως τῆς Ἀγγλικανῆς μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὁ Ἀγγλικανὸς ἱερεὺς Lownder ἀποδέχεται τὴν τριπλῆν κατάδυσιν ἐν τῷ Βαπτίσματι, τὴν χρῆσιν τοῦ ἐνζύμου ἄρτου ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ, τὴν Μετάληψιν ὑπ᾽ ἀμφότερα τὰ εἴδη, τὴν κατάργησιν τοῦ Filioque, τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ Λειτουργίᾳ καὶ τὸ περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας· θεωρεῖ μόνον προσκρούουσαν τῆς περὶ Εὐχαριστίας ὡς θυσίας καὶ τὴν περὶ Μετουσιώσεως διδασκαλίαν. [Βλέπε Βαφείδου Ἐκκλησ. Ἱστο. Τόμος Γ′, Μέρος Β′ παραπέμποντος εἰς περιοδικὸν Θεολογ. Ἀθηνῶν Τόμος Α′, τεῦχος Γ′ 228].

Α′) ΕΠΙ ΤΗΣ ΜΕΤΟΥΣΙΩΣΕΩΣ

Ἐπὶ τῶν ἐπιφυλάξεων τοῦ αἰδεσιμ. Lownder παρατηροῦμεν ὅτι καίπερ ὁ θεολογικὸς ὅρος Μετουσίωσις δὲν ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἀλλ᾽ ἀνάγεται παρ᾽ ἡμῖν εἰς τὴν ΙΖ′ ἑκατονταετηρίδα, οἱ Πατέρες οὐ μόνον μετεχειρίζοντο τὰς λέξεις μεταβάλλεσθαι, μεταστοιχειοῦσθαι, μεταποιεῖσθαι, ἀλλὰ καί τινας εἰκόνας π. χ. εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ ἐν Κανᾷ ὕδατος εἰς οἶνον, τὴν ἀφομοίωσιν τῆς τροφῆς πρὸς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, κτλ. [πρβλ. Κυρίλλου Ἱεροσολ. Κατηχήσεις, Χρυσοστ. Ὁμιλ. 45 εἰς Ἰωάννην καὶ 83 εἰς Ματθ. Γρηγορίου Νύσσης Κατήχησ. Μ. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ Λόγ. 1,

3, 17, 'Αθανασ. πρὸς Σεραπίωνα, Εὐσεβίου Εὐαγγ. Παρ. 'Αμβροσίου De Myetriis, 'Ιλαρίωνος De Trinitate, «πραγματικὸν Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου ὃ μεταβάλλεται διὰ τῆς ἐπικλήσεως καὶ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ 'Αγίου Πνεύματος «διδάσκει ἡ Ζ' Οἰκουμ. Σύνοδος [Mansi XII] «καὶ ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου, τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον Αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί σου τῷ 'Αγίῳ» [Χρυσόστομος ἐν Λειτουργίᾳ] «καὶ ἀναδεῖξαι τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου, τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον Αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου, τὸ ἐκχυθὲν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς». [Λειτουργ. Μ. Βασιλείου] (10).

Β') ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

Τὸ δὲ ἄρθρον 30 ὁρίζει «ἡ προσφορὰ τοῦ Χριστοῦ ἅπαξ γενομένη ἐστὶ τελεία λύτρωσις καὶ ἱκανοποίησις ὑπὲρ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν παντὸς τοῦ κόσμου, προπατορικῶν τε καὶ ἔργῳ γεγενημένων». 'Απορρίπτει δὲ τὴν Εὐχαριστίαν ὡς «ἱλαστικὴν θυσίαν». 'Επὶ τοῦ ἄρθρου τούτου ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑπόμενα:

Μερὶς τῶν 'Αγγλικανῶν πράγματι ἠρνήθη τὸν χαρακτῆρα τῆς θυσίας ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ· ἀλλ' οἱ μεγάλοι Θεολόγοι τῆς 'Αγγλικανῆς 'Εκκλησίας ἐπρέσβευσαν πάντοτε τὴν διδασκαλίαν ταύτην ὃν τρόπον ὡμολόγησαν

(10) Ἡ λέξις «μετουσίωσις» παρὰ τῇ 'Ορθοδόξῳ 'Εκκλησίᾳ δὲν ἐκλαμβάνεται ὑφ' ἣν ἔννοιαν ἐξελήφθη αὕτη ὑπὸ τῆς λατινικῆς σχολαστικῆς θεολογίας, ἥτις πολυπραγμονοῦσα νὰ ἐξηγήσῃ ἀκριβέστατα πράγματα ἐντελῶς ὑπὲρ κατάληψιν καὶ μυστήρια ὡς πρὸς τὸν τρόπον καθ' ὃν γίνονται κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν περιέπεσε πρὸς κατάληψιν τῆς μετουσιώσεως εἰς παραλογισμούς, οἵτινες τὸ ζήτημα μᾶλλον ἐπεσκότισαν καὶ ἀπὸ τῆς μόνης ὀρθῆς ἐννοίας τῆς μετουσιώσεως, τῆς κατὰ γράμμα, ἐκινδύνευσαν νὰ ἀπομακρύνωσι· «αὐτὸς ὁ ἄρτος καὶ οἶνος μεταποιοῦνται εἰς Σῶμα καὶ Αἷμα Θεοῦ· εἰ δὲ τὸν τρόπον ζητεῖς πῶς γίνεται, ἀρκεῖ σοι ἀκοῦσαι ὅτι διὰ Πνεύματος 'Αγίου . . . . καὶ πλέον οὐδὲν γινώσκομεν, ἀλλ' ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀληθής ἐστι ὡς ἐνεργὸς καὶ παντοδύναμος, ὁ δὲ τρόπος ἀνεξερεύνητος» [Δαμασκην. Περὶ 'Ορθοδ. Πίστ. Βιβλ. Δ'] τῆς λέξεως «οὐσία» οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ ἀντίθετον καὶ ὅλως ἐναντίον τῶν λέξεων εἶδος, συμβεβηκὸς ἢ ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικὰ δηλούσης. Οὕτως ὥστε, ὅταν ἡ λέξις «οὐσία» ἐκληφθῇ οὕτως ὡς τὰ ἐσωτερικὰ ἀπρόσιτα ταῖς αἰσθήσεσι χαρακτηριστικὰ σημαίνουσα, οὐδὲν ἄλλο ἢ μεταβολὴν τῆς οὐσίας, ἐκφράζουσα ἤτοι τὴν διὰ τοῦ ἁγιασμοῦ ἐν τῇ ἀναιμάκτῳ θυσίᾳ ὑπὸ τοῦ 'Αγίου Πνεύματος ἐνεργουμένην μεταβολήν, ἔχουσα τὴν αὐτὴν σχέσιν πρὸς τὰς λέξεις αὐτὸ Σῶμα καὶ αὐτὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου ἣν ἔχει, ὡς ἡ λέξις 'Ομοούσιος περὶ τοῦ Σωτῆρος λεγομένη πρὸς τὸ «ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἕν ἐσμέν». [Πρβλ. Ν. Μ. Περὶ τῆς σχέσεως τῆς 'Αγγλ. 'Εκκλ. πρὸς τὴν 'Ορθόδ.].

αὐτὴν ἐπισήμως καὶ πανηγυρικῶς οἱ Ἄγγλοι Ἀρχιεπίσκοποι ἐν τῇ πρὸς τὴν παπικὴν βούλλαν ἀπαντήσει αὐτῶν τῷ 1897. Ὡς πρὸς δὲ τὸ περιεχόμενον τοῦ σχετικοῦ ἄρθρου παραθέτομεν ἐπὶ λέξει ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ Dolbus ἀποδίδοντος ἀμερολήπτως τὴν Ἀγγλικανὴν ἄποψιν καὶ μὴ ἀπορρίπτοντος αὐτήν. |Les Ordinations Anglicanes|. «C'est nécessaire — γράφει — avant tout comprendre ce qne repudie l'Eglise Anglicane et Juger sa manière d'agir avec impartialité, se rappeler quelles étaient les o pinions des théologiens et des docteurs touchant le sacrifice de la Messe a "l'époque ou cet article |le 31| à été redigé c'est à dire au XVI siècle. A ce moment, des opinions bien extraordinaires incontenables aujo urdui aux yeux de tout le monde catholique étaient déféndue par certaints théologiens non depourvus d'autorité. Ils ne supposaient par exemple que le sacrifice Eucharistique était un sacrifice absolu, complet en lui même, fournissant une expiation independante de l'expiation accomplie par notre Seigneur sur la Croix. On osaient dire que notre Seigneur par le sacrifice de la Croix avait expiè le peché original ainsi que les pechés, commis sous l'ancienne loi, et ceux commis par les individus avant le Baptême ; tandis que la Messe expie les pechés commis aprés le Baptême. On disait aussi que par le sacrifice de la Messe, les pechés mortels étaient effacés ex opere operato„. Καὶ ἐπὶ τούτοις ὡς ἐν κατακλεῖδι "Le lecteur a deja connu avant nous ce qne l'Eglise Anglicane reprouve et condamne; ce sont ces doctrines qui aujourdhui nous paraissent extraordinaires, mais qui alors étaient divisés par quelques Théologiens et parfois même prechées au peuple chretien. L'article 31 par consequent au lieu d'aller contre la vraie doctrine catholique a pour but de la defendre„.

Εἶναι ἐπάναγκες πρὸ παντὸς ὅπως κατανοήσωμεν τί ἀποκρούει ἡ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία καὶ κρίνωμεν ἀμερολήπτως τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς νὰ ἀναμνησθῶμεν ποῖαι ἦσαν αἱ γνῶμαι τῶν θεολόγων καὶ τῶν διδασκάλων περὶ τῆς θυσίας τῆς Εὐχαριστίας, καθ' ἣν ἐποχὴν συνετάχθη τὸ 31ον ἄρθρον, δηλαδὴ κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην γνῶμαι ἔκτακτοι καὶ ἀστήρικτοι σήμερον εἰς τὰ ὄμματα τοῦ καθολικοῦ κόσμου ὑπερησπίζοντο παρὰ θεολόγων μὴ στερουμένων αὐθεντίας. Ὑπέθετον ἐπὶ παραδείγματι ὅτι ἡ θυσία τῆς Εὐχαριστίας ἦτο θυσία ἀπόλυτος, πλήρης ἐν ἑαυτῇ, παρέχουσα ἐξιλασμὸν ἀνεξάρτητον τοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἐξιλασμοῦ τοῦ Σωτῆρος. Ἀπετόλμων νὰ λέγωσιν ὅτι ὁ Σωτὴρ διὰ τοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἐξιλασμοῦ εἶχεν ἀποπλύνῃ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα καθὼς καὶ τὰ ἐν τῷ Μωσαϊκῷ νόμῳ ἁμαρτήματα, ὡς ἐπίσης καὶ τὰ διαπραχθέντα ὑπὸ τοῦ ἀτό-

μου πρὸ τοῦ Βαπτίσματος· ἐνῷ ἡ Λειτουργία ἀποπλύνει τὰ μετὰ τὸ Βάπτισμα τοιαῦτα. Ἔλεγον πρὸς τούτοις ὅτι διὰ τῆς Λειτουργίας ἀπαλείφονται τὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα αὐτοδικαίως. Καὶ ἑπομένως ὡς ἐν κατακλεῖδι ὁ ἀναγνώστης ἀντελήφθη ἤδη πρὸ ἡμῶν τί ἀποδοκιμάζει καὶ καταδικάζει ἡ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία· εἶναι αἱ διδασκαλίαι αἵτινες σήμερον φαίνονται παράδοξοι ἡμῖν, ἀλλ' αἵτινες τότε ἦσαν ἀσπασταὶ ὑπό τινων θεολόγων καὶ ἐνίοτε ἐκηρύττοντο εἰς τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα. Τὸ 31ον λοιπὸν ἄρθρον κατὰ συνέπειαν ἀντὶ νὰ καταπολεμῇ τὴν ἀληθῆ Καθολικὴν διδασκαλίαν τείνει εἰς ὑπεράσπισιν αὐτῆς (12).

ΑΙ ΕΥΧΑΙ ΤΟΥ ΑΓΓΛΙΚΑΝΟΥ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΥ

Τὴν ἰδέαν ταύτην ἐνισχύουσιν αἱ πρὸ καὶ μετὰ Μετάληψιν εὐχαὶ τοῦ Ἀγγλικανοῦ Εὐχολογίου, ἔνθα πρὸς τοῖς ἄλλοις λέγεται «ὅπως Πάτερ ἐπουράνιε ἐν ἐλέῳ δεχθῇ τὴν ἡμετέραν ταύτην **θυσίαν**, **θυσίαν αἰνέσεως καὶ Εὐχαριστίας**». Διότι ἡ ἔκφρασις **θυσίαν αἰνέσεως** δηλοῖ ἓν τῶν εἰδῶν τῆς θυσίας τῆς Ἑβραϊκῆς Συναγωγῆς τῆς ὑπὸ τῶν Ἑβδομήκοντα καλουμένης θυσίας τοῦ **Σωτηρίου** ἢ θυσίας **εἰρηνικῆς** ἥτις ἀκριβῶς θεωρεῖται προτυποῦσα τὴν Θυσίαν τῆς Εὐχαριστίας. Ἡ δὲ σχέσις καὶ σημασία ταύτης καθίσταται εὐδηλοτέρα διὰ τῆς προσθήκης καὶ τοῦ χαρακτηρισμοῦ **Εὐχαριστίας** [Κομνηνοῦ Συμβολ.]. Μὴ λησμονῶμεν δὲ ὅτι ἐν τῇ φρασεολογίᾳ τῶν ἐπισήμων δημοσίων εὐχῶν συνάγονται τὰ πιστευόμενα δόγματα Lex orandi Lex credendi—νόμος εὐχῶν, νόμος δογμάτων» καὶ ὅτι περὶ ἀρχῶν ἀτομικῶν καὶ ἰδιωτικῶν γνωμῶν τῶν πρώτων ἰδίᾳ τῆς Ἀγγλικανῆς Μεταρρυθμίσεως εἶναι πολὺ εὐνόητοι παράχορδοι τινὲς γνῶμαι καὶ ἀποφάσεις. Ἀλλ' αἱ γνῶμαι καὶ ἀποφάσεις αὗται πόρρω ἀπέχουσι τοῦ νὰ ἀντιπροσωπεύωσι τὸ σύνολον. Τὸ σπουδαιότερον δέ, εὕρηνται αὗται ἀντιμέτωποι πρὸς τὰ ἐπίσημα μνημεῖα τὰ ἐκπροσωποῦντα τὴν ἐπίσημον φωνὴν τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας. «Ἡ δὲ ἑξῆς εὐχή—γράφει ὁ Σαρισβουρίας Ἰωάννης ἐκφράζει τὴν ἄποψιν τῆς θείας Λειτουργίας. Κύριε πάτερ Παντοκράτωρ κτλ. ὡς ἐν τῷ Εὐχολογίῳ καὶ ἐπάγει· «ὡς πρὸς τὴν ἐνέργειαν τοῦ Μυστηρίου πιστεύομεν καὶ διδάσκομεν ὅτι τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ δίδοται ἀληθῶς καὶ ὄντος τοῖς λαμβάνουσι καὶ δεχομένοις αὐτὸ πιστοῖς κατὰ τὸ Κυριακὸν Δεῖπνον καὶ ὅτι διὰ τοῦ Μυστηρίου τούτου μένομεν ἐν τῷ Χριστῷ καὶ ὁ Χριστὸς μένει ἐν ἡμῖν, ἑνούμεθα τῷ Χριστῷ καὶ

---

(12) Παρεθείκαμεν τὴν περικοπὴν ταύτην διότι ἐπὶ τῆς Εὐχαριστίας ὡς Μυστηρίου καὶ ὡς θυσίας οὐδεμία διχογνωμία ἐνυπάρχει μεταξὺ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

ὁ Χριστὸς ἑνοῦται ἡμῖν. Ἀποστέργομεν ὅμως σχολαστικοὺς ὁρισμοὺς περὶ τοῦ μέσου ἢ τοῦ τρόπου τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας ἣν ὁμολογοῦμεν ἀληθῆ καὶ γνησίαν κατὰ μυστηριώδη τινὰ ἀνέκφραστον καὶ πνευματικὸν τρόπον» [ἔνθα ἀνωτέρω]. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἀπόρριψιν τοῦ Ὅρου **ἐξιλαστικὴ θυσία,** ἦτο καθ' ἡμᾶς ὁ φόβος ἀποστερήσεως τῆς θυσίας τοῦ Σταυροῦ τῆς μόνης καὶ ἀποκλειστικῶς ἀνηκούσης αὐτῇ ἐξιλαστικῆς δυνάμεως. «Τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ—λέγει ὁ ἱερεὺς τῷ μεταλαμβάνοντι—τὸ ὑπὲρ σοῦ δοθὲν διαφυλάξαι τὸ σῶμα καὶ τὴν σὴν ψυχὴν εἰς ζωὴν αἰώνιον. . . . Τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ ὑπὲρ σοῦ ἐκχυθέν, διαφυλάξαι τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν σου εἰς ζωὴν αἰώνιον. Πίε αὐτὸ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ὑπὲρ σοῦ χυθέντος Αἵματος τοῦ Χριστοῦ καὶ εὐχαρίστει»(13).

«Ἡ θυσία τῆς Εὐχαριστίας ὡς θυσίας ἱλαστικῆς ἀπορρέει ἐξ αὐτῆς τῆς διδασκαλίας τῶν 39 ἄρθρων. Διότι παραδεχόμενοι πραγματικότητα τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ τοῦ Σώματος δηλ. ἐκείνου **τοῦ ἤδη παραδοθέντος** καὶ τοῦ Αἵματος ἐκείνου **τοῦ ἤδη ἐκχυθέντος,** ἤτοι εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ θυσίας αὐτοῦ ὀφείλουσιν ἵνα ὦσι συνεπεῖς νὰ παραδεχθῶσι καὶ τὴν ἰδέαν τῆς **θυσίας** ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ, ἥτις ἐστὶν ἡ αὐτὴ και ἡ τοῦ Σταυροῦ θυσία, μυστικῶς καὶ ἀναπαραστατικῶς τελουμένη. Ἀφοῦ δὲν ἀποκλείεται ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ ἡ πραγματικότης αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ Σώματος τοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θυσιασθέντος καὶ αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ Αἵματος τοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἐκχυθέντος, τότε τίνα λόγον ἔχει ἡ ἀπόκλεισις τῆς ἀναπαριστωμένης καθ' ἑκάστην ἀνάμνησιν τοῦ Κυρίου ἐν τῷ Μυστικῷ αὐτοῦ Δείπνῳ [Ἀμβράζη. Περὶ τῆς ἑνώσεως τῶν Ἀγγλικανῶν μετὰ τῆς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας].

---

(13) Ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ θυσία ἐκαλεῖτο ἡ προσφορὰ ζώου τινὸς σφαγιαζομένου ὡς τύπου τοῦ Σωτῆρος ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ λαοῦ. Ἡ δὲ τῆς Καινῆς Διαθήκης θυσία εἶναι ἡ μεγάλη καὶ τελειωτική, ἣν ὁ ἴδιος Σωτὴρ ἐποίησε προσενεγκὼν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐξαλείψεως πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν σύμπαντος τοῦ κόσμου. Ἡ δὲ νῦν ἱερουργία τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Κυρίου εἶναι κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἀναίμακτος θυσία, ἤτοι προσφορὰ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, διὰ τοῦ ἱερέως γινομένη τοῦ ἅπαξ θανατωθέντος ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν Σωτῆρος, ὅστις σωματικῶς καὶ πνευματικῶς πάρεστιν ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ. Τοῦτο ἐννοεῖ ἡ Ἐκκλησία ὑπὸ τὰς λέξεις ἀναίμακτος θυσία. Δὲν εἶναι λοιπὸν οὐδαμῶς νέα θυσία καὶ νέα σφαγίασις τοῦ ἅπαξ ὑπὲρ ἡμῶν παθόντος καὶ αἰωνίαν ἡμῖν λύτρωσιν δι' αὐτῆς εὑραμένου θείου Λόγου οὔτε ἀνασταύρωσις τοῦ Σωτῆρος, ἀλλὰ θυσία ἀναίμακτος, ἤτοι προσφορὰ τῷ Θεῷ τοῦ ἅπαξ τεθέντος ὑπὲρ ἡμῶν θύματος εἰς ἀνάμνησιν τῆς μεγάλης ἐκείνης καὶ φοβερᾶς ἐν αἵματι θυσίας αὐτοῦ τοῦ θείου Λόγου καὶ κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ γιγνομένη. Οὕτως ἐννουμένη ἡ εἰς ὅλας τὰς ἀρχαίας Λειτουργίας καὶ Πατέρας ὑπάρχουσα διδασκαλία τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας περὶ ἀναιμάκτου θυσίας οὐδὲν το

Τὴν Εὐχαριστίαν ὡς θυσίαν διδάσκουσιν Ἀγγλικαναὶ κορυφαί, οἷον ὁ Καντορβερίας Laud ἐν τῇ μετὰ τοῦ Ficher συζητήσει αὐτοῦ, ὁ Βράμχαλ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Armagh εἰς τὴν ἐπιστολήν του πρὸς τὸν Δέ λα Μιλιτιέρ· ὁ ἐπίσκοπος Ὀξονίας Filpots ἐν ἐπισκοπικῷ αὐτοῦ Ἐνταλτηρίῳ, καὶ πολυπληθεῖς ἕτεροι.

Σημ. — Οἱ Εἰκονομάχοι καὶ Καλβινισταὶ ἐδίδασκον τὴν Εὐχαριστίαν τύπου μόνον καὶ εἰκόνος καὶ σημείου τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Κυρίου μετὰ τὸν ἁγιασμὸν τυγχάνοντος τοῦ ἄρτου καὶ οἴνου, κατὰ δὲ τοὺς Λουθηρανοὺς ὅτι μετὰ τὸν ἁγιασμὸν ὁ Σωτὴρ εὕρηται ἐν τῷ ἄρτῳ ὑπὸ τὸν ἄρτον καὶ μετὰ τοῦ ἄρτου [in pan sube pane, cum pane], ὅπερ συνεπάγεται καθὰ ἀντιλέγουσιν αὐτοῖς οἱ Καλβινισταὶ ὅτι διδάσκουσι τὴν πανταχοῦ παρουσίαν τοῦ Σώματος τοῦ Κυρίου ὅπερ ἀδύνατον. Κηρύττουσα δὲ ἡ Λουθηρανὴ Ἐκκλησία ὅτι τὸ Σῶμα τοῦ Σωτῆρος ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ δίδοται, λαμβάνεται καὶ ἐσθίεται κατὰ πνευματικὸν τρόπον, περιέρχεται εἰς ἀδιέξοδον· διότι πῶς δίδοται, λαμβάνεται καὶ ἐσθίεται κατὰ πνευματικὸν τρόπον σῶμα ὑλικόν, πῶς ἄλλως παρὰ ἂν ὑποτεθῇ μεταβληθὲν εἰς πνεῦμα παραδεχόμενοι οὕτως οὐχὶ μεταβολὴν ἀπὸ τοῦ ἄρτου εἰς τὸ πνευματικὸν Σῶμα τοῦ Σωτῆρος, ἀλλὰ ἀνήκουστον ἀπὸ ὕλης εἰς πνεῦμα μεταβολὴν τοῦ Σώματος τοῦ Σωτῆρος.

(Ἕπεται συνέχεια)

ἀπᾷδον τῇ Ἁγ. Γραφῇ ἢ τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἔχει, ἀλλὰ μάλιστα ἡ θυσία αὕτη εἶναι ἀσυγκρίτως τῆς τῆς Π. Διαθήκης ἀνωτέρα, καθόσον ἐν μὲν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ προσεφέρετο ἐν αἵμασι ἀμνὸς ἢ ἄλλο τι ζῶον ὅπερ τύπος μόνον τοῦ Χριστοῦ ἦν, μὴ δυνάμενος τελειῶσαι τοὺς λατρεύοντας· ἐν δὲ τῇ χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτὸς ὁ Σωτήρ, τὸ ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον πρὸ καταβολῆς κόσμου, παρὸν ὁλόκληρον σὺν τῇ Θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι αὐτοῦ προσφέρεται ἀναιμάκτως τῷ Θεῷ ἐν τῷ Μυστηρίῳ τῆς θείας Εὐχαριστίας ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν· ἵν' ὅτι ἡ μεγάλη θυσία ἔκαμε διὰ τὸ ὅλον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐφαρμοσθῇ διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ εἰς τὰ καθέκαστα ἄτομα [Βλέπε Ν. Μ. Σχέσεις κτλ.].

ΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

Α'

Η ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗι ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἡ λύσις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν ἐν Ἀμερικῇ ζητήματος εἶναι θρίαμβος τῆς ἀγάπης, τῆς εἰρήνης, τοῦ θάρρους, τῆς προσπαθείας, τῆς καλυτέρας Αὔριον. Ἐντεῦθεν τὸ αἴσθημα τῆς γενικῆς ἀνακουφίσεως, τῆς γενικῆς ἱκανοποιήσεως, τῆς γενικῆς χαρᾶς. Ἐπιμόνως ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχήν μου ἡ ὡραία Πασχάλιος προσλαλιὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου. Ἡ ἀγάπη πάντα ἐλπίζει. Εἰς τὴν ἀγάπην ποτὲ δὲν εἶναι ἐνωρὶς καὶ ποτὲ δὲν εἶναι ἀργά. «Καὶ τὸν πρῶτον ἐλεεῖ καὶ τὸν ὕστερον θεραπεύει».

✠

Παρατηρήσατε τὴν τελευταίαν εἰκόνα τῆς λύσεως, καί, ἐὰν εἶναι δυνατόν, κρατήσατε τὴν συγκίνησίν σας. Ἀλέξανδρος καὶ Βασίλειος ἀνταλλάσσουσιν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν ἐνώπιον τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου. Ἀλέξανδρος καὶ Ἀθηναγόρας ἀνταλλάσσουσι τηλεγραφικῶς ἀδελφικὸν χαιρετισμόν. Δαμασκηνὸς καὶ Ἀλέξανδρος ἐκδίδουσι κοινὸν Διάγγελμα πρὸς τὸν Κλῆρον καὶ τὸν Λαόν. Ἐθνικὸς Κῆρυξ καὶ Ἀτλαντὶς τείνουσι πρὸς ἀλλήλας τὰς χεῖρας εἰς ἔκθυμον συνεργασίαν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης. Δι' αὐτὴν καὶ οἱ Ἐπίσκοποι παραιτοῦνται αὐθορμήτως. Ὑπάρχουσι καὶ οἱ δὶς παραιτούμενοι. Παραιτοῦνται καὶ ἀπὸ τὴν Βοστώνην καὶ ἀπὸ τὴν Κέρκυραν. Τὰ Σωματεῖα ἀγάλλονται. Σκιρτοῦν ἀπὸ συγκίνησιν, ἀπὸ χαράν. Πολέμιοι τέως

τείνουσι πρὸς ἀλλήλους τὴν χεῖρα ὄχι μόνον διὰ νὰ σφίξουν τὴν ἄλλην, ἀλλὰ διὰ νὰ τὴν φιλήσουν.

✠

Εἰς ὅλους ὀφείλεται ἡ Ἐκκλησιαστικὴ εὐαρέσκεια, εἰς ὅλους μεγάλη τιμή. Αἱ στιγμαὶ ἦσαν κρίσιμοι. Τὸ Ἔργον ἦτο ἱστορικόν. Εἰς ὅλους ἀπήχησε βαθύτατα ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας ἡ ὁποία εἶπε : «Μὴ φεισθῆτε μηδενὸς κόπου, μηδεμιᾶς θυσίας». Τὸ Ἔργον εἶναι ἅγιον. Τίνα θέσιν ἔχει τὸ ἄτομον εἰς τὸ Ἔργον, ἐὰν χάριν αὐτοῦ τὸ ἄτομον δὲν δύναται νὰ ἀπαρνηθῇ ἑαυτό; Ὅλοι ἔπρεπε νὰ βοηθήσουν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἰς τὴν τελειωτικὴν καὶ γενναίαν Του προσπάθειαν νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν εἰρήνην εἰς τὴν ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίαν, τὴν ὁποίαν νὰ ἀνασυγκροτήσῃ διὰ τὴν εἰς ἐπιδόσεις σταδιοδρομίαν της.

✠

Τὸ Πατριαρχεῖον κατενόησε βαθύτατα τὴν σοβαρὰν κατάστασιν τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίας. Καὶ διὰ τοῦτο ἀνέλαβε δρᾶσιν ριζικῆς θεραπείας. Κατέστρωσε τὸ Πρόγραμμά Του, εἰς τὸ ὁποῖον ἔβαλε τὰς σκέψεις Του, μέρος ἀπὸ τὴν ψυχήν Του. Ἐνηρμόνισε πρὸς ἀλλήλους τοὺς κυριωτέρους συντελεστάς. Καὶ εὗρεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἁγίου Κορινθίας ἱκανὸν ἐκπρόσωπόν Του διὰ μίαν τοιαύτην ἀποστολήν. Οὗτος ἐπίστευσε βαθύτατα εἰς αὐτὴν καὶ ἔθεσεν εἰς αὐτὴν ὅλον του τὸν ἐνθουσιασμόν. Ἀφωσιώθη εἰς τὸ Ἔργον μὲ ὅλον τὸ ἀκραιφνές του αἴσθημα. Ἡ τραχύτης τῶν μόχθων ἐπηρέασε τὴν σωματικήν του ὑγείαν. Ἔκαμε τὴν καρδίαν του νὰ ὑποχωρήσῃ. Καὶ μόνον ἡ ἀφοσίωσίς του εἰς τὸ Ἔργον δὲν ὑπεχώρησεν. Ἐγνώριζεν ὅτι τὸ Ἔργον ἦτο χαλεπόν, ὅτι ἦτο ὁλόκληρος ἆθλος, ἀλλὰ δὲν ἐφοβήθη μήπως διακυβεύσῃ ἣν εἶχε προτέραν συγκομιδὴν τιμῆς καὶ δόξης ἐν τῇ ὑπὲρ τῆς Κορίνθου διακονίᾳ του. Εἶναι ἄξιος μεγάλων ἐπαίνων ἀνεξαρτήτως τῆς θριαμβευτικῆς ἐκβάσεως τῆς ἀποστολῆς του. Εἶναι ἄξιος με-

γάλης τιμῆς, διότι πρὸ τοῦ ὄγκου τοῦ ἄθλου δὲν ἐφοβήθη μήπως θίξῃ τὴν ἀποκτηθεῖσαν φήμην του.

✠

Ὑπεράνω δὲ ὅλων ἄξιος εὐφημιῶν εἶναι ὁ νέος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Φώτιος, ὁ ὁποῖος, εἰς τὰς ἀπαρχὰς ἀκόμη τῆς ὑπάτης τῶν διακονιῶν εὑρισκόμενος, ἀπετόλμησε τὸ Ἔργον μὲ σθένος καὶ μὲ θάρρος καταπλῆσσον, μὲ κατεύθυνσιν εἰς τὸ ζήτημα κατηγορικήν, μὲ διείσδυσιν καὶ ἐμβάθυνσιν εἰς αὐτὸ καὶ παρακολούθησιν αὐτοῦ ἄγρυπνον. Ὁμολογουμένως δὲ ἡ ἐπιτυχία τῶν ἁγίων προσπαθειῶν ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸ ἐμπνευσμένον θάρρος του καὶ τὸν ἄοκνόν του ζῆλον.

Δὲν ἠνείχετο νὰ βλέπῃ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον μὲ τὴν μείωσιν τῶν διαιρέσεων καὶ τῶν σπαραγμῶν, τῆς συγχύσεως καὶ τῆς ταλαιπωρίας. Αἱ τοιαῦται σκέψεις καὶ ἡ τοιαύτη ἐπίγνωσις τοῦ μεγάλου καθήκοντος καὶ τῶν ὑψηλῶν εὐθυνῶν ἦσαν ἱκαναὶ νὰ ἠλεκτρίσωσι πολλοὺς παράγοντας καὶ νὰ ἔχωσι σωτηριώδη ἀποτελέσματα.

Προέβη εἰς τὸ ἐγχείρημα μετὰ μελέτην αὐτοῦ σοβαράν. Καὶ ἐπὶ πλέον εἶχε βαθὺν ἐνθουσιασμὸν δι' αὐτό. Δὲν ἐφοβήθη μήπως ταράξῃ τὴν εἰρήνην τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίας, διότι ἡ εἰρήνη δὲν ὑπῆρχεν εἰς αὐτήν. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ὑπηρετεῖ τὴν εἰρήνην, ὑπηρετεῖ τὸν Θεόν, καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ὑπηρετεῖ τὸν Θεὸν δὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ ἀπὸ τίποτε.

Ἀλλ' ὑπῆρχον δυσκολίαι. Καὶ τί μὲ τοῦτο; Αἱ δυσκολίαι καὶ αἱ θλίψεις εἶναι ἡ ἀποκάλυψις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Ἀλλ' ὑπῆρχεν εὐθύνη. Δὲν εἴμεθα ἄξιοι τῆς ἀποστολῆς μας, ἐὰν δὲν ἀναλαμβάνωμεν τὰς εὐθύνας τῆς ἀποστολῆς μας. Δὲν πρέπει νὰ στρέφωμεν τὰ νῶτα εἰς τὰ μεγάλα ζητήματα. Πρέπει νὰ ἔχωμεν αὐτοπεποίθησιν, αὐτενέργειαν, θάρρος.

✠

Πρὸς ἐπιτυχίαν ἐν τῷ Ἀμερικανικῷ Ἐκκλησιαστικῷ ζητήματι ἀπῃτεῖτο ἀκραιφνὴς ἰδεολογία καὶ ἐνθουσιασμός. Τὰ

πράγματα εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἐμπνέωσι πολλάκις τὴν αἰσιοδοξίαν. Ἀλλ' ὁ ἔχων ὑψηλὴν ἰδέαν καὶ ἐνθουσιῶν δι' αὐτὴν δὲν στηρίζεται ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῶν πραγμάτων μόνον, δὲν βλέπει τὸν ἄνθρωπον πῶς ἔχει ἐν τῇ πραγματικότητι, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἠδύνατο καὶ ὤφειλε νὰ ἔχῃ.

Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον ἡ ἰδέα διὰ τῆς ὑποβλητικῆς αὐτῆς δυνάμεως ἐπηρεάζει τὰ πράγματα, μεταβάλλει τὴν κατάστασιν, διαπαιδαγωγεῖ, παρέχει εἰς αὐτὴν ἀνωτέραν διάπλασιν, ὑψηλὴν κατεύθυνσιν.

Τὸ ὑψηλὸν διὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτοῦ περιεχομένου γεννᾷ τὸν ἐνθουσιασμόν. Περίπυστον εἶναι τὸ σοφὸν λόγιον: «Πάντοτε καὶ αἰωνίως ὁ ἐνθουσιασμὸς νικᾷ τὸν μὴ ἐνθουσιῶντα». Ὁ ἄνθρωπος ὡς ὂν ἐλεύθερον εἶναι κατ' ἐξοχὴν κέντρον πνευματικῶν ἐνεργημάτων. Εἰς ὡρισμένας ὥρας, εἰς στιγμὰς ὑψηλάς, δύναται νὰ ὑπερβῇ ἑαυτόν. Ἡ δὲ ζωή, ὡς δημιουργικὴ καὶ ἐλευθέρα, εἶναι πάντοτε ἀπρόβλεπτος καὶ νεογόνος, κατά τε τὴν βαθυτέραν ἀνθρωπίνην φιλοσοφίαν καὶ τὴν οὐράνιον ἡμῶν Θρησκείαν.

Ἐν Φαναρίῳ, τῇ 25 Σεπτεμβρίου 1930.

† Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Β'

Η ΤΕΛΕΙΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΕΝ ΤΗ͂Ι ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ͂Ι ΕΚΚΛΗΣΙΑ͂Ι

Αἱ ὡραῖαι καὶ δυναταὶ προσπάθειαι τῆς Ἐκκλησίας ἐστέφθησαν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας. Καταφθάνουσιν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐγκάρδιοι συγχαρητήριοι Ἐπιστολαὶ Μητροπολιτῶν τοῦ Θρόνου παρακολουθούντων μετ' ἐνδιαφέροντος τὸ ὅλον ζήτημα. Καταχωροῦμεν ἐπὶ λέξει τὰ μεταξὺ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κορινθίας κ. Δαμασκηνοῦ καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀνταλλαγέντα ἐπὶ τοῦ προκειμένου Τηλεγραφήματα, ὡς καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐξάρ-

χου κ. Δαμασκηνοῦ καὶ τοῦ τέως 'Αμερικῆς κ. 'Αλεξάνδρου ἐκδοθὲν ἀπὸ κοινοῦ πρὸς τὸν Κλῆρον καὶ τὸν Λαὸν Διάγγελμα :

Νέα 'Υόρκη, 11/9/30.

Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην **Φώτιον**

Κων/πολιν.

Εὐχαρίστως ἀναφέρω 'Αρχιεπίσκοπος 'Αλέξανδρος προσελθὼν ἐδήλωσεν ἀποδοχὴν Μητροπόλεως Κερκύρας, ἀφ' ἧς πρώην Βοστώνης παρακληθεὶς παρῃτήθη χάριν 'Εκκλησίας δεχθεὶς τοποθετηθῇ ἀλλαχοῦ. Οὕτω σφραγίζεται τελικῶς ἔργον ὁλοκληρωτικῆς ἀποκαταστάσεως ἑνότητος ὁμογενείας. Καλὸν θεωρῶ ἐκφράσητε χαράν, στοργήν, ἐκτίμησιν 'Εκκλησίας 'Αλεξάνδρῳ. Παρακαλῶ συγχαρῆτε, ἐκφράσητε ἄκραν εὐαρέσκειαν 'Ιωακεὶμ δι' ὑπέροχον πρᾶξιν παραιτήσεως ἐκ δευτέρου.

Πατριαρχικὸς Ἔξαρχος **Δαμασκηνός.**

✠

Νέα 'Υόρκη, 12/9/30.

Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην **Φώτιον**

Κων/πολιν.

'Ανακοινωθὲν κοινὸν 'Εξάρχου, 'Αλεξάνδρου, γνωρίζει κλήρῳ, λαῷ ὁριστικὴν λύσιν 'Εκκλησιαστικοῦ ζητήματος. 'Αλέξανδρος συνεχάρη σήμερον 'Αθηναγόρα. 'Αλέξανδρος, Βασίλειος ἀντήλλαξαν ἀσπασμὸν ἐνώπιόν μου. 'Ενθουσιασμός, ἀγαλλίασις ἀπερίγραπτος. 'Επὶ αἰσίᾳ ὁλοκληρώσει ἔργου ἀποστολῆς ἐξαιτοῦμαι εὐλαβῶς θεοπειθεῖς εὐλογίας 'Υμετέρας Παναγιότητος.

Ἔξαρχος **Δαμασκηνός.**

✠

Πατριαρχικὸν Ἔξαρχον **Δαμασκηνόν.**

Νέαν 'Υόρκην.

*Ἔ**μπλεοι χαρᾶς ἐπὶ ἀγγελλομένῃ πλήρει ἐπιτυχίᾳ ἀνατεθέντος ὑμετέρᾳ ἀγαπητῇ 'Ιερότητι σοβαροῦ ἔργου, ἐκφράζομεν αὐτῇ ἐξ ὀνόματος 'Εκκλησίας εὐαρέσκειαν, ἐγκάρδια συγχαρητήρια. 'Ανακοινώσατε πρῶτον τέως 'Αμερικῆς 'Αλεξάνδρῳ : «Πειθαρχία ὑμετέρας πεφιλημένης 'Ιερότητος ἀποφάσεσιν 'Εκκλησίας, ὑπαγορευθείσαις ὑπὸ πόθου ἐπαναφορᾶς εἰρήνης 'Εκκλησίᾳ 'Αμερικῆς, πληροῖ καρδίαν ἡμῶν χαρᾶς, ἀγάπης, ἐκτιμήσεως πρὸς τὸ πρόσωπον αὐτῆς. 'Εκφράζομεν εὐαρέσκειαν 'Εκκλησίας καὶ συγχαίρομεν αὐτῇ θερμῶς». Δεύτερον 'Επισκόπῳ 'Ιωακεὶμ : «Μετὰ βαθείας συγκινήσεως ἐπληροφορήθη 'Εκκλησία νέαν γενναίαν χειρονομίαν ὑμετέρας Θεοφιλίας ὑπὲρ εἰρήνης 'Εκκλησίας 'Αμερικῆς. 'Εκφράζει ἐπὶ τούτῳ αὐτῇ θερμὰς εὐχαριστίας, ἄκραν εὐαρέσκειαν, ἐγκάρδια συγχαρητήρια».*

Πατριάρχης **Φώτιος.**

13/9/30. ✠

ΤΟ ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ :

Εὐχαρίστως ἀνακοινοῦμεν ὅτι, κατόπιν ἐπελθούσης συνεννοήσεως ἡμῶν, διηυθετήθη ὁριστικῶς τὸ 'Εκκλησιαστικὸν ζήτημα, ἀναγνωρισθείσης ἀμφοτέρωθεν τῆς ἀνάγκης ὅπως, χάριν τῶν γενικωτέρων συμφερόντων τῆς 'Ομογενείας, προέλθωμεν εἰς ἀδελφι-

κὴν συνεργασίαν ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ εἰρήνης Κυρίου πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς νέας Ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, προετοιμάζοντες καὶ ὑποβοηθοῦντες οὕτω, κατὰ καθῆκον ἱερὸν ἐπιβαλλόμενον εἰς πάντας, τὸ βαρὺ ἔργον τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Σεβασμιωτάτου κ. Ἀθηναγόρα.

Χαίροντες ἐπὶ τῷ συντελεσθέντι ἔργῳ, εὐλογοῦμεν τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου καὶ ἀπευθύνομεν πατρικὴν εὐχήν, ὅπως πάντες, Κλῆρος καὶ Λαός, ἡνωμένοι συντρέξωσιν εἰς τὸ Ἔργον τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὡς πιστὰ τέκνα Αὐτῆς, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ μέλλοντος τῆς Ὁμογενείας καὶ κατ' ἐξοχὴν τῆς νέας Γενεᾶς.

Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι τοιαύτη πρόθυμος σύμπραξις Ἐκκλησίας καὶ Λαοῦ θὰ ἀποφέρῃ τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα πάντοτε ἐπόθησεν ἡ πατρικὴ ἡμῶν ψυχὴ καὶ τὰ ὁποῖα θὰ χαρίσουν εἰς ἡμᾶς, ἀπερχομένους μετ' ὀλίγον εἰς τὴν πατρῴαν Γῆν, εὐτυχεῖς στιγμὰς βαθυτάτης εὐχαριστήσεως.

Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, τῇ 12 Σεπτεμβρίου 1930.

Ὁ Πατριαρχικὸς Ἔξαρχος
Ὁ Κορινθίας **Δαμασκηνός.**

Ὁ πρώην Ἀμερικῆς
Ἀλέξανδρος.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΤΟΥ ΕΝ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΩι ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος Σταυροδρομίου ἐπὶ τῇ Πεντηκονταετηρίδι τοῦ Ναοῦ, ἑορτασθείσῃ τῇ 28 λήξαντος μηνός, δημιουργοῦσα διαρκὲς Μνημόσυνον τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς φιλογενείας τῶν ἀοιδίμων ἱδρυτῶν καὶ κτιτόρων, ἐξέδωκε λαμπρὸν «Ἱστορικὸν Ὑπόμνημα» περὶ τοῦ Ναοῦ, ἔργον τοῦ Ἀρχιερατικῶς Προϊσταμένου Σταυροδρομίου Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Μιλήτου κ. Αἰμιλιανοῦ.

✠

Τὸ ἔργον τοῦτο, περιλαμβάνον ὑπερεκατὸν σελίδας, ἐπὶ χάρτου δὲ ἐκλεκτοῦ ἐπιμελῶς ἐκτετυπωμένον, διαιρεῖται εἰς τρία μέρη.

Τὸ α'] περιλαμβάνει τὴν ἱστορίαν τοῦ προχείρως ἱδρυθέντος ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ἐν Ταξειμίῳ παλαιοῦ Νεκροταφείου ξυλίνου Παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Τὸ β'] περιλαμβάνει ἐν πάσῃ δυνατῇ λεπτομερείᾳ τὰ κατὰ τὴν ἵδρυσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος [Σεπτεμβρίου 1880 π. ἡμ.] καὶ τῶν περὶ αὐτὸν κτισμάτων.

Τὸ δὲ γ'] περιλαμβάνει ἐν παραρτήματι διάφορα Ἔγγραφα σχετικὰ πρὸς τὸν Ναόν.

Τῶν τριῶν τούτων μερῶν προτάσσεται Πρόλογος καὶ Εἰσαγωγή, ἐν

τῇ ὁποίᾳ παρέχονται ἱστορικαὶ εἰδήσεις περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ταξειμίου, τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ γηπέδου, τοῦ παλαιοῦ Νεκροταφείου καὶ τοῦ παρ' αὐτὸ λειτουργοῦντος ἄλλοτε Νοσοκομείου.

Ἀφιεροῦται εἰς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, πρωτοστατοῦσαν πάντοτε εἰς εὐγενεῖς καὶ ὑψηλὰς ἐμπνεύσεις, κοσμεῖται δὲ διὰ τῶν εἰκόνων Φωτίου τοῦ Β', Γρηγορίου τοῦ ΣΤ' καὶ Ἰωακεὶμ τοῦ Γ' καὶ ἄλλων προσώπων ἱστορικῶς συνδεομένων πρὸς τὸν Ναόν, ὡς καὶ δι' ὡραίων φωτογραφικῶν ἀποτυπωμάτων διαφόρων ἀπόψεων τοῦ Ναοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν Ἱδρυμάτων.

✠

Ἡ γλαφυρὰ γραφὶς τοῦ διακεκριμένου φίλου μεταγγίζει εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν μαγείαν καὶ τὸ ρῖγος τοῦ περικαλλεστάτου τούτου Ναοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ Ἱστορία περικλείει τόσους εὐγενεῖς πόθους καὶ εὐσεβεῖς προσπαθείας τῆς παρελθούσης ὑπερόχου γενεᾶς.

Τὸ ἀκραιφνὲς καὶ βαθὺ πρὸς τὴν μελέτην ἐνδιαφέρον τοῦ Ἁγίου Μιλήτου, ἡ λεπτὴ αὐτοῦ διαίσθησις πρὸς ὅ,τι εὐγενές, ὑψηλὸν καὶ ὡραῖον, τὸ διαυγὲς καὶ διεισδυτικὸν τῆς διανοίας του, εἶναι τὰ ὡραιότερα ἐφόδια δι' ὧν δύναται νὰ συλλάβῃ τὸ νόημα τοῦ ἀντικειμένου τῆς μελέτης καὶ τῶν προσπαθειῶν αὐτοῦ καὶ νὰ μεταδώσῃ αὐτὸ ζωντανὸν εἰς τοὺς ἄλλους.

Ἡ Α. Θεοφιλία διὰ τῶν χαρισμάτων αὐτῆς καὶ τῆς φιλοπονίας θὰ κατακτᾷ ὁλονὲν νέον ἔδαφος ἐν τῇ ἐκτιμήσει καὶ τῇ ἀγάπῃ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Κοινωνίας καὶ θὰ ἀποικίζῃ αὐτὸ μὲ πνευματικὴν παραγωγὴν καὶ προσπάθειαν.

Φανάριον, 30 Σεπτεμβρίου 1930.

† Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ

Τῇ 28ῃ λήξαντος μηνός, ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἑωρτάσθη μετὰ πολλῆς τῆς ἐπισημότητος ἡ Πεντηκονταετηρὶς τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ σεπτοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Εἰς τὴν ἑορτὴν προσέδωκεν ἰδιαιτέραν αἴγλην ἡ παρουσία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, προσελθούσης μεθ' ὅλης τῆς ἀκολουθίας Αὐτῆς καὶ χοροστατησάσης ἐν μέσῳ πυκνοῦ ἐκκλησιάσματος, ἐν τῷ ὁποίῳ διεκρίνετο ὁ διευθύνων τὸ ἐνταῦθα Γενικὸν Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος κ. Α. Δαλιέτος, ἀντεπροσωπεύοντο δὲ ὅλαι αἱ τάξεις τῆς καθ' ἡμᾶς

ὁμογενοῦς Κοινωνίας. Ἐν τῷ Ἱερῷ παρῆσαν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολῖται Νικαίας κ. Βενιαμὶν καὶ Προύσης κ. Νικόδημος.

Τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησεν ἀπὸ τοῦ Ἄμβωνος ὁ ἀρχιερατικῶς Προϊστάμενος Σταυροδρομίου θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Μιλήτου κ. Αἰμιλιανός, ἐξιστορήσας εὐσυνόπτως τὰ κατὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ περικαλλοῦς Ναοῦ καὶ τὰς ἐνζήλους, εὐσεβεῖς καὶ φιλογενεῖς προσπαθείας τῶν ἀοιδίμων Ἱδρυτῶν ἐν τῇ διεξαγωγῇ τοῦ ὡραίου ἔργου, προτρεψάμενος τὸ ἐκκλησίασμα εἰς μίμησιν τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς φιλογενείας τῶν Πατέρων καὶ ἐν τέλει δι' ὡραίας ἀποστροφῆς πρὸς τὸν προεξάρχοντα Πρωθιεράρχην ἐπικαλεσθεὶς τὴν εὐχὴν καὶ εὐλογίαν Αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Κοινότητα Σταυροδρομίου.

Μετὰ τὴν διανομὴν τοῦ ἀντιδώρου, παραταθεῖσαν ἐπὶ πολλὴν ὥραν, ἐγένετο δεξίωσις ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Ἐπιτροπικοῦ, καταλλήλως διακοσμηθείσῃ, καθ' ἣν ἡ Α. Θ. Παναγιότης δι' ἐπικαίρου προσλαλιᾶς ηὐλόγησε τὴν μνήμην τῶν ἀοιδίμων ἱδρυτῶν, κτιτόρων καὶ εὐεργετῶν τοῦ Ναοῦ, ἐπήνεσε τὴν ἐν τῇ Κοινότητι διακονίαν τοῦ ἀρχιερατικῶς Προϊσταμένου καὶ τὸ ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ναοῦ καὶ ἀπηύθυνε πατρικὰς ὑποθήκας πρὸς τοὺς παρεστῶτας περὶ μιμήσεως τῆς εὐσεβοῦς καὶ φιλογενοῦς δράσεως τῆς παρελθούσης γενεᾶς. Εἰς ταῦτα καταλλήλως ἀπήντησεν ὁ Θεοφ. ἅγιος Μιλήτου ὑποβαλὼν τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Κοινότητος διὰ τὰς σοφὰς ὑποθήκας, τὴν ὑψηλὴν τιμὴν τῆς Πατριαρχικῆς παρουσίας καὶ τὴν πολύτιμον ἐνθάρρυνσιν εἰς τὰ καλὰ ἔργα. Τὴν δεξίωσιν ἐπεσφράγισεν ὁ Πολυχρονισμὸς τῆς Α. Θ. Π. ψαλεὶς ἐμμελῶς ὑπὸ τῶν χορῶν τοῦ Ναοῦ, μεθ' ὃ ἀπῆλθεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης περὶ ὥραν 1 μ. μ. προπεμπομένη ὑπὸ τοῦ ἀρχιερατ. Προϊσταμένου καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς μετὰ τῶν αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν ὑποδοχὴν ἐνδείξεων τιμῆς, ἐν μέσῳ τοῦ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ναοῦ ἀναμένοντος πλήθους.

***

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐκυκλοφόρησε καὶ ὁ μετὰ πολλῆς τῆς φιλοκαλίας ἐσχάτως ἐκδοθεὶς ἀναμνηστικὸς τόμος τῆς ἱστορίας τοῦ Ναοῦ, ἔργον τοῦ Θεοφ. ἁγ. Μιλήτου κ. Αἰμιλιανοῦ, ἀπὸ διετίας ἀρχιερατ. Προϊσταμένου τῆς Κοινότητος Σταυροδρομίου. Ἐξ αὐτοῦ μανθάνομεν ὅτι τῷ 1672, πατριαρχεύοντος Διονυσίου Δ' τοῦ Μουσελίμη, ἠγοράσθη ὁ περίοπτος ἐκεῖνος χῶρος, τοῦ ὁποίου μέρος μὲν προωρίσθη διὰ τὴν ἵδρυσιν Νοσοκομείου, λειτουργήσαντος μέχρι τοῦ 1836, ἐπὶ τοῦ τόπου ὅπου σήμερον ἐγείρονται τὰ Χρυσοβέργεια διαμερίσματα, μέρος δὲ ἐχρησιμοποιήθη διὰ Νεκροταφεῖον. Τὸ Νεκροταφεῖον τοῦτο, διατηρηθὲν ἐπὶ δύο περίπου αἰῶνας, περιετειχίσθη καὶ ηὐτρεπίσθη μόλις τῷ 1861, ἀνεγερ-

θέντος ἐν αὐτῷ καὶ προχείρου παρεκκλησίου τοῦ Ἁγ. Γεωργίου. Μετὰ δὲ τὴν κατάργησιν αὐτοῦ [1865] ἐγένετο σκέψις περὶ ἱδρύσεως ἐν τῷ γηπέδῳ ἐκείνῳ Ναοῦ τῆς Ἁγ. Τριάδος, οὗτινος τὸν μὲν θεμέλιον λίθον

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

κατέθηκε τῇ 13 Αὐγούστου 1867 ὁ ἀείμνηστος Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ ΣΤ', τὰ δὲ ἐγκαίνια ηὐλόγησεν ὁ ἀείμνηστος Πατριάρχης Ἰωακεὶμ ὁ Γ' ἐν Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ Λειτουργίᾳ καὶ πανδήμῳ πανηγύρει τῇ 14 Σεπτεμβρίου [π. ἡμ.] 1880, ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυ-

ροῦ καὶ ἡμέρᾳ Κυριακῇ. Ἡ ἱερότης καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ ἐκ προγόνων σεβασμίου ἐκείνου κατὰ τὸ Ταξείμιον χώρου ὡλοκληρώθη βραδύτερον διὰ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου [1874] καὶ τοῦ «Οἰκονομικοῦ Εὐγενιδείου Συσσιτίου» [1884].

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΟΥΗΔΙΑΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΟΥΨΑΛΗΣ

Ἐν Οὐψάλῃ, τῇ 4 Ἰουλίου 1930.

Τῷ Παναγιωτάτῳ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ

Εἰς Κων/πολιν.

Παναγιώτατε,

Ὡς ἔγραφον πρὸς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν τῇ τελευταίᾳ Ἐπιστολῇ μου, ἡ Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων Σουηδίας συνῆλθεν εἰς Συνεδρίαν τῇ 25 Ἰουνίου. Ὑπέβαλον Αὐτῇ τὸ χριστιανοπρεπὲς Γράμμα ὅπερ ἡ Ὑμ. Παναγιότης προφρόνως ἀπηύθυνε πρὸς ἐμὲ καὶ τὴν ἐν Σουηδίᾳ Ἐκκλησίαν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Μεγάλως ἐξετιμήθη ἡ ἀνακοίνωσις τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος περὶ διορισμοῦ τοῦ πιστοῦ καὶ πανσεβάστου ἡμῶν ἀδελφοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερμανοῦ ὡς Ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ eo ipso τῆς Ὑπάτης Πνευματικῆς αὐθεντίας ὁλοκλήρου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας παρὰ τῇ Μητροπολιτικῇ Καθέδρᾳ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Σουηδίας.

Ἡ Σύνοδος τῶν Σουηδῶν Ἐπισκόπων μετὰ πόθου ἐκφράζει δι' ἐμοῦ τὴν χριστιανικὴν αὐτῆς ἐπιδοκιμασίαν διὰ τὸν διορισμὸν τῆς Α. Σεβασμιότητος. Μίαν τοιαύτην ἀπὸ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Κωνσταντινουπόλεως πρᾶξιν ἡ Σύνοδος τῶν Σουηδῶν Ἐπισκόπων θεωρεῖ ὡς λαμπρὰν συνέχισιν τῶν παλαιῶν καὶ ηὐλογημένων σχέσεων μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Κων/πόλεως καὶ Σουηδίας ἐν τοῖς παρελθοῦσιν αἰῶσιν. Μετὰ χαρᾶς ἀναμιμνησκόμεθα τῆς εἰδικῆς Πρεσβείας, τὴν ὁποίαν πρὸ τριῶν καὶ ἐπέκεινα ἑκατονταετηρίδων ἀπέστειλε πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ὁ μέγας ἡμῶν Βασιλεὺς Γουσταῦος Ἀδόλφος. Ἡ ἐν Σουηδίᾳ Ἐκκλησία, ὡς καὶ σύμπας ὁ Χριστιανικὸς κόσμος, ὀφείλει μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης νὰ προσατενίζῃ πρὸς τὸν μέγαν Πατριαρχικὸν Θρόνον Κων/πόλεως, τὸν ὁποῖον περιεκόσμησεν ὁ Παντοδύναμος δι' ἁγίων ὑπηρετῶν τοῦ Κυρίου, ἐκπρεπῶν Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας καὶ Πατέρων, καὶ ὑπερόχων Ἡγητόρων τῆς Χριστιανικῆς Ποίμνης.

Ὅθεν ἡ Σύνοδος τῶν Σουηδῶν Ἐπισκόπων θεωρεῖ προνόμιον ἑαυ-

τῆς νὰ ἀνακοινώσῃ τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι τὴν ὁμόθυμον αὐτῆς ἀπόφασιν, ὅπως δέξηται μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Θυατείρων ὡς Ἀντιπρόσωπον τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἐν ταῖς σχέσεσι τῆς Σουηδικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος εὐπειθὴς καὶ εἰλικρινὴς ἀδελφὸς ἐν τῇ κοινῇ διακονίᾳ τοῦ Κυρίου.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σουηδίας
Νάθαν Σόδερμπλωμ
Πρόεδρος τῆς Σουηδικῆς Ἐπισκοπικῆς Συνόδου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἡ τελετὴ τῆς Ἰνδίκτου.— Τῇ 1 Σεπτεμβρίου ἐτελέσθη μετὰ τῆς νενομισμένης λαμπρότητος ἡ ὡραία τελετὴ τῆς Ἰνδίκτου ἐν Πατριαρχικῇ καὶ Ἀρχιερατικῇ Χοροστασίᾳ καὶ παραστάσει. Μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῶν Ἁγίων Ἀρχιερέων, τῶν Ὀφφικιάλων τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς καὶ πολλῶν ἐγκρίτων μελῶν τῆς Ὁμογενοῦς Κοινωνίας ἀνῆλθεν εἰς τὴν Αἴθουσαν τοῦ Θρόνου, ἔνθα ἀνεγνώσθη ὑπ' Αὐτῆς καὶ ὑπεγράφη ὑπ' Αὐτῆς καὶ τῶν Σεβασμ. Μητροπολιτῶν ἡ καθιερωμένη Εὐχὴ καὶ Πρᾶξις. Εἰσερχόμεθα, ἐπ' ἀγαθαῖς ταῖς ὥραις, εἰς τὸ ιδ' ἔτος τοῦ Κύκλου τῆς Ἰνδικτιῶνος. Καὶ ἕκαστον ἔτος τῆς Ἰνδικτιῶνος, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ περίοδον δεκαπενταετῆ, ὀνομάζεται ὡσαύτως Ἰνδικτιών.

***

Εἶναι πανάρχαιος ἡ χρῆσις τῆς Ἰνδικτιῶνος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὡς στοιχείου χρονολογικοῦ. Φέρει τὸ ῥίγος καὶ τὴν γοητείαν μακρῶν ἱστορικῶν αἰώνων. Ἔχει τὸ μεγαλεῖον τοῦ αἰωνοβίου. Καὶ μᾶς συνάπτει μὲ τὸ παρελθὸν καὶ μὲ τὸ θεῖον. Τὸ φῶς της εἶναι ἱλαρόν. Εἰς τὴν τελετὴν ταύτην εὑρίσκομεν βαθὺν παλμὸν τῆς χριστιανικῆς ψυχῆς, τῆς ψυχῆς τῆς μυστικοπαθοῦς, ἐπιζητούσης ἐν συντριβῇ τὸ θεῖον ἔλεος. Ἔχομεν ἕνα συμπλεγμα τῶν ὡραιοτέρων χριστιανικῶν αἰσθημάτων. Ἀναπέμπομεν τὰς ὀφειλομένας εὐχαριστίας εἰς τὴν θείαν ἀγαθότητα. Ἐπικαλούμεθα τὴν οὐράνιον εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸν ἐνιαυτὸν τῆς χρηστότητος. Ἐκλιπαροῦμεν παρ' Αὐτοῦ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἡμῶν γαλήνην. Ἐνθυμούμεθα τοὺς προσφιλεῖς νεκρούς μας, εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ὁποίων εὑρίσκομεν οἰκοδομὴν τοῦ ἑαυτοῦ μας. Δι' ὅλων τούτων τῶν στοχασμῶν ἡ σκέψις ἡμῶν τανύει τὰς πτέρυγάς της διὰ τὴν αἰωνιότητα.

Νέα Συνοδική περίοδος. — Κατά τὴν Συνεδρίαν τῆς 5ης λήγοντος μηνός, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπεκύρωσε τὰ Πρακτικὰ τῆς προηγουμένης Συνεδρίας, μεθ' ὃ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπηύθυνε θερμὴν προσαγόρευσιν πρὸς τοὺς ἐπὶ τῇ λήξει τῆς Συνοδικῆς αὐτῶν θητείας ἀποχωροῦντας Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Κυζίκου κ. Καλλίνικον, Νικαίας κ. Βενιαμίν, Χαλκηδόνος κ. Ἀγαθάγγελον καὶ Προύσης κ. Νικόδημον, ἐξ ὀνόματος τῶν ὁποίων καταλλήλως ἀπήντησεν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κυζίκου κ. Καλλίνικος.

Ἐπὶ τῇ αὐθημερὸν δὲ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς νέας Συνοδικῆς περιόδου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης διὰ λόγων μεστῶν στοργῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν προσεφώνησε τοὺς νέους Ἁγίους Συνοδικοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Πριγκηποννήσων κ. Θωμᾶν, Σάρδεων καὶ Πισιδίας κ. Γερμανόν, Σηλυβρίας κ. Εὐγένιον καὶ Ροδοπόλεως κ. Κύριλλον, ἀνταπαντήσαντος προσηκόντως ἐξ ὀνόματος αὐτῶν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πριγκηποννήσων κ. Θωμᾶ.

Συνοδικαὶ Ἐπιτροπαί. — Κατὰ τὴν αὐτὴν Συνεδρίαν, μετὰ σχετικὴν εἰσήγησιν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐνεκρίθη ὅπως ἡ ἀνασυγκρότησις τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν γένηται καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν Συνοδικὴν περίοδον συμφώνως πρὸς ὑπάρχουσαν σχετικὴν ἀπόφασιν ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς συμπληρώσεως αὐτῶν. Οὕτω δὲ αἱ Συνοδικαὶ Ἐπιτροπαὶ ἀπετελέσθησαν:

Ἡ Κανονικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Κυζίκου κ. Καλλινίκου, Νικαίας κ. Βενιαμίν, Χαλκηδόνος κ. Ἀγαθαγγέλλου, Δέρκων κ. Ἀμβροσίου, Προύσης κ. Νικοδήμου, Ἡλιουπόλεως κ. Γενναδίου καὶ τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἁγ. καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Σεβασμ. Μητροπολίτου Φιλαδελφείας κ. Μαξίμου.

Ἡ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβασμ. Μητροπολιτῶν Ἡλιουπόλεως κ. Γενναδίου, Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Ἰακώβου καὶ Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντίνου.

Ἡ Δικαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβ. Μ/τῶν Πριγκηποννήσων κ. Θωμᾶ καὶ Ἡλιουπόλεως κ. Γενναδίου.

Ἡ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβ, Μ/τῶν Σάρδεων κ. Γερμανοῦ, Ἡλιουπόλεως κ. Γενναδίου, Λαοδικείας κ. Δωροθέου καὶ τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Σεβ. Μ/του Φιλαδελφείας κ. Μαξίμου.

Ἡ ἐπὶ τῆς συγκλήσεως Πανορθοδόξων Συνόδων Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Κυζίκου κ. Καλλινίκου, Χαλκηδόνος κ. Ἀγαθαγγέλου, Δέρκων κ. Ἀμβροσίου, Σάρδεων κ. Γερμανοῦ, Ἡλιουπόλεως κ. Γενναδίου, Μύρων κ. Πολυκάρπου, Λαοδικείας κ. Δωροθέου, τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Σεβ. Μ/του Φιλαδελφείας κ. Μαξίμου καὶ τοῦ Πρωτονοταρίου κ. Χρήστου Παπαϊωάννου.

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβ. Μ/τῶν Σηλυβρίας κ. Εὐγενίου καὶ Χριστουπόλεως κ. Μελετίου.

Ἡ ἐπὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβ. Μ/τῶν Δέρκων κ. Ἀμβροσίου, Σάρδεων κ. Γερμανοῦ καὶ Ροδοπόλεως κ. Κυρίλλου.

Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Σκευοφυλακίου, Μουσείου καὶ Μυροφυλακίου ἐκ τῶν Σεβ Μ/τῶν Νικαίας κ. Βενιαμὶν καὶ Θεοδωρουπόλεως κ. Λεοντίου.

Ἡ ἐπὶ τῆς Βιβλιοθήκης, Περιοδικοῦ καὶ Τυπογραφείου Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβ. Μ/τῶν Ἡλιουπόλεως κ. Γενναδίου, Χριστουπόλεως κ. Μελετίου, Λαοδικείας κ. Δωροθέου καὶ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Μιλήτου κ. Αἰμιλιανοῦ.

Ἡ ἐπὶ τῆς Πινακοθήκης Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβ. Μ/τῶν Λαοδικείας κ. Δωροθέου καὶ τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Σεβ. Μ/του Φιλαδελφείας κ. Μαξίμου.

Ἐπιτροπὴ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ. —Τοῦ Σεβ. Μ/του Μύρων κ. Πολυκάρπου παραιτησαμένου ἀπὸ τῆς Προεδρείας τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ, Πρόεδρος αὐτῆς διωρίσθη ὁ Σεβ. Μ/της Σηλυβρίας κ. Εὐγένιος.

Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή.

ΕΦΟΡΕΙΑ. —Εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποχωρήσαντος ἐκ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νικαίας κ. Βενιαμίν, συμφώνως πρὸς ὑφισταμένην ἀπόφασιν περὶ συγκροτήσεως τῆς Ἐφορείας τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, Πρόεδρος αὐτῆς διωρίσθη ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Σάρδεων κ. Γερμανός, τῶν λοιπῶν μελῶν, ἤτοι τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Ἰακώβου, Μύρων κ. Πολυκάρπου καὶ Λαοδικείας κ. Δωροθέου, παραμενόντων ἐν τῇ Ἐφορείᾳ.

ΕΝΑΡΞΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ. — Ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐγένετο τῇ 22 παρόντος μηνὸς Σεπτεμβρίου ἐν ἐπὶ τούτῳ ἱεροτελεστίᾳ, ἧς προεξῆρχεν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας αὐτῆς Σεβ. Μητροπολίτης Σάρδεων κ. Γερμανός. Ἐν αὐτῇ παρίστατο καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἴμβρου κ. Ἰάκωβος.

Ὁ Ἅγιος Πρόεδρος ἐπεσφράγισε τὴν ὡραίαν ταύτην τελετὴν εὐχηθεὶς εἴς τε τοὺς διδάσκοντας καὶ διδασκομένους ἐνίσχυσιν παρὰ Θεοῦ ἐν τῷ πνευματικῷ ἀγῶνι, ᾧτινι ἆθλον κεῖται ἡ ἀνάτασις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ θεῖον καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς προσωπικότητος αὐτοῦ. Ἡ ἐν τῇ μορφώσει καὶ τῇ ἀγωγῇ ἐπίδοσις ἀποτελεῖ τὸ κάλλιστον θήραμα τοῦ βίου,

Ὁ Σχολάρχης Σεβ. Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως κ. Ἰωακεὶμ ἐν τῇ πρὸς τοὺς μαθητὰς ἐναρκτηρίῳ αὐτοῦ προσφωνήσει ἀνέπτυξεν ἐν ἄλλοις τὴν παιδαγωγικὴν ἀλήθειαν ὅτι τὴν ἀληθινὴν μόρφωσιν δὲν ἀποτελεῖ μόνον ἡ γνῶσις, ἀλλὰ καὶ ἡ διάπλασις τοῦ ἤθους καὶ τῆς καρδίας, ἡ ἐσωτερικὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀναγέννησις, ἡ οἰκείωσις τῆς γνώσεως εἰς προσωπικὸν κτῆμα. Ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἀναχθῇ εἰς μέγιστον βαθμὸν ἐπιδόσεως δι' ἐνδελεχοῦς προσπαθείας, ἥτις εἶναι τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας. Ἡ ἐργασία ἐξαγνίζει, λυτρώνει, οἰκοδομεῖ, δίδει ἕνα νόημα εἰς τὴν ζωήν, μᾶς καθιστᾷ κατά τινα τρόπον μετόχους τῆς ἀεννάως συντελουμένης θείας δημιουργίας.

Τὸ ζήτημα τῆς χηρείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Ἀντιοχείας.— Ἡ Ἐθνικὴ Ὀρθόδοξος Συνέλευσις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀντιοχείας διὰ τῆς Ἐκτελεστικῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς εἰς ἀπάντησιν τῆς γενομένης αὐτῇ συστάσεως ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς ἔκθυμον διὰ τῆς μετριοπαθείας αὐτῆς συναντίληψιν ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀντιοχείας, ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην νεωτέραν ἐπιστολήν, δι' ἧς ἀναφερομένη εἰς προγενεστέραν πρὸς Αὐτὸν

ἐπιστολὴν ἐξαιτεῖται καὶ αὖθις τὴν μεσολάβησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου διὰ τὴν λύσιν τῆς περὶ τὴν Πατριαρχικὴν ἐκλογὴν διαφορᾶς.

Ταξείδια.—Ἀναχωρήσεις.—Ἐπιστροφαί. — Ἐπανέκαμψεν ἐκ τοῦ εἰς Ἑλλάδα ταξειδίου αὐτοῦ ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως κ. Γεννάδιος, μέλος τῆς Ἁγ. καὶ Ἱ. Συνόδου.

—Ἐδόθη τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἀμασείας κ. Γερμανῷ ἄδεια μηνιαίας μεταβάσεως εἰς Ἀθήνας δι' ὑποθέσεις ἀτομικάς.

— Ὡσαύτως ἐδόθη τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Καρπάθου κ. Γερμανῷ ἄδεια μηνιαίας μεταβάσεως εἰς Ἀθήνας πρὸς περίθαλψιν τῆς ὑγείας του.

—Λαβὼν τὴν νενομισμένην ἄδειαν ἀνεχώρησε διὰ Θεσσαλονίκην ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἐλαίας κ. Ἀγαθάγγελος πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν συγγενῶν αὐτοῦ.

— Τυχὼν τῆς νενομισμένης ἀδείας ἀνεχώρησε δι' Ἀθήνας, Χίον καὶ Κρήτην ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἐκκλησιάρχης κ. Ἄνθιμος πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν συγγενῶν του.

Ἀσθενοῦντες Μητροπολῖται.— Μετ' ἰδιαιτέρας χαρᾶς ἐγνώσθη ὅτι οἱ ἀσθενοῦντες Μητροπολῖται Ἡρακλείας κ. Φιλάρετος καὶ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Ἰωακεὶμ εὑρίσκονται ἐν ἀναρρώσει. Εὐχόμεθα αὐτοῖς πλήρη τὴν ἀποκατάστασιν τῆς πολυτίμου αὐτῶν ὑγείας.

Ἡ ἐπέτειος τοῦ θανάτου τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Βασιλείου τοῦ Γ'.—Ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τοῦ θανάτου τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Βασιλείου τοῦ Γ' ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν Συνεδρίᾳ αὐτῆς μετὰ συγκινήσεως ἐμνήσθη αὐτοῦ καὶ ἐδεήθη ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς μακαρίας αὐτοῦ ψυχῆς, ἔκαμε πεντάλεπτον διάλειμμα, ἐντολῇ δὲ Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μύρων κ. Πολύκαρπος μεταβὰς τὴν 29ην Σεπτεμβρίου, ἡμέραν τοῦ θανάτου τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου, εἰς Βαλουκλῆ ἐτέλεσε, διακονούμενος ὑπὸ τοῦ Δευτερεύοντος τῶν Πατριαρχείων, τρισάγιον ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ.

ΕΟΡΤΑΙ, ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη διὰ Πατριαρχικῶν Γραμμάτων τοὺς ἑορτάσαντας Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Μαρωνείας κ. Ἄνθιμον, Νικοπόλεως κ. Ἰωακείμ, Καστορίας κ. Ἰωακείμ, Διδυμοτείχου κ. Ἰωακείμ, Σουφλίου κ. Ἰωακεὶμ καὶ Καρδαμύλων κ. Ἰωακείμ.

— Συνεχάρη ὡσαύτως διὰ τοῦ Πρωτοσυγκελλεύοντος Πανοσιολογιωτάτου Μεγάλου Ἀρχιμανδρίτου κ. Φιλοθέου τὸν ἑορτάσαντα Σχολάρχην τῆς Ἱ. Θεολ. Σχολῆς Σεβ. Μητροπολίτην Σταυρουπόλεως κ. Ἰωακείμ.

— Εἰς τὸν Θεοφ. Ἐπίσκοπον Τρῳάδος κ. Εὐστάθιον, ἑορτάσαντα, διεβιβάσθησαν αἱ Πατριαρχικαὶ εὐχαὶ διὰ τοῦ Ἀρχιδιακονεύοντος Μεγάλου Ἀρχιμανδρίτου κ. Φιλοθέου.

— Τῷ ἑορτάσαντι Πανοσιολ. Πρωτοσυγκελλεύοντι Μ. Ἀρχιμανδρίτῃ κ. Φιλοθέῳ ἡ Α. Θ. Π. ἐξέφρασεν αὐτοπροσώπως τὰς Πατριαρχικὰς Αὐτῆς εὐχάς.

— Τῷ ἑορτάσαντι Μ. Ἐκκλησιάρχῃ κ. Ἀνθίμῳ διεβίβασε τὰς Πατριαρχικὰς Αὐτῆς εὐχὰς διὰ τοῦ Τριτεύοντος κ. Γρηγορίου.

Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐπεσκέφθησαν κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον.

Οἱ κ. κ. Π. Ζαλοκώστας, Σ. Διαμαντόπουλος καὶ Χρηστίδης, Ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν μετὰ τῆς Τουρκίας Ἐμπορικὴν Σύμβασιν.

— Ὁ κ. Κ. Διαμαντόπουλος, τέως Πρόεδρος τῆς Ἑλλ. Ἀντιπροσωπείας ἐν τῇ Μικτῇ Ἐπιτροπῇ τῆς Ἀνταλλαγῆς.

— Ὁ κ. Ἀ. Δαλιέτος, Διευθύνων τὸ Γενικὸν Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος ἐν Κωνσταντινουπόλει.

— Ὁ κ. Ἀθ. Χαλκιόπουλος, Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Σμύρνῃ μετὰ τῆς συζύγου του.

— Ὁ κ. Ζ. Παπαντωνίου, Διευθυντὴς τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς Πινακοθήκης.

— Ὁ κ. Π. Πουλίτσας, πρώην Ἐφέτης ἐν Ἀθήναις, μετὰ τῶν δεσποινίδων ἀνεψιῶν του.

— Ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ἐν Πράγᾳ Πανεπιστημίου κ. J· Vajs.

— Ὁ Καθηγητὴς τῆς Φιλολογίας τοῦ ἐν Πράγᾳ Πανεπιστημίου κ. V. Francev.

— Ὁ ἐπίτροπος τοῦ Πατριάρχου τῶν Μελχιτῶν Ἀρχιμανδρίτης Παῦλος Ἀμποῦ-Χαδίδ.

— Ὁ Βουλευτὴς τῆς ἐν Δαμασκῷ Συριακῆς Διαίτης κ. Georges.

— Ὁ κ. Ἀβδοῦ Δαυίδ, δικηγόρος, ἐκ Καΐρου.

— Ἡ κ. Μαρία Ἠλιάσκου.

— Ὁ Père Salaville, Assomptioniste.

— Ὁ Père Laurent, Assomptioniste.

— Ὁ Dr P. Wittek Διευθυντὴς τοῦ ἐνταῦθα Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου.

— Ὁ κ. Percy Ernest Schramm, Γερμανὸς Καθηγητής.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

1) Ἡ ἐκλογὴ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου Φωτίου τοῦ Β′ τοῦ ἀπὸ Δέρκων (7 Ὀκτωβρίου 1929). Εἰς σχῆμα 8ον, μὲ σελίδας 189, μὲ χάρτην ἀρίστης ποιότητος καὶ παράστασιν λαμπράν. Ἐξεδόθη ἐν Κων/πόλει ὑπὸ τοῦ Οἰκείου Γραφείου τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου. Προλογιζόμενον μὲ ὡραίας Σκέψεις τοῦ Σεβασμιωτάτου Μ/του Λαοδικείας κ. Δωροθέου, περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς κεφάλαια : α′) Αἱ γενόμεναι Πράξεις. β′) Αἱ γενόμεναι Ἀνακοινώσεις καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ Τηλεγραφημάτων. γ′) Ἡ Α. Θ. Παναγιότης καὶ ἡ Ἁγ. καὶ Ἱερὰ Σύνοδος. δ′) Ἡ Α. Θ. Παναγιότης καὶ ἡ Ἱεραρχία τοῦ Θρόνου. ε′) Ἡ Α. Θ. Παναγιότης καὶ αἱ Αὐτοκέφαλοι Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι. στ′) Ἡ Α. Θ. Παναγιότης καὶ αἱ ἱεραὶ Μοναὶ τοῦ Θρόνου. ζ′) Ἡ Α. Θ. Παναγιότης καὶ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Κωνσταντινουπόλεως.

η′) Ἡ Α. Θ. Παναγιότης καὶ αἱ φίλαι Ἐκκλησίαι. θ′) Τηλεγραφήματα καὶ Γράμματα τῶν Ἁγ. Ἀρχιερέων τοῦ Θρόνου. ι′) Τηλεγραφήματα καὶ Γράμματα Ἁγίων Ἀρχιερέων ἐκ τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. ια′) Ἄρθρα Ἐκκλησιαστικῶν Ὀργάνων· καὶ ια′) Ἡ Α. Θ. Παναγιότης καὶ ἡ ἐν Χάλκῃ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή.

2) Τὰ Πρακτικὰ τῆς Προκαταρκτικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἁγίων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς συνελθούσης ἐν τῇ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἱερᾷ Μεγίστῃ Μονῇ τοῦ Βατοπεδίου [8—23] Ἰουνίου 1930, εἰς σχῆμα 8ον, μὲ ἐπιμέλειαν ἐξαιρετικήν, ἐπὶ λαμπροῦ χάρτου, μὲ σελίδας 160.

3) ***Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν.*** Τὸ Πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, θαυμασία Ἱστορικὴ καὶ Κριτικὴ Μελέτη, εἰς σχῆμα 8ον, μὲ σελίδας 330, ἐν Ἀθήναις.

Ἔρευνα βαθεῖα τῶν πρώτων πηγῶν τοῦ ἑκάστοτε θέματος, τελεία ἐπιστημονικὴ κατάρτισις καὶ ἀκρίβεια, ἡ σπουδαιότης τοῦ ὕφους, ἡ μετριοφροσύνη ἐν τῇ γνώσει καὶ μετριοπάθεια ἐν τῇ συζητήσει, ἡ σαφὴς καὶ συστηματικὴ ἐξέτασις τοῦ ζητήματος παραλλήλως πρὸς τὸ φρόνημα τῶν Ἁγ. Οἰκουμενικῶν Συνόδων τῆς καθόλου Πράξεως τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι τὰ ἐξαιρετικὰ προσόντα τὰ ὁποῖα φωτίζουσι τὴν μακρὰν καὶ ἐκτενῆ συγγραφικὴν δημιουργίαν τῆς Α. Μακαριότητος, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δύναται νὰ εἶναι ὑπερήφανος.

4) Ἐπισκόπου Μιλήτου Αἰμιλιανοῦ, Ἀρχιερατικῶς Προϊσταμένου Σταυροδρομίου. Ἱστορικὸν Ὑπόμνημα ἐπὶ τῇ Πεντηκονταετηρίδι τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἀνάλυσις εὕρηται ἐν ἰδιαιτέρᾳ στήλῃ.

5) Κωνσταντίνου Καλλινίκου [Πρωτοπρεσβυτέρου]. α′) Εἰσαγωγὴ εἰς τὸν Ἱερὸν Ψαλτῆρα, καὶ β′) Ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἱερὸν Ψαλτῆρα, τοῦ ὁποίου ὁ Α′ Τόμος ἐξεδόθη πέρυσι περιλαμβάνων τὴν ἑρμηνίαν τῶν Ψαλμῶν 1—71, ὁ δὲ Β′ Τόμος ἐφέτος πρὸ ὀλίγου χρόνου περιέχων τὴν ἑρμηνείαν τῶν Ψαλμῶν 72—150.

Τὸ ἀκαταπόνητον τοῦ ἀνδρός, τὸ γλαφυρὸν τοῦ ὕφους τῆς γλώσσης αὐτοῦ, ἡ βαθύτης τῆς σκέψεως, ἡ διείσδυσις εἰς τὰς θεολογικὰς καὶ ἠθικὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀληθείας, τὸ ἐγκυκλοπαιδικὸν τῆς μορφώσεώς του, ἀντικατοπτρίζονται καὶ ἐν τῷ ὡς ἄνω Ἔργῳ τοῦ Συγγραφέως, τὸ ὁποῖον ἔρχεται νὰ συμπληρώσῃ σειρὰν ὅλην φωτεινῶν ἐκδόσεων.

6) ***Ὁ Ἰωάννης Σαβράμης,*** λόγιος ἐν Ἀθήναις, ἐξέδοτο Ἱστορικὴν Μελέτην περὶ τοῦ ἐπιφανοῦς Διδασκάλου τοῦ Γένους Ἱερομονάχου Βησσαρίωνος Μακρῆ.

7) ***Κωνσταντίνου Κωνσταντοπούλου.*** Βυζαντιακὰ Μολυβδόβουλλα. Τὴν σοβαρὰν ταύτην ἐργασίαν πλουτίζουσι τέσσαρες φωτοτυπικοὶ Πίνακες.

Müdir mes'ul : *Meletios Lukakis*